

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Denisa Nováková

**Charakteristika sloupků a fejetonů Jiřího
Hanáka**

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: **Denisa Nováková**

Vedoucí práce: **PhDr. Otakar Šoltys, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 2010

Hodnocení:

Bibliografický záznam

NOVÁKOVÁ, Denisa. *Charakteristika sloupků a fejetonů Jiřího Hanáka*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky, 2010. 117 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Anotace

Práce „Charakteristika sloupků a fejetonů Jiřího Hanáka“ rozebírá sloupky jednoho z našich předních sloupkařů. V první části se věnuje osobě Jiří Hanáka. Představuje jeho osobní život i pohnutky, proč se rozhodl stát novinářem. Odpovídá, kde se vzala autorova záliba v historii. Připomíná jeho novinářské začátky, počátek kariéry v Mladém světě, Československém rozhlasu a Reportéru. Popisuje, jak se změnil Hanákův život po roce 1968, jakými zaměstnáními prošel, jeho působení v disidentských časopisech a profesní kariéru po roce 1989, kdy prošel několika médii a nakonec se usadil v deníku Právo. Dále rozebírá publicistický žánr sloupek. Další část práce se věnuje rozboru jeho sloupků publikovaných v knihách Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie) a Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne) a v deníku Právo v roce 2009. Sloupky charakterizuje po stránce obsahové, jazykové a stylové. V obsahové části se snaží nalézt témata, o nichž psal Hanák nejčastěji. V části jazykové rozebírá jazykové prostředky, které činí jeho styl osobitým. V části stylové hodnotí, zda autor dodržuje publicistický styl. V závěru práce shrnuje, co je nejčastější téma Hanákových sloupků jak v dílčích souborech sloupků, tak celkově. Popisuje, jaké jazykové prostředky činí jeho styl nezaměnitelným a zda je jeho styl publicistický. Práce je doplněna o informace přímo od Jiřího Hanáka, se kterým jsem udělala, za účelem upřesnění a ověření zjištěných skutečností, rozhovor.

Annotation

Thesis „The characteristics of Jiří Hanák's columns and feuillets“ analyses the columns of one of our eminent columnists. In the first part it attends to the person Jiří Hanák. It presents his personal life and the motives why he became a columnist. The thesis answers the question, where did his interest in history begin. It reminds the start of his career as a columnist in Mladý svět, Československý rozhlas and Reportér. It

describes the changes of his life after 1968, the jobs he did, his work in dissident magazines and his career after 1989, when he went to several media and settled down in Právo in the end. Furthermore it describes the column as a publicistic genre. The next part of the thesis attends to the analysis of the columns published in the books Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie) a Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne) and in the journal Právo in 2009. It analyses the columns from the content, language a stylistics angle. In the content part the thesis tries to find the themes, that Hanák wrote about the most often. In the language part the thesis describes the language, that makes his style very peculiar. In the stylistics part the thesis judges, whether Hanák keeps the publicistic style. In the end the thesis summarizes, what is the most often theme of the columns both in the partial sets and as a whole. It describes what language makes his style peculiar and whether his style is publicistic. The thesis is variegated by the information right from Jiří Hanák, with whom I made an interview to clarify and verify developed facts.

Klíčová slova

Jiří Hanák, sloupek, sloupkař, charakteristika, jazyk, styl, obsah, Právo, publicistika, dissident, vsuvky, odkazy

Keywords

Jiří Hanák, column, columnist, characteristics, language, style, content, Právo, publicism, dissident, parenthesis, cross reference

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 106 393 znaků s mezerami, tj. 59 normostran.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 18. května 2010

Denisa Nováková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Otakaru Šoltysovi, CSc. za vedení této práce.

Obsah

OBSAH	8
ÚVOD	16
1. CÍL, VYMEZENÍ ANALYZOVANÉHO VZORKU A METODA PRÁCE	17
1.1 ZMĚNY OPROTI PŮVODNÍM ZÁMĚRU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	19
2. OSOBNÍ A PROFESNÍ ŽIVOT JIŘÍHO HANÁKA	19
2.1 NOVINÁŘ JIŘÍ HANÁK	22
3. SLOUPEK JAKO ŽÁNŘ PUBLICISTICKÉHO STYLU	23
4. OBSAHOVÁ CHARAKTERISTIKA HANÁKOVÝCH SLOUPKŮ	24
4.1 SLOUPKY PUBLIKOVANÉ V DENÍKU PRÁVO	24
4.1.1 Politika	25
4.1.1.1 Kritika špatně užitých historických fakt a cizích slov z úst českých politiků	25
4.1.1.2 Novináři a jejich vztah k politice a politici a jejich vztah k novinářům a novinám	26
4.1.1.3 Lisabonská smlouva, Evropská unie a naši eurokomisaři	27
4.1.1.4 Česká armáda a účast českých vojáků v Afghánistánu.....	28
4.1.1.5 Česká strana sociálně demokratická	29
4.1.1.6 „Šarvátky“ mezi ODS a ČSSD	29
4.1.1.7 Diskuze o předčasných volbách, svržení vlády, ustavení úřednické vlády a její předseda Jan Fischer.....	30
4.1.1.8 Volby.....	31
4.1.1.8.1. Nesmyslnost volebních kampaní a programů	31
4.1.1.8.2 Peripetie s předčasnými volbami, zásah Ústavního soudu.....	32
4.1.1.9 „Vajíčkové mítinky“ ČSSD.....	32
4.1.1.10 Radar	33
4.1.1.11 Politika	33
4.1.1.11.1 Leden	33
4.1.1.11.2 Únor	33
4.1.1.11.3 Březen.....	34
4.1.1.11.4 Duben	34
4.1.1.11.5 Květen.....	34
4.1.1.11.6 Červen	35
4.1.1.11.7 Červenec.....	35
4.1.1.11.8 Srpen.....	35
4.1.1.11.9 Září	35
4.1.1.11.10 Říjen	36
4.1.1.11.11 Listopad.....	36
4.1.1.11.12 Prosinec.....	36
4.1.2 Čistě historické a historické vztahující se k současnosti	36
4.1.3 Aktuality	37
4.2 JIŘÍ HANÁK VE SLOUPCÍCH I. (POLISTOPADOVÁ HISTORIE)	38
4.2.1 Politika	38
4.2.1.1 Česko-slovenské vztahy	38
4.2.1.2 KSČM – KSČ.....	40
4.2.1.3 Česká politická scéna, politické strany, Občanské fórum.....	41
4.2.1.4 Prezident Václav Havel	42
4.2.1.5 Odsun Němců	42
4.2.1.6 Politika	43
4.2.2 Historie.....	43
4.2.2.1 Historie	44
4.2.2.2. Historie vztahující se silněji k aktuálním tématům	44
4.2.3 Život ve společnosti	46
4.2.4 Zahraničí	47
4. 3 JIŘÍ HANÁK VE SLOUPCÍCH II. (CO TO JE, KDYŽ SE ŘEKNE)	47
4.3.1 Domácí	47

4.3.1.1 19. a počátek 20. století až do vzniku Československé republiky	47
4.3.1.2 Poválečná léta a vznik Československé republiky	49
4.3.1.3 Období před druhou světovou válkou, během ní a poválečná léta	50
4.3.2 Zahraničí	51
4.3.3 Domácí historické souvislosti, zahraniční historické souvislosti s vlivem na domácí události	53
4.3.3.1 Historické	53
4.3.3.2 Historické týkající se 20. století a dlouhodobého sledování nějakého fenoménu tohoto období	54
5. JAZYKOVÁ CHARAKTERISTIKA HANÁKOVÝCH SLOUPKŮ	54
5.1 HLÁSKOVÉ HLEDISKO	54
5.2 MORFOLOGICKÉ HLEDISKO	56
5.2.1 Podstatná jména	56
5.2.2 Přídavná jména	57
5.2.3 Zájmena	58
5.2.4 Slovesa	59
5.2.5 Příslovce	65
5.3 SLOVO – SOUSLOVÍ – SLOVNÍ ZÁSoba	65
5.3.1 Nespisovná pojmenování	66
5.3.2 Expresivní pojmenování	68
5.3.2.1 Eufemismy	68
5.3.2.2 Dysfemismy, pejorativa a vulgarismy	68
5.3.2.3 Ironie	69
5.3.2.4 Deminutiva	70
5.3.2.5 Částice	70
5.3.2.6 Citoslovce a onomatopoeia	71
5.3.3 Nepřímá pojmenování	72
5.3.3.1 Metafora	72
5.3.3.2 Metonymie	74
5.3.4 Frazeologická pojmenování	75
5.3.5 Historicky příznaková pojmenování	78
5.3.5.1 Archaismy	78
5.3.5.2 Historismy	79
5.3.5.3 Knižní slova	80
5.3.6 Útvary, které pronikly do publicistického stylu z vědeckého stylu, a charakterizační citáty	82
5.4 VĚTA A SOUVĚTÍ	83
5.4.1 Konstrukční zvláštnosti	83
5.4.1.1 Samostatný větný člen	83
5.4.1.2 Osamostatněný větný člen	83
5.4.2. Větné fragmenty a větné ekvivalenty	86
5.4.3 Další typické rysy Hanákových sloupků	86
5.4.3.1 Řečnické otázky	86
5.4.3.2 Užití tří teček	86
5.5 TEXT	87
5.5.1 Slohový postup	87
5.5.2 Textový vzorec	87
5.5.3 Intertextualita	87
5.5.4 Titulek	87
6. PUBLICISTICKÝ STYL	89
6.1 ROZDĚLENÍ ÚTVARŮ PUBLICISTICKÉHO STYLU	90
6.2 FUNKCE PUBLICISTICKÉHO STYLU	90
6.3 VLASTNOSTI A VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY PUBLICISTICKÉHO STYLU	91
6.4 JAZYKOVÁ STRÁNKA PUBLICISTICKÝCH PROJEVŮ	92
6.5 SPECIFICKÉ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY PUBLICISTICKÉHO STYLU	93
6.5.1 Obrazná vyjádření	93
6.5.2 Módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku	93
6.5.3 Frazémy a jejich modifikace	93
6.5.4 Výrazy zobecňující sdělení	94

6.5.5 Specifický shodný atribut.....	94
6.5.6 Parenteze specificky publicistické, uplatnění citátů.....	95
6.5.7 Specifické užití jiných jazykových prostředků spisovného jazyka.....	95
6.5.8 Využití jazykových prostředků z jiných útvarů a poloútvárů národního jazyka.....	96
6.5.9 Metajazykový charakter vyjadřování.....	96
ZÁVĚR	97
RESUMÉ	100
POUŽITÁ LITERATURA.....	102
PRAMENY.....	102
SEKUNDÁRNÍ LITERATURA.....	106
SEZNAM PŘÍLOH.....	108
PŘÍLOHY	109

Úvod

Jiří Hanák je jedním z nejvýznamnějších publicistů uplynulých dvou dekad. Dění na naší, nejen politické scéně, komentuje svým osobitým stylem již od roku 1989. Jeho rozvíjející se novinářská kariéra byla přerušena rokem 1968. Tehdy jeho profesní život nabral naprosto jiný směr a k psaní se směl vrátit až po dvaceti letech, kdy nastoupil do redakce Lidových novin.

Hanák však není jen komentátorem událostí. Čtenáře se snaží vychovat, poučit. Dokladem toho jsou jeho sloupky s historickou tematikou. V nich se vrací k milníkům naší i světové historie. Nevykládá pouze suchá fakta. Vždy nachází něco nového, nějakou zajímavost. A především něco, z čeho se můžeme i v dnešní době poučit.

Téma bakalářské práce jsem zvolila z několika důvodů. Vzhledem k tomu, že nejsem čtenářkou deníku Právo, do kterého momentálně Jiří Hanák publikuje, s jeho texty jsem se nedostávala příliš často do kontaktu. Skutečné seznámení se s jeho osobitým stylem mi přinesla až slohová práce na téma Poslední věta v Hanákových sloupcích. Způsob, jakým Jiří Hanák píše, a fakta, jimiž argumentuje, se mi zalíbila natolik, že jsem se rozhodla věnovat se mu více v podobě bakalářské práce.

Dalším důvodem výběru tohoto tématu je fakt, že styl Jiřího Hanáka je naprosto nezaměnitelný. Pokud bych měla srovnat Hanáka s dalšími publicisty, jeho autorství je evidentní. Po přečtení prvního odstavce Hanákovy textu není pochyb o tom, kdo je autorem řádků.

Proto jsem se rozhodla analyzovat jeho sloupky po stránce jazykové a stylové. Hanákovy sloupky jsou velmi čtivé, čtenáře naprosto pohltí. Tok informací Hanák prokládá neobvyklými pojmenováními. Čtenář se při četbě jeho sloupků baví.

Obsahovou charakteristiku sloupků jsem se rozhodla do své práce zahrnout proto, že podle mého názoru není možné oddělit ji od charakteristiky jazykové a stylové. Charakteristika obsahu jasně ukazuje, na co se Hanák ve svých textech nejčastěji zaměřuje, co ho „pálí“. Charakteristika obsahu je důležitá i z hlediska publicistického – Hanák na události a osoby projevuje svůj názor. Jeho argumenty jsou

vždy věcné, nejde o domněnky, ale o jasné důvody, eventuálně příklady z minulosti. Obsah je pro moji práci důležitý také proto, že na něm lze demonstrovat šíře Hanákova záběru. Jeho sloupky jsou plné odkazů na historické a kulturní události, citací dobových médií.

Jiří Hanák jako novinář mi imponuje tím, že očekává čtenářovu znalost problému, čtenář je pro něho na stejné úrovni jako on sám. Velmi se mi líbí skutečnost, že se nenechá ve svém psaní nikým ovlivnit. Ani politiky, když píše do redakce Práva, ani čtenáři, kteří Hanáka ve svých dopisech prosí, ať alespoň před volbami není ve svých kritikách tak ostrý. Hanák nemůže psát proti svému přesvědčení, je neúplatný, což je v dnešní době k nezaplacení.

1. Cíl, vymezení analyzovaného vzorku a metoda práce

Cílem mé práce je pojmenovat to, co činí Hanákův styl osobitým. Analyzovat budu jak obsahy sloupků, tak jejich jazyk. Věnovat se budu nejen jeho sloupkům, ale i Hanákovi samotnému. V závěru práce se také pokusím zhodnotit vývoj jeho stylu v průběhu let. Poslouží mi k tomu srovnání sloupků z období let 1990 až 1994 a následně z roku 2009.

Na začátku práce představím osobnost Jiřího Hanáka. Popíši jeho život a pohnutky, jež ho vedly k tomu, aby se stal novinářem. Dále rozeberu jeho novinářské počátky i období po roce 1968, kdy se své profesi nemohl z politických důvodů věnovat a kdy měl různá zaměstnání, mnohdy naprosto vzdálená novinářině. Věnovat se budu i období kolem roku 1989, kdy začal přispívat do Lidových novin, a následně období po převratu, kdy se mohla jeho kariéra naplno rozvinout. Zmapuji jeho „cestu“ zaměstnáními až k momentu nástupu do deníku Právo. Do něho několikrát týdně již třináct let přispívá svými sloupky a komentáři. O deníku podám základní informace.

Dále se pokusím popsat, jakým způsobem Hanák pracuje, jak vymýšlí témata svých sloupků a jejich titulky. Zjišťovat budu také to, zda Hanák nad užitím typicky „svých“ výrazových prostředků přemýšlí nebo zda je užívá automaticky, stejně tak jako historické vsuvky a citáty. U nich budu zjišťovat, jestli si je Hanák vybavuje „z paměti“ nebo jestli je někde vyhledává.

Kromě toho se zaměřím na autorovu zálibu v historii, která je patrná téměř v každém sloupku, který napíše. Pokusím se zjistit, zda-li má autor nějaké profesní či životní vzory, koho si váží a koho naopak ne.

Vzhledem k tomu, že Hanák píše do Práva sloupky, popíši i tento publicistický žánr.

V následujících oddílech mé práce se již budu zabývat analýzou jeho sloupků. První a druhá část analyzovaných textů byla publikována v Lidových novinách v letech 1990 až 1994, knižně vyšla ve svazcích Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie) a Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). Třetí část reprezentuje jeho aktuální tvorbu. Jedná se o sloupky publikované v deníku Právo od ledna do prosince 2009.

V obsahové charakteristice sloupků se pokusím nalézt témata, jimž se Hanák nejčastěji věnuje a jaký na ně má názor. Vzhledem k rozčlenění mé práce na tři části podle analyzovaných vzorků, tedy na sloupky z knih Jiří Hanák ve sloupcích I., Jiří Hanák ve sloupcích II. a z deníku Právo, charakterizují vždy jednu skupinu sloupků a nakonec se pokusím shrnout tyto dílčí závěry dohromady a dojít k nejčastějším tématům jeho tvorby.

V jazykové charakteristice se budu věnovat rozboru jeho jazykových prostředků. Protože Hanák užívá rozmanitých druhů pojmenování, rozeberu každou jednotlivou skupinu těchto pojmenování. Vodítkem mi v tom budou jazykovědné publikace. Jednotlivé skupiny jazykových prostředků charakterizují nejprve skrze odbornou literaturu a poté je aplikuji na Hanákovy sloupky. Každé své zjištění potvrdím několika příklady z Hanákovy tvorby.

Stylový rozbor založím také na odborných publikacích. Pokusím se zjistit, zda Jiří Hanák ve svých textech dodržuje publicistický styl a tato zjištění opět podložím jasnými příklady.

Pro potřeby své bakalářské práce provedu s Jiřím Hanák rozhovor. Zjišťovat budu jak podrobnosti z jeho osobního života, tak způsob, jakým píše.

1.1 Změny oproti původním záměru bakalářské práce

Původně bylo mým záměrem analyzovat Hanákovy sloupky a fejetony. Pro prozkoumání jeho textů jsem ale dospěla k závěru, že v roce 2009 Hanák psal pouze sloupky, proto se nadále ve své práci budu věnovat publicistickému útvaru sloupek.

Dále jsem měla v úmyslu analyzovat Hanákovy texty publikované v Právu v období ledna až června 2008. Toto období jsem změnila z důvodu posunutí termínu psaní své bakalářské práce o rok. Období analyzovaných sloupků jsem prodloužila na celý rok 2009, abych mohla charakterizovat časově uzavřenou skupinu textů.

Za důležitou považuji především Hanákovu aktuální tvorbu. I proto jsem se rozhodla neanalyzovat texty z knihy Orwellovo století, zejména s přihlédnutím k tomu, že sloupky z této knihy jsou vždy zaměřené na jedinou historickou událost. Stejnou koncepci mají totiž Hanákovy sloupky z Lidových novin vyšlé k knize Jiří Hanák ve sloupcích II. Tuto knihu jsem upřednostnila, protože jsem do zkoumaného vzorku zařadila knihu Jiří Hanák ve sloupcích I. a myslím si, že je lepší zkoumat útvary, které spolu souvisí jak dobou vzniku, tak médiiem, v němž byly publikovány.

2. Osobní a profesní život Jiřího Hanáka

Jiří Hanák se narodil v moravských Buchlovicích v okrese Uherské Hradiště 27. 2. 1938¹ v rodině venkovského učitele. O tom, že bude novinářem, byl přesvědčen již v dětství. Noviny četl od malička. Poprvé si v novinách četl, když mu byly asi čtyři roky. Dokonce si ještě vybavuje, co tehdy v novinách četl. Článek se jmenoval Tichým oceánem duní kanóny a týkalo se to známé bitvy o Midway. Od té doby noviny četl. Kromě toho poslouchal rozhlas a vždy se zajímal o politiku.²

¹ Kolektiv autorů Encyklopedického institutu. Český biografický slovník. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992. 840 s. ISBN 80-200-0443-2. s. 189.

² Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 109, 110.

Novinářská prvotina mu vyšla v krajských novinách. Asi ve dvanácti letech napsal krátký článek a když vyšel, dle vlastních slov se nadýmal jako holub. Bylo to pro něho potvrzením, že bude novinářem.³

Po gymnáziu v Uherském Hradišti⁴ nastoupil na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy do Prahy, kde vystudoval novinařinu a literaturu. Původně chtěl studovat historii, ale vzhledem k tomu, že s vystudovanou historií by mohl jen učit a on chtěl psát, rozhodl se pro novinařinu a literaturu.⁵

Za studií v roce 1958 se zakládal Mladý svět. Hanák měl potřebu nějak se živit, protože měl tři sourozence a kantorský plat byl malý. Chtěl ulehčit rodičům. Do Mladého světa se nabídl, přinesl pár článků na ukázkou. Články se líbily a Hanák do Mladého světa nastoupil jako externí redaktor píšící komentáře.⁶

Ještě před spoluprací s Mladým světem Hanák prošel Československým rozhlasem. V Mladém světě měli totiž tzv. tabulková místa, která nesměli překročit. Někdo Hanákovi doporučil Československý rozhlas. Dle jeho vlastních slov to byl malér, protože se jednalo o zahraniční vysílání do Ameriky, Afriky, v jazyce zulu a podobně. Vysílání tam nebylo slyšet a pro Hanáka, který přispíval opět komentáři, to bylo marnění času. Seznámil se tam alespoň s osobnostmi rozhlasu, kteří pracovali pro domácí vysílání.⁷ V Československém rozhlase Hanák působil v letech 1961 – 1967.⁸

Z rozhlasu se Hanák přemístil do časopisu Reportér. Pomohli mu v tom Stanislav Budín a Jiří Ruml, kterého znal právě z rozhlasu. Z něho rád odešel⁹ a jako redaktor Reportéra pak působil v letech 1967 – 1969.¹⁰

Jeho rozvíjející se kariéru publicisty přerušil rok 1968. Nejprve závan netušené svobody, jaká podle Hanáka není ani dnes, posléze její konec. Tehdy začalo tříbení duchů a ukázalo se, kdo si zachoval páteř. Hanák ke cti pražské novinářské obce dodává, že se ze Svazu novinářů nechalo vyloučit jen v Praze a okolí 1100 lidí. Hanákovi nabízeli, aby řekl, že se nechal strhnout staršími kolegy, to však odmítl a

³ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 111.

⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. Přebal knihy.

⁵ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 111.

⁶ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 111.

⁷ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 111 – 112.

⁸ Kolektiv autorů Encyklopedického institutu. Český biografický slovník. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992. 840 s. ISBN 80-200-0443-2. s. 189.

⁹ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 112.

¹⁰ Kolektiv autorů Encyklopedického institutu. Český biografický slovník. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992. 840 s. ISBN 80-200-0443-2. s. 189.

bratrskou pomoc neschválil. Za to byl vyloučen z KSČ a Svazu novinářů. A kdo nebyl ve svazu, nemohl vykonávat novinářskou profesi, ztratil kvalifikaci. Proto šel „kopat“.¹¹

V následujících letech prošel Hanák mnoha zaměstnáními. Nejdříve, dokud měl ještě peníze, byl půl roku doma. Když peníze došly, Hanák nastoupil do PRS jako poštovní podúředník. Práce byla podle jeho vlastních slov stupidní. Spočívala v odpovídání na stížnosti, které nejčastěji přicházely z Ruska. Navíc dostával v tomto zaměstnání směšné peníze.¹²

Odešel tedy do Technické ústředny strojů, kde pracoval jako zaučený zámečnick a svářeč.¹³

Odtud se dostal do zoologické zahrady, kde se dalo dobře vydělat a kde se mu i přes dlouhou pracovní dobu a pracovní víkendy líbilo. Když se však objevily tlaky seshora, Hanák zoologickou zahradu opustil.¹⁴

Ze zoologické zahrady putoval Hanák do nově otevřeného domu Kotva. Tam pracoval formálně jako pomocný skladník a fakticky jako vedoucí potravinářského skladu pro kuchyň, která vařila obědy pro zaměstnance a komerci, denně tři tisíce jídel. V Kotvě Hanák strávil asi dvanáct let a mezitím už pracoval v disentu. Psal do různých disidentských časopisů a nakonec, když se v lednu 1988 objevily Lidové noviny, do nich začal pravidelně přispívat.¹⁵

Z disidentských časopisů vyzdvihuje Hanák Čtverec. Vyloženě politický časopis vycházel jen rok. Hanák do něj recenzoval Kissingerovy paměti.¹⁶

Přispívat do Lidových novin před Listopadem prý nebylo nebezpečné, autoři se už pod své články podepisovali. Když se číslo vydalo, ohlásili to Jiří Ruml a Rudolf Zeman na patřičný úřad, kde dostali pokutu tři sta korun, zaplatili ji a zase šli. Dělníci v Kotvě věděli, že do novin Hanák přispívá a nechávali jej psát, zatímco za něho dělali jeho práci. Hanák psával v „tabáku“, kde si mohl z kartonů cigaret postavit stůl a židli. Noviny rozmnožovali šéfové, kteří si je chodili k Hanákovi půjčovat.¹⁷

¹¹ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 112.

¹² Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

¹³ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

¹⁴ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

¹⁵ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

¹⁶ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

¹⁷ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 113.

Po Listopadu zastával Hanák funkci zástupce šéfredaktora v Lidových novinách. Ani on, ani tehdejší šéfredaktor novin Rudolf Zeman ale noviny řídit neuměl. Proto se později Lidové noviny začaly ubírat jiným směrem.¹⁸

Do časopisu Týden Jiří Hanák přispíval rok či dva. Uveřejnil v něm na pokračování soubor sloupků Orwellovo století. Tehdy už ale pracoval v Právu a tyto dvě práce zároveň pro něho byly velmi vyčerpávající.¹⁹

Mezitím psal Hanák také do Slova, odkud jej a jeho kolegy Fraňka a Kummermana přetáhl tehdejší ministr Dostál právě do Práva. Měli však podmínku, že do něho nenastoupí, pokud mu zůstane přívlastek Rudé. A když „rudé“ z názvu zmizelo, všichni tři do redakce přešli.²⁰

2.1 Novinář Jiří Hanák

Jiří Hanák píše raději doma, protože tam má knihy a ví, kam má sáhnout. Internet mu oproti tomu přijde zdoluhavý. Ačkoliv píše raději doma, do redakce Práva dvakrát či třikrát týdně dochází, aby byl v kontaktu s ostatními novináři.²¹

Žánr sloupek si Hanák vybral díky Karlu Čapkovi. Dalším důvodem výběru bylo, že komentáře a analýzy si přečte jen úzká skupina lidí, zatímco důležité věci osloví čtivě podanou formou daleko více lidí.²²

Téměř v každém sloupku je patrná Hanákova láska historii, stejně tak jeho sečtělost. Obojí pramení z rodinného zázemí. Jeho otec vlastnil velkou knihovnu, asi čtyři tisíce svazků. Hanák a tři sourozenci vždy trávili večery čtením. Čtení se pak Hanákovi stalo naprostou potřebou. Má rád německou literaturu, zejména Heinricha Bölla.²³

V posledních letech už čte pouze literaturu historickou, protože se po Listopadu objevilo mnoho titulů. Krásnou literaturu čte jen výjimečně.²⁴

Aby byl v obraze, čte Hanák denní tisk. Noviny čte všechny základní, tedy Právo, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Donedávna četl i Mladou Frontu. Tu už

¹⁸ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 114.

¹⁹ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 114.

²⁰ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 114.

²¹ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 115.

²² Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 115.

²³ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 109.

²⁴ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 109.

ale nechte, protože se mu znelíbila. Z týdeníků má rád Respekt, o němž si myslí, že se v poslední době velmi vylepšil.²⁵

Ze současných novinářů se Hanákovi líbí jeho kolegové, zejména Franěk a Mitrofanov, dále Jiří Pehe a blogy Jiřího Weisse. Ze starých považuje za opravdové novináře pouze dva, Havlíčka a Peroutku. Peroutku má přečteného celého, rád jej má nadevše. Zejména jeho styl.²⁶

Na psaní Hanáka fascinuje bílý papír, případně monitor, který čeká na popsání.²⁷

Historické vsuvky a odkazy Hanák vkládá do textu, aby čtenáře poučil a pobavil. Z většiny si historické události pamatuje. Inspirací pro zajímavé metafory mu je sbírka úsloví a přísloví od profesora Zaorálka. Slova nářeční užívá ze stejného důvodu jako vsuvky, tedy aby text „opeřil“. V běžné mluvě je užívá pouze, když je s rodinou.²⁸

Titulky Jiří Hanák nevymýšlí, použije to, co ho napadne. Uvědomuje si, že je to chyba, ale i přesto to tak dělá.²⁹

3. Sloupek jako žánr publicistického stylu

Jiří Hanák si z publicistického stylu vybral žánr sloupek. Ten stojí na vtípném anekdotickém nápadu, podnětem je zážitek nebo pozorování, jež se snaží s vtípem a někdy ironií dovést ke zevšeobecnění.³⁰

Sloupek si jako dílčí postřeh ze života neklade za cíl řešit aktuální problémy ani nepodává ty informace, které jsou z hlediska doby rozhodující. Do beletristického zpracování nenáročných témat pronikají prvky bezprostřednosti a hovorovosti.³¹

Na rozdíl od fejetonu se sloupek uzavírá s tématem do „klece“ jednoho sloupce, tj. rozsahem nemůže překročit více než stranu a půl textu, je aktuálnější, stručnější a konkrétnější.³²

Vznikl, jako jediný z publicistických žánrů, na objednávku, když chtěl šéfredaktor Lidových novin Arnošt Heinrich na počátku 20. let 20. století obohatit

²⁵ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 109.

²⁶ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 109 – 110.

²⁷ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 115.

²⁸ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 115 – 116.

²⁹ Viz příloha č. 1: Rozhovor, s. 117.

³⁰ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

³¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 197.

³² OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

výrazové pojetí uznávaného deníku. Do redakce tehdy přešli z Národních novin dva začínající autoři – bratři Čapkové.³³

V tradici Lidových novin nahrazoval sloupek úvodník. Byl tištěn v nejčtenější části první strany, v levém horním čtverci a autoři za něj byli speciálně honorováni.³⁴

Karel Čapek charakterizoval sloupek jako „cosi kratšího než fejeton a delšího než glosa, něco, co není dost dlouhé, aby to bylo nudné, ani dost nudné, aby to slulo článek, zkrátka sloupek je sloupek.“³⁵

Karel Poláček o sloupku řekl, že „má býti poněkud jízlivý, a pokud poměry dovolují, vtipný. Jest tedy s důrazem odmítnouti ony náhražky sloupkové, v nichž výrobci se snaží dodat ležatým písmem svým výrobkům zdání dobré a zaručené jakosti. V takových sloupcích se snaží autoři nastavovati nedostatek humoru jakousi neurčitou lyrikou.“³⁶

Básník a vědec Miroslav Holub napsal, že „... sloupek budiž dobré myslí. Nesluší se rozvádět na 43 řádkách stavy rmutně emocionální, neboť rmutné emoce mají sklon rozlévati se bezbřeze...“³⁷

4. Obsahová charakteristika Hanákových sloupků

4.1 Sloupky publikované v deníku Právo

Sloupky Jiřího Hanáka zveřejněné v titulu Právo v časovém úseku od 1. ledna do 31. prosince 2009.

Nosným tématem Hanákových sloupků za rok 2009 je politika. Vzhledem k tomu, že zmíněný rok byl poměrně bohatý na různé „excesy“, měl Hanák při své práci hojně z čeho vybírat. Mimo politická témata se věnoval i tématům historickým a aktuálním.

³³ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

³⁴ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

³⁵ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

³⁶ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

³⁷ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6. s. 174 – 175.

Z celkového počtu 135 sloupků má politickou tematiku 122, historické téma mají čtyři, aktualit je sedm.

4.1.1 Politika

Oddíl s názvem Politika jsem rozdělila do několika skupin podle bližšího zaměření sloupků.

4.1.1.1 Kritika špatně užitých historických fakt a cizích slov z úst českých politiků

Hanák, člověk se zálibou v historii, se pozastavuje nad skutečností, že čeští politici nejsou schopni zamyslet se nad svými vyjádřeními a zařadit je do správných historických souvislostí. Příčí se mu obliba politiků přirovnávat současný stav k nacistickému Německu.³⁸ Ve sloupcích tyto výroky uvádí na pravou míru jako například u Davida Ratha. Ten se vyslovil, že Hitler zbrojil, omezil tím nezaměstnanost a tak vyhrál volby. Hanák jej ve svém sloupcu opravuje s tím, že pakliže by uvedl, že zbrojení často pomohlo zmírnit či odstranit krizi, bylo by vše v pořádku. Nicméně toto a podobně nedomyšlená Rathova vyjádření³⁹ považuje Hanák za slovní průjem.⁴⁰

Jeho kritika nemíří jen mezi politiky, ale i do vlastních řad, mezi novináře, kteří nejsou schopni rozlišit totalitní režimy. Hanák vybízí všechny k tomu, aby se nezabývali nestrávenou historií a místo toho věnovali svoji energii něčemu užitečnějšímu.⁴¹

Přejít bez povšimnutí nemůže Hanák nesprávné užití či nadužívání cizích a nehodících se výrazů českými politiky. Není smířen s častým užíváním cizích a přejatých slov typu generování, predigování či mesidž. Tuto situaci, kdy jsou slova nečeská nadužívána, přirovnává k době, kdy ještě hausfrau pucovala na konku kajzrok.⁴²

³⁸ HANÁK, Jiří. K věci samé. Právo. 28. 1. 2009, roč. 19, č. 23, s. 6.

³⁹ HANÁK, Jiří. Šlechtictví ducha. Právo. 25. 7. 2009, roč. 19, č. 172, s. 6.

⁴⁰ HANÁK, Jiří. K věci samé. Právo. 28. 1. 2009, roč. 19, č. 23, s. 6.

⁴¹ HANÁK, Jiří. Nestrávená historie. Právo. 12. 6. 2009, roč. 19, č. 136, s. 6.

⁴² HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

Tak jako politici užívají vznešených cizích slov, užívá i Hanák cizího slova bumpkin jakožto výrazu pro české politiky. Význam tohoto moderně znějícího slova je totiž „nemožný chlap“.⁴³

Svým způsobem je Hanák některým užitím nesprávného výraziva i pobaven. Příkladem je sousloví dědičný hřích z úst Jiřího Paroubka na adresu Mirka Topolánka. Ironicky přemítá o tom, jaký křest by měl Topolánek podstoupit, aby se vymanil se sevření dědičného hříchu.⁴⁴

Nepochopení historických souvislostí a špatnému užívání slov se Hanák věnuje v pěti sloupcích.

4.1.1.2 Novináři a jejich vztah k politice a politici a jejich vztah k novinářům a novinám

Hanákovi se jako sloupkaři a člověku, který strávil za komunistů dvacet let u lopaty, místo aby vykonával své pravé povolání,⁴⁵ nelíbí skutečnost, že se politici snaží ovlivňovat obsah novin. Zejména jej popouzí chování předsedy sociální demokracie Jiřího Paroubka, který považuje Právo za list, který by měl být vůči straně i jeho osobě loajální.⁴⁶

Tón, jaký Hanák užívá ke kritice Jiřího Paroubka, popuzuje nejen Paroubka samotného, ale i čtenáře deníku Právo. Právě jim a jejich nespokojeným dopisům věnuje sloupek. Zamýšlí se v něm, zda je vůbec možné, aby psal účelově v rozporu s novinářskou poctivostí. Dochází k závěru, že ne. Svě čtenáře a jejich názory respektuje, ale vyhovět jim nemůže.⁴⁷

S nelibostí nese Hanák schválení tzv. náhubkového zákona. Ten rozebírá ve dvou únorových sloupcích, v době, kdy byl zákon schválen. Chápe jej jako posun zpět do doby normalizace a jako konec investigativní žurnalistiky u nás.⁴⁸ Zároveň je podle něj umíráčkem informovanosti veřejnosti.⁴⁹

O vztahu politiků k novinářům a novinách vůbec píše Hanák v sedmi sloupcích.

⁴³ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴⁴ HANÁK, Jiří. Dědičné hříchy. Právo. 1. 7. 2009, roč. 19, č. 152, s. 6.

⁴⁵ HANÁK, Jiří. Objektivita. Právo. 14. 1. 2009, roč. 19, č. 11, s. 6.

⁴⁶ HANÁK, Jiří. Objektivita. Právo. 14. 1. 2009, roč. 19, č. 11, s. 6.

HANÁK, Jiří. Zápis do dějin. Právo. 11. 3. 2009, roč. 19, č. 59, s. 6.

⁴⁷ HANÁK, Jiří. Politické hroby. Právo. 15. 7. 2009, roč. 19, č. 163, s. 6.

⁴⁸ HANÁK, Jiří. Naducaní mocí. Právo. 7. 2. 2009, roč. 19, č. 32, s. 6.

⁴⁹ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

4.1.1.3 Lisabonská smlouva, Evropská unie a naši eurokomisaři

Lisabonská smlouva je pro Hanáka důležitou částí integračního procesu,⁵⁰ která může mimo jiné Evropě do budoucna pomoci čelit politickému a ekonomickému tlaku ze strany Ruska, Číny, Brazílie a Indie.⁵¹ V prvním sloupku roku 2009 s touto tematikou proto očekává její schválení Sněmovnou i Senátem a nechápe „obstrukce“ s jejím schvalováním.⁵² V pozdějších sloupcích se zamýšlí nad tím, jak mohly poslanecké sbory ostatních členů Evropské unie s klidným svědomím podepsat dokument, který (dle slov Václava Klause a části „modrých“ poslanců) zničí suverenitu národů a omezí národní zájmy.⁵³

Hanák často kritizuje prezidenta Václava Klause. Ať už to jsou jeho výroky adresované směrem k Evropské unii⁵⁴ nebo jeho „samopasování“ se do role strážce suverenity národa, komentuje je Hanák s nadhledem. Nicméně je nepovažuje za nic komického, ale spíše vážného – nelíbí se mu skutečnost, že je Česká republika v Evropské unii považována za outsidera,⁵⁵ ani to, že se s podobným přístupem prezidenta Klause bude toto vzduchoprázdno kolem nás v budoucnu nadále rozšiřovat.⁵⁶ Spokojen není Hanák ani s podmínkami, které Václav Klaus Evropské unii neustále kladl v zájmu toho, aby čeští občané nebyli vystaveni riziku donucení vrátit majetek zabavený českým Němcům tzv. Benešovými dekrety.⁵⁷

Evropské unie se týkají i dva sloupky věnované volbě českého eurokomisaře. Hanák se zabývá tím, že dvě nejsilnější politické strany ODS a ČSSD nebyly schopny domluvit se na společném kandidátovi a vzájemně své kandidáty vetovaly.⁵⁸

Vzhledem ke společenské důležitosti aktu podpisu Lisabonské smlouvy a důležitosti instituce Evropské unie obecně se Hanák tímto tématem zabývá ve čtrnácti

⁵⁰ HANÁK, Jiří. Křížová cesta. Právo. 18. 2. 2009, roč. 19, č. 41, s. 6.

⁵¹ HANÁK, Jiří. Herostratos. Právo. 26. 6. 2009, roč. 19, č. 148, s. 6.

⁵² HANÁK, Jiří. Křížová cesta. Právo. 18. 2. 2009, roč. 19, č. 41, s. 6.

⁵³ HANÁK, Jiří. Bez hanby i s hanbou. Právo. 7. 5. 2009, roč. 19, č. 106, s. 6.

HANÁK, Jiří. Návyk. Právo. 13. 5. 2009, roč. 19, č. 110, s. 6.

⁵⁴ HANÁK, Jiří. Boj s drakem. Právo. 20. 2. 2009, roč. 19, č. 43, s. 6.

HANÁK, Jiří. Stát, který neselhal. Právo. 29. 10. 2009, roč. 19, č. 252, s. 6.

⁵⁵ HANÁK, Jiří. Slunce a kohout. Právo. 26. 9. 2009, roč. 19, č. 226, s. 6.

⁵⁶ HANÁK, Jiří. Zadlužování Klausem. Právo. 12. 10. 2009, roč. 19, č. 238, s. 6.

⁵⁷ HANÁK, Jiří. Zadlužování Klausem. Právo. 12. 10. 2009, roč. 19, č. 238, s. 6.

HANÁK, Jiří. Záruky. Právo. 17. 10. 2009, roč. 19, č. 243, s. 6.

⁵⁸ HANÁK, Jiří. Kandidát. Právo. 2. 11. 2009, roč. 19, č. 255, s. 6.

HANÁK, Jiří. Tvrď kozel dojiti. Právo. 11. 11. 2009, roč. 19, č. 263, s. 6.

sloupcích, přičemž nejčastěji o něm psal v květnu a v říjnu, v měsících, kdy docházelo k nejsilnějším debatám ohledně podpisu Lisabonské smlouvy.

4.1.1.4 Česká armáda a účast českých vojáků v Afghánistánu

Jiří Hanák ve svých sloupcích o účasti českých vojáků v Afghánistánu nesouhlasí s předsedou sociální demokracie Paroubkem, který se vyslovil (ovšem ne tak celá sociální demokracie) pro jejich kompletní stažení.⁵⁹ Jako nutnost vidí, aby v Afghánistánu zůstalo co nejvíce vojáků ze všech spojeneckých zemí. Jen tak lze podle něho zabránit dalšímu šíření terorismu, jehož je Afghánistán baštou. S odkazem na Winstona Churchilla pak „radí“ Jiřímu Paroubkovi, že ne vždy je tím nejlepším řešením stavět svoji politiku na průzkumech veřejného mínění.⁶⁰

Stažení českých vojáků z Afghánistánu by si Hanák vyložil téměř jako zradu spojenců. Vzhledem k tomu, že bylo nakonec setrvání našich vojáků na zahraniční misi schváleno, nebylo podle něho poškozeno jméno České republiky jako spojence a odpovědného partnera. Pro Hanáka je to vítězstvím rozumu, i když sám prý netuší, jak se do Sněmovny během hlasování dostal.⁶¹

Hanák nesouhlasí s naší současnou vojenskou politikou, která s českou armádou počítá pouze jako s armádou expediční, jež v podstatě nemá obranu země v popisu práce.⁶²

Péčí o svoji armádu by měla Česká republika dávat najevo svůj úmysl bránit se proti komukoliv a pečovat o spojenecké vztahy. Nebezpečí plyne dle Hanáka zejména z ekonomické závislosti Spojených států, které mají klíčový význam v NATO, na Číně a Rusku.⁶³

Problematiku armády a vojenské účasti v Afghánistánu řeší Hanák v pěti sloupcích.

⁵⁹ HANÁK, Jiří. Očekávání. Právo. 21. 1. 2009, roč. 19, č. 17, s. 6.

⁶⁰ HANÁK, Jiří. Očekávání. Právo. 21. 1. 2009, roč. 19, č. 17, s. 6.

⁶¹ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

⁶² HANÁK, Jiří. Očekávání. Právo. 21. 1. 2009, roč. 19, č. 17, s. 6.

HANÁK, Jiří. Armáda „Moravanů“. Právo. 13. 11. 2009, roč. 19, č. 265, s. 6.

⁶³ HANÁK, Jiří. Jeremiáda. Právo. 15. 8. 2009, roč. 19, č. 190, s. 6.

4.1.1.5 Česká strana sociálně demokratická

Přesto, že je česká sociální demokracie stranou, s jejímž programem se Hanák z českých politických stran ztotožňuje nejvíce, na její adresu nešetří kritikou. Rozebírá lednový apel ČSSD, aby čeští občané nekupovali zahraniční výrobky.⁶⁴ V jiném sloupku se svěřuje čtenáři se svojí zálibou ve sledování přenosů ze stranických sjezdů. Zaskočilo jej proto, že sociální demokracie svůj lednový sjezd uzavřela před novináři a tudíž celou veřejností. O důvodech, proč byl sjezd tajný, jen polemizuje.⁶⁵

Hanák v mnoha věcech nesouhlasí s předsedou sociální demokracie Paroubkem.⁶⁶ Mužem, který ho ze sociálních demokratů svými výroky rozpaluje nejvíce, nicméně není Paroubek, ale lékař, poslanec a hejtman David Rath. Nejlepším řešením by podle Hanáka bylo Dr. Ratha odstříhnout, což ale vzhledem k jeho provázanosti s předsedou nelze.⁶⁷

V zájmu rozšíření znalostí čtenářů Práva Hanák věnoval jeden sloupek historii české sociální demokracie.⁶⁸

Celkem se tímto tématem zabýval ve čtyřech sloupcích.

4.1.1.6 „Šarvátky“ mezi ODS a ČSSD

„Souboje“ mezi dvěma nejsilnějšími politickými stranami připodobňuje Hanák k zápasu lovce s medvědem,⁶⁹ samy strany prý vedou politiku jako válku.⁷⁰ Předsedy obou stran v jednom sloupku nazývá Mažňákem a Losnou.⁷¹

Hlavního viníka těchto šarvátek vidí v ODS, jejíž, dle Hanákových slov, korupční vláda podporovaná „přeběhlíky“ vůbec neměla vzniknout.⁷² Kritika se nevyhýbá ani Jiřímu Paroubkovi, především změnám jeho názorů ohledně toho, zda má Topolánkova vláda dovládnout do konce evropského předsednictví.⁷³

Konfrontace Občanské demokratické strany a České strany sociálně demokratické jsou motivem čtyř sloupků.

⁶⁴ HANÁK, Jiří. Hořlavina. Právo. 16. 1. 2009, roč. 19, č. 13, s. 6

⁶⁵ HANÁK, Jiří. Uzavřená otevřenost. Právo. 20. 3. 2009, roč. 19, č. 67, s. 6.

⁶⁶ HANÁK, Jiří. Očekávání. Právo. 21. 1. 2009, roč. 19, č. 17, s. 6.

⁶⁷ HANÁK, Jiří. Vorvaň v lodi. Právo. 4. 7. 2009, roč. 19, č. 155, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pokr. Právo. 24. 7. 2009, roč. 19, č. 171, s. 6.

⁶⁸ HANÁK, Jiří. „Petrolejnici“. Právo. 21. 3. 2009, roč. 19, č. 68, s. 6.

⁶⁹ HANÁK, Jiří. Chlívěk a lihovar. Právo. 25. 3. 2009, roč. 19, č. 71, s. 6.

⁷⁰ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo. 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

⁷¹ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

⁷² HANÁK, Jiří. Chlívěk a lihovar. Právo. 25. 3. 2009, roč. 19, č. 71, s. 6.

⁷³ HANÁK, Jiří. Pod hradním větříkem. Právo. 4. 4. 2009, roč. 19, č. 80, s. 6.

4.1.1.7 Diskuze o předčasných volbách, svržení vlády, ustavení úřednické vlády a její předseda Jan Fischer

Českou politikou v domácím i evropském kontextu v loňském roce zahýbalo svržení Topolánkovy vlády během evropského předsednictví. Ačkoliv Hanák považoval vždy jeho vládu za vládu korupční a takovou, jaká neměla nikdy vzniknout,⁷⁴ ani on nebyl spokojen s jejím svržením sociální demokracií v době, kdy jsme „byli všem na očím“.⁷⁵ Navíc svržení vlády přineslo velké pravomoce prezidentu Klausovi. Hanák tuto situaci dokonce pojmenoval tak, že se ODS a ČSSD staly loutkami na nitkách hradního principála.⁷⁶ Zvýšené pravomoce se projevily hned v následujícím období, kdy se vedly vzrušené diskuze o tom, zda Topolánková vláda dovládne v demisi či zda vznikne nová vláda a případně jak se nová vláda bude nazývat.⁷⁷

Akt svržení vlády chápe jako čin dobrý, ale jeho okolnosti jako špatné. Zejména to, že sociální demokracie neměla v okamžiku svržení vymyšlený žádný plán do budoucnosti.⁷⁸ Zodpovědnost za politický chaos nese podle Hanáka Jiří Čunek.⁷⁹

O nové úřednické vládě psal Hanák vícekrát. Sympatické mu není odsouzení Jana Fischera mnohými politiky kvůli jeho členství v normalizační KSČ, ani to, že úřednická vláda má být vlastně pokračováním vlády politických stran jinými prostředky.⁸⁰ Hanák se zamýšlí nad tím, zda se Fischerovi podaří naplnit důvěru občanů, vzhledem k tomu, že je jeho vláda sestavena z osob navržených politickými stranami a také k tomu, že její vládnutí bude omezeno úsporným rozpočtem.⁸¹

O svržení vlády a následně vzniklé vládě úřednické psal Jiří Hanák ve dvanácti sloupcích.

⁷⁴ HANÁK, Jiří. Chlívěk a lihovar. Právo. 25. 3. 2009, roč. 19, č. 71, s. 6.

HANÁK, Jiří. Guláš v poháru. Právo. 27. 3. 2009, roč. 19, č. 73, s. 6.

⁷⁵ HANÁK, Jiří. Stálo to za to? Právo. 28. 3. 2009, roč. 19, č. 74, s. 6.

⁷⁶ HANÁK, Jiří. Guláš v poháru. Právo. 27. 3. 2009, roč. 19, č. 73, s. 6.

⁷⁷ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 4. 2. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁷⁸ HANÁK, Jiří. Stálo to za to? Právo. 28. 3. 2009, roč. 19, č. 74, s. 6.

⁷⁹ HANÁK, Jiří. Pomatení. Právo. 10. 4. 2009, roč. 19, č. 85, s. 6.

⁸⁰ HANÁK, Jiří. Vzácny vandrovník. Právo. 15. 4. 2009, roč. 19, č. 88, s. 6.

⁸¹ HANÁK, Jiří. Vosk do uší. Právo. 20. 5. 2009, roč. 19, č. 116, s. 6.

HANÁK, Jiří. Chytání kočky. Právo. 8. 6. 2009, roč. 19, č. 132, s. 6.

4.1.1.8 Volby

Nejčastěji se Hanák ve svých politických sloupcích věnuje volbám. Těch se týká celých třicet osm z celkového počtu sto třiceti pěti. Zamýšlí se nad možnostmi stran uspět ve volbách.⁸² Sloupky se vedle voleb dotýkaly samozřejmě zdravotnických poplatků,⁸³ státních maturit⁸⁴ a nové strany TOP 09.⁸⁵ Mimo jiné komentuje nesmyslnost volebních kampaní a programů, Toskánskou aféru⁸⁶ a peripetie s předčasnými volbami u Ústavního soudu.

4.1.1.8.1. Nesmyslnost volebních kampaní a programů

Nejvíce se Hanákovi přičítá nic neříkající hesla typu „Ne komandům ČEZ“, „řešení místo strašení“ či „jistota“.⁸⁷ Volební kampaň ČSSD kritizuje, ač ji jinak považuje za vcelku povedenou. Nelíbí se mu na ní hesla zaměřená proti ODS s tématem daňové reformy. Z voličů podle Hanáka tak strana „dělá blbce“, protože na daňové reformě vydělal nejen Topolánek (jak se voliči mohli dočíst na billboardech), ale i ostatní poslanci včetně těch z řad ČSSD.⁸⁸

Nelibost projevuje také nad tím, že politické strany spojily volební kampaně do Evropského parlamentu a do Sněmovny.⁸⁹

Hanák se nebrání přirovnáním – Mirek Topolánek je pro něj Karel Poslední a rozpadající se habsburskou říší přirovnává k Topolánkově modré říši. Osobě předsedy ODS se věnuje Hanák často. Například jeho výrok, že případné volební vítězství Jiřího Paroubka bude znamenat posun před rok 1989, považuje za myšlenkovou hovaderii.⁹⁰

Ve jednom ze sloupků s volební tematikou s nadhledem přemítá nad tím, že dvě největší politické strany nejspíše objevily nové ložisko ropy. Jinak si totiž nedokáže vysvětlit, z čeho hodlají strany financovat své volební sliby.⁹¹

⁸² HANÁK, Jiří. Motýlý křídla. Právo. 10. 6. 2009, roč. 19, č. 134, s. 6.

⁸³ HANÁK, Jiří. O slibech a lidech. Právo. 24. 6. 2009, roč. 19, č. 146, s. 6.

⁸⁴ HANÁK, Jiří. Mocná lobby. Právo. 13. 6. 2009, roč. 19, č. 137, s. 6.

⁸⁵ HANÁK, Jiří. Motýlý křídla. Právo. 10. 6. 2009, roč. 19, č. 134, s. 6.

⁸⁶ HANÁK, Jiří. Kdo má pumpovat. Právo. 29. 7. 2009, roč. 19, č. 175, s. 6.

HANÁK, Jiří. Husí kůže. Právo. 31. 7. 2009, roč. 19, č. 177, s. 6.

HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, č. 178, s. 6.

⁸⁷ HANÁK, Jiří. Neplecha. Právo. 15. 5. 2009, roč. 19, č. 112, s. 6.

HANÁK, Jiří. Svět po krizi. Právo. 5. 6. 2009, roč. 19, č. 130, s. 6.

⁸⁸ HANÁK, Jiří. Telegram. Právo. 23. 5. 2009, roč. 19, č. 119, s. 6.

⁸⁹ HANÁK, Jiří. Telegram. Právo. 23. 5. 2009, roč. 19, č. 119, s. 6.

⁹⁰ HANÁK, Jiří. Kolíky na nos. Právo. 20. 6. 2009, roč. 19, č. 143, s. 6.

⁹¹ HANÁK, Jiří. Křivé huby. Právo. 7. 9. 2009, roč. 19, č. 209, s. 6.

Nesmyslnost volebních kampaní a programů komentuje Hanák v pěti sloupcích.

4.1.1.8.2 Peripetie s předčasnými volbami, zásah Ústavního soudu

Sloupky s tematikou předčasných voleb vznikaly v září a říjnu, tedy měsících, kdy Ústavní soud řešil spor o to, zda je rozpuštění Sněmovny ústavní či nikoliv.

Pobaveně komentuje fakt, že v rámci „boje“ za předčasné volby dokáží političtí rivalové ruku v ruce s prezidentem společně hájit své názory před Ústavním soudem. Na soudcích Ústavního soudu vidí Hanák jako pozitivní, že na rozdíl od politiků nechodí do práce zbohatnout.⁹²

Hanák není spokojen s tím, že prezident a předsedové největších politických stran vyhrožují Ústavnímu soudu přistřížením křídel. Zamýšlí se nad tím, zda je vůbec existence Ústavního soudu, dle těchto názorů, nutná. Přirovnává to k situaci před rokem 1989, protože „komunisté žádný ÚS nepotřebovali a měli klid.“⁹³

O předčasných volbách napsal Hanák pět sloupků.

4.1.1.9 „Vajíčkové mítinky“ ČSSD

Další poměrně zajímavou událostí na české, nejen politické, scéně byly incidenty na sociálnědemokratických mítincích. Podle Hanáka udělal předseda strany Paroubek zásadní chybu, když začal brát „vaječné útoky“ vážně. Kdyby je vzal s humorem a na další mítink si přinesl, jak Hanák radí, špek a pánvičku a nabízel přítomným smaženici, udělal by lépe. Jako úplnou hloupost bere rozhodnutí pořádit si na mítinky policejní ochranku.⁹⁴

Sociální demokracii Hanák radí ještě v jedné věci – má vážít svých slov, protože i oni „hulvátí“, vrhači vajíček, jsou voliči a pokud je budou politici titulovat přemrštěnými názvy typu SS a poloozbrojenci, nebudou tito lidé ČSSD nikdy v budoucnu volit. Protože, jak Hanák píše, mladí mají na rozdíl od starých dobrou paměť.⁹⁵

⁹² HANÁK, Jiří. Klofací pořádek. Právo. 4. 9. 2009, roč. 19, č. 207, s. 6.

⁹³ HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 1ř2. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.

⁹⁴ HANÁK, Jiří. Věmec. Právo. 27. 5. 2009, roč. 19, č. 122, s. 6.

⁹⁵ HANÁK, Jiří. Váha slov. Právo. 30. 5. 2009, roč. 19, č. 125, s. 6.

Mítinky, na nichž létaly vzduchem vajíčka, komentoval Hanák ve třech sloupcích.

4.1.1.10 Radar

Čekání na vyjádření, zda bude či nebude v Brdech radar, připodobňuje Hanák jednou k trhání okvětních lístků kopretiny,⁹⁶ podruhé k házené.⁹⁷

4.1.1.11 Politika

U velké části sloupků s politickou tematikou nebylo možné najít jejich styčné body, byly poznamenány aktuálními politickými událostmi. Jsou chronologicky řazeny podle měsíce publikování.

4.1.1.11.1 Leden

V lednových sloupcích hodnotil Hanák prezidentský projev a nahlížel skrze něj do možné budoucí situace v České republice.⁹⁸ Komentoval štěpení lidovecké strany a to zejména osobou Jiřího Čunka. Vinu ale nese i Mirek Topolánek, který se podle něho snažil přetáhnout na stranu ODS Miroslav Kalouska, jehož považuje za nejlepšího lidoveckého ministra vůbec.⁹⁹ Zamyslel se nad odcházejícími ministry,¹⁰⁰ ocenil kompetentní diskuzi Bohuslava Sobotky a Miroslava Kalouska v Otázkách Václava Moravce¹⁰¹ a kritizoval skutečnost, že politici nejsou ve skutečnosti politiky, ale „sběrateli funkcí“.¹⁰²

4.1.1.11.2 Únor

Hanák kritizuje fakt, že místo důsledného projednávání protikrizových opatření se poslanci ve Sněmovně jen hašteří.¹⁰³

⁹⁶ HANÁK, Jiří. Obamovy kopretiny. Právo. 6. 3. 2009, roč. 19, č. 55, s. 6.

⁹⁷ HANÁK, Jiří. Házená. Právo. 18. 9. 2009, roč. 19, č. 219, s. 6.

⁹⁸ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁹⁹ HANÁK, Jiří. Půlení lidovců. Právo. 8. 1. 2009, roč. 19, č. 6, s. 6.

¹⁰⁰ HANÁK, Jiří. Indulona na sešlost. Právo. 24. 1. 2009, roč. 19, č. 20, s. 6.

¹⁰¹ HANÁK, Jiří. Dábel a Belzebub. Právo. 26. 1. 2009, roč. 19, č. 21, s. 6.

¹⁰² HANÁK, Jiří. Mnohoobročníci. Právo. 30. 1. 2009, roč. 19, č. 25, s. 6.

¹⁰³ HANÁK, Jiří. Bejkovec a sukovice. Právo. 21. 2. 2009, roč. 19, č. 44, s. 6.

4.1.1.11.3 Březen

Hanák vyjádřil souhlas s postupem chomutovské primátorky Řápkové proti „nepřizpůsobeným“, tedy romské menšině.¹⁰⁴ Zhodnotil posun naší společnosti vzhledem ke třem letošním výročím (sametová revoluce, vstup do NATO, vstup do EU).¹⁰⁵ Kritizoval „justiční mafii“, korupční vládu a nedošetření „kauzy Čunek“¹⁰⁶ a také chování Topolánkova spojence Dalíka. Na druhou stranu pochválil úspěchy tehdejšího premiéra během evropského předsednictví.¹⁰⁷

4.1.1.11.4 Duben

Hanák se rozepsal o návštěvě amerického prezidenta Obamy v Praze. Zdůraznil, že nenavštívil Prahu jako hlavní město České republiky, ale jako hlavní město Evropské unie.¹⁰⁸ Pochod ultrapravice Ústím zavrhl a zároveň nastolil otázku demokracie a omezení práv menšin v zájmu demokratické většiny.¹⁰⁹ K tématu se ještě vrátil, když prezident Klaus udělil milost otci popálené holčičky z Vítkova, na což reagovala Dělnická strana. Hanák se obecně zamýšlel nad spravedlností a finanční hodnotou lidského života ve vztahu k případu, kdy radní zabil při telefonování za jízdy mladou ženu.¹¹⁰ Ve dalším sloupku zhodnotil současnou KSČM a možnosti vlády ČSSD s KSČM.¹¹¹ Také se vrátil k výše zmíněnému tématu „sběratelství funkcí“ u českých politiků.¹¹²

4.1.1.11.5 Květen

V jediném květnovém politicky nezařazeném sloupku vyprávěl Hanák „příběh zdravotnických poplatků“.¹¹³

¹⁰⁴ HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. Právo. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

¹⁰⁵ HANÁK, Jiří. Štěstí. Právo. 13. 3. 2009, roč. 19, č. 61, s. 6.

¹⁰⁶ HANÁK, Jiří. Mafiánské lano. Právo. 14. 3. 2009, roč. 19, č. 62, s. 6.

¹⁰⁷ HANÁK, Jiří. Zamrzlá pochvala. Právo. 18. 3. 2009, roč. 19, č. 65, s. 6.

¹⁰⁸ HANÁK, Jiří. Zabodoval. Právo. 6. 4. 2009, roč. 19, č. 81, s. 6.

¹⁰⁹ HANÁK, Jiří. Čí to bude vina. Právo. 18. 4. 2009, roč. 19, č. 91, s. 6.

¹¹⁰ HANÁK, Jiří. Člověk jako konto. Právo. 24. 4. 2009, roč. 19, č. 96, s. 6.

¹¹¹ HANÁK, Jiří. Dvě strašidla. Právo. 29. 4. 2009, roč. 19, č. 100, s. 6.

¹¹² HANÁK, Jiří. Čest práci každé. Právo. 30. 4. 2009, roč. 19, č. 101, s. 6.

¹¹³ HANÁK, Jiří. Konec ohavnostem. Právo. 16. 5. 2009, roč. 19, č. 113, s. 6.

4.1.1.11.6 Červen

Hanák se pozastavil nad kultivovanou debatou Jiřího Paroubka a Mirka Topolánka v Otázkách Václava Moravce, zamyslel se i nad tím, proč Topolánek změnil názor na Lisabonskou smlouvu.¹¹⁴

Kritiku cílil na kardinála Vlka, který se rozhodl vstoupit do politiky, když vyzval občany, aby nevolili ČSSD. Podle Hanáka se nemá míchat moc církevní a světská.¹¹⁵

4.1.1.11.7 Červenec

Hanák komentoval obnovení vízové povinnosti do Kanady, přemýšlel o tom, proč čeští Romové do Kanady létají, zatímco jiní nikoliv. Dospěl k závěru, že jsou movitější. Dále zmínil nezúčastněnost Evropské unie v této oblasti.¹¹⁶

4.1.1.11.8 Srpen

Jediný odvětvím, které bylo v roce 2009 v konjunktúře, je podle Hanáka „výroba skandálů“, spolehnout se lze pouze na Evropskou unii a NATO.¹¹⁷ Kritizoval skutečnost, že do politiky chodí lidé pouze zbohatnout, a využil příměru k farmaceutickým firmám.¹¹⁸ Opět se zamýšlel nad zdravotnickými poplatky, nicméně souhlasil s nutností spoluúčasti pacientů při nadstandardní péči.¹¹⁹

4.1.1.11.9 Září

V září nevyšel žádný politicky nezařazený sloupek.

¹¹⁴ HANÁK, Jiří. Dvojřeč. Právo. 1. 6. 2009, roč. 19, č. 126, s. 6.

¹¹⁵ HANÁK, Jiří. Oplatek. Právo. 6. 6. 2009, roč. 19, č. 131, s. 6.

¹¹⁶ HANÁK, Jiří. Páchnoucí ovečka. Právo. 17. 7. 2009, roč. 19, č. 165, s. 6.

¹¹⁷ HANÁK, Jiří. Konjunktura skandálů. Právo. 3. 8. 2009, roč. 19, č. 179, s. 6.

¹¹⁸ HANÁK, Jiří. Pasení. Právo. 6. 8. 2009, roč. 19, č. 182, s. 6.

¹¹⁹ HANÁK, Jiří. Nmoderní hudba. 14. 8. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

4.1.1.11.10 Říjen

Hanák kritizoval místní poměry, například kauzu Plzeňských práv, neschopnost domluvit se na termínu voleb, neopodstatněné obavy ze současných komunistů.¹²⁰ Silný odpor projevil k verbálnímu útoku Jiřího Paroubka na Karla Schwarzenberga.¹²¹ Návštěva Joe Bidena jej inspirovala k zamyšlení nad Českou republikou.¹²²

4.1.1.11.11 Listopad

Stejně jako v říjnu, i v listopadu Hanák kritizoval nekultivované projevy českých politiků. Tentokrát se jednalo o urážky Karla Schwarzenberga adresované sociální demokracii a lidovcům.¹²³

4.1.1.11.12 Prosinec

Hanák se zamyslel nad tím, kdo se u nás zasloužil o demokracii a došel ke jménu T. G. Masaryka.¹²⁴

4.1.2 Čistě historické a historické vztahující se k současnosti

Jiří Hanák se svojí oblibou v historii často ve svých sloupcích odkazuje k různým milníkům naší i světové historie. Některé z jeho sloupků jsou nepolitické a jejich jedinou společnou vlastností je právě zmínění některé z historických událostí. Za rok 2009 měly historickou tematiku čtyři sloupky.

V prvním z nich se Hanák věnoval odkazu Jana Palacha, snažil se zodpovědět otázku, zda jeho smrt byla marná. Dospěl k závěru, že nikoliv, že jeho poselství trvá nadále. Zářným příkladem toho je Palachův týden. Bránit se proti sociálnímu útisku je nutné i v dnešní době. Pro Hanáka je takovým útiskem Julínkova reforma.¹²⁵ V druhém historicky orientovaném sloupku se vrací Hanák do dob Mnichova, německo-sovětského paktu a začátku druhé světové války.¹²⁶ Třetí historický sloupek je věnován památce Milady Horákové a stavbě jejího pomníku. Hanákův názor je, že komunistická

¹²⁰ HANÁK, Jiří. Práce pro zvoníka. Právo. 1. 10. 2009, roč. 19, č. 229, s. 6.

HANÁK, Jiří. Slaměný žralok. Právo. 7. 10. 2009, roč. 19, č. 234, s. 6.

¹²¹ HANÁK, Jiří. Rádce strach. Právo. 15. 10. 2009, roč. 19, č. 241, s. 6.

¹²² HANÁK, Jiří. Omluvy. Právo. 24. 10. 2009, roč. 19, č. 249, s. 6.

¹²³ HANÁK, Jiří. Vděčnost zavazuje. Právo. 27. 11. 2009, roč. 19, č. 276, s. 6.

¹²⁴ HANÁK, Jiří. Muž v politice. Právo. 16. 12. 2009, roč. 19, č. 292, s. 6.

¹²⁵ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 17. 1. 2009, roč. 19, č. 14, s. 6.

¹²⁶ HANÁK, Jiří. Pakt. Právo. 22. 8. 2009, roč. 19, č. 196, s. 6.

strana neměla na stavbu pomníku přispět. Strana se sice vyjádřila, že smrt Horákové byl „justiční omyl“, nicméně Hanák připomíná, že podobných „justičních omylů“ bylo více, například v osobě Závaře Kalandry. O něm se však už jako o „justičním omylu“ komunisté nevyjádřili.¹²⁷ Poslední historicky orientovaný sloupek se týká oblasti zahraničí, Kosova. Vrací se k bombardování Srbska a etnickým čistkám.¹²⁸

4.1.3 Aktuality

V devíti sloupcích Jiří Hanák reaguje na události v české společnosti, které nejsou nijak spojeny s politikou, ani s historií.

Zajímavé pro Hanáka je, že prezident Klaus podepsal petici Pro zdravou Šumavu.¹²⁹ Popisuje i návštěvu papeže v Praze a také „příběh ateismu“ u nás.¹³⁰ Zamýšlí se také nad tím, že Barack Obama dostal Nobelovu cenu za mír. Udělení ceny chápe jako „zálohové“. Obama bude muset teprve dokázat, zda si ji opravdu zasloužil.¹³¹ Hanák ve svých sloupcích často zmiňuje problematiku českého školství – v České republice chybějí kvalitní kantoři, což se poté projevuje na aférách typu Plzeňská práva.¹³² Komentuje i oslavy dvacetiletého výročí Listopadu¹³³ a nastiňuje možnou budoucnost.¹³⁴ Dalším často zmiňovaným jevem v jeho sloupcích jsou seznamy StB a také jich se týká jeden sloupek. Ten obsahuje ještě zamyšlení nad osobou ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů Žáčka.¹³⁵ Jeden z sloupků je věnován globálnímu oteplování v reakci na Kodaňský summit. Problém dnešní společnosti je pro Hanáka to, že lidé nechtějí přírodu pouze využívat, ale chtějí ji přímo vlastnit.¹³⁶ O Vánocích píše Hanák o své černé hodině, kdy polemizuje nad vším a dochází k závěru, že je stále nutné ptát se. Na všechno.¹³⁷

¹²⁷ HANÁK, Jiří. Pomník. Právo. 23. 10. 2009, roč. 19, č. 248, s. 6.

¹²⁸ HANÁK, Jiří. Balkánské šibalství. Právo. 23. 3. 2009, roč. 19, č. 69, s. 6.

¹²⁹ HANÁK, Jiří. Kůrovec na Hradě. Právo. 28. 8. 2009, roč. 19, č. 201, s. 6.

¹³⁰ HANÁK, Jiří. Kdo přijel. Právo. 29. 9. 2009, roč. 19, č. 227, s. 6.

¹³¹ HANÁK, Jiří. Nobelova záloha. Právo. 10. 10. 2009, roč. 19, č. 237, s. 6.

¹³² HANÁK, Jiří. Doktoři. Právo. 7. 11. 2009, roč. 19, č. 260, s. 6.

¹³³ HANÁK, Jiří. Dvojí vítězové. Právo. 14. 11. 2009, roč. 19, č. 266, s. 6.

¹³⁴ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 18. 11. 2009, roč. 19, č. 268, s. 6.

¹³⁵ HANÁK, Jiří. Prohrává společnost. Právo. 21. 11. 2009, roč. 19, č. 271, s. 6.

¹³⁶ HANÁK, Jiří. Kdy dojde na Slunce. Právo. 18. 12. 2009, roč. 19, č. 294, s. 6.

¹³⁷ HANÁK, Jiří. Černá hodinka. Právo. 23. 12. 2009, roč. 19, č. 298, s. 6.

4.2 Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie)

V první knize sebraných sloupků Jiřího Hanáka jsou sloupky, které vycházely v Lidových novinách v období od 21. 4. 1990¹³⁸ do 23. 9. 1994.¹³⁹ Hanák v nich reagoval na současné události, nahlížel do historie, ale polemizoval rovněž o možném budoucím vývoji.

Témata, o kterých Hanák psal, jsem rozdělila do deseti kategorií. Sloupků bylo celkem sto třicet devět.

4.2.1 Politika

Nejčastěji se Jiří Hanák věnoval tématům politickým a to v osmdesáti devíti sloupcích. I tuto kategorii jsem si rozdělila na menší útvary.

4.2.1.1 Česko-slovenské vztahy

V politických sloupcích se Jiří Hanák zhusta, v jednadvaceti sloupcích, zabýval vzájemnými česko-slovenskými vztahy, dějinami těchto, nyní již dvou, států. Pozdější sloupky jsou zaměřeny na oblast Slovenska.

Zamýšlí se nad „postavou“ českého erbovního lva.¹⁴⁰

Co se týče vztahu Čechů se Slováky, za netaktní považuje požadavek Slováků na rozdělovací čárku v názvu republiky a navrhuje se proti rozdělovacímu znaménku postavit.¹⁴¹ Hanák sice Slovákům nevyčítá jejich chování ve vztahu k české finanční podpoře východní části země, ale tuto pravdu připomíná.¹⁴²

Postavuje se nad tím, z jakých důvodů byla Vasilu Bilakovi v Bánovicích odhalena pamětní deska. Tento čin je pro Hanáka urážkou všech čestných lidí.¹⁴³

¹³⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 13.

¹³⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 150.

¹⁴⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

¹⁴¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

¹⁴² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

¹⁴³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 29.

Častějším tématem sloupců je porada v Trenčianských Teplicích a následné posílení pozic České a Slovenské republiky v rámci federace.¹⁴⁴ Nevyhýbá se ani zamyšlení nad odtržením Slovenska.¹⁴⁵ V souvislosti s tím hodnotí Hanák projevy slovenských politiků.¹⁴⁶

Při odtržení Slovenska tento akt komentuje,¹⁴⁷ stejně jako skutečnost, že na území následně vzniklé České republiky bude i nadále žít jisté množství Slováků.¹⁴⁸ 30. prosince 1992 čtenářům nostalgicky připomíná, že naposledy uvidí federální vlajku a vyslechnou federální hymnu.¹⁴⁹

Dále se Hanák snaží nahlédnout do budoucnosti, jací budou dva následovníci Česko-slovenské republiky. Předjímá možnost jakési celní unie.¹⁵⁰ V pozdějších sloupcích komentuje počínání Slovenska¹⁵¹ a návštěvu slovenského prezidenta Michaela Kováče v České republice.¹⁵²

Připomíná historii Československa, zejména maďarizaci slovenské společnosti v období před vznikem Masarykovy republiky.¹⁵³

¹⁴⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 35.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45

¹⁴⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 42.

¹⁴⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 42.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 49

¹⁴⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 63.

¹⁴⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 64.

¹⁴⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 79.

¹⁵⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 68.

¹⁵¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 79.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 87.

¹⁵² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 89.

¹⁵³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 41.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 61.

4.2.1.2 KSČM – KSČ

Ve čtrnácti sloupcích se autor dotýká KSČ a následnické KSČM. Mimo jiné v nich píše obecně o době komunismu a jeho historii.

V rámci vzpomínek na dobu komunismu se Hanák vrací k proletářům,¹⁵⁴ a zamýšlí se nad odkazem Vítězného února.¹⁵⁵

Nechápe strach české společnosti z komunismu, protože je strana svojí účastí ve svobodných polistopadových volbách vydána na milost a nemilost voličů. V jiném sloupku naproti tomu připomíná, že před Listopadem lidé komunisty volili a vstupovali do strany dobrovolně.¹⁵⁶ Právě proto považuje za důležitý vnitřní boj proti komunismu v každém z nás.¹⁵⁷

Zamýšlí se nad tím, že i po převratu zastávají čelní funkce bývalí komunisté.¹⁵⁸ Proces s obávaným ing. Štěpánem považuje za věc správnou, nicméně poukazuje na to, že takových jako on nebylo málo.¹⁵⁹ Poukazuje na nesmyslnost prohlášení, že by bývalí komunisté neměli na určitou dobu zastávat jisté veřejné funkce. Podle Hanáka se v těchto funkcích většinou jednalo o osmašedesátníky a ti by naopak, vzhledem ke svým životním zkušenostem z doby komunismu, ony funkce zastávat měli.¹⁶⁰

Stejně jako v mnou analyzovaných sloupcích z deníku Právo z roku 2009 Hanák komentuje vznik seznamů spolupracovníků StB.¹⁶¹

Hanák nesouhlasí s promlčením komunistických zločinů¹⁶² a projevuje znepokojení nad pomalým tempem české spravedlnosti směrem k potrestání komunistických zločinů.¹⁶³

¹⁵⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 13.

¹⁵⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 86.

¹⁵⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

¹⁵⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 82.

¹⁵⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 82.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 28.

¹⁵⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 28.

¹⁶⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

¹⁶¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 52.

4.2.1.3 Česká politická scéna, politické strany, Občanské fórum

Dvacet jedna sloupců je zaměřeno na komentář české politické scény a kultury. Konkrétní témata se různí, Hanák píše o Občanském fóru a jeho aktivitách, o Federálním shromáždění, neuspokojivé práci politiků a jednotlivých politicích.

Hanáka netěšilo, že jsou poslanci a prezident, místo důsledné práce na schvalování zákonů, na dovolené.¹⁶⁴ Kritizoval poslaneckou imunitu¹⁶⁵ a neochotu ústavních činitelů zveřejnit výši osobního majetku. Jako pozitivní vyzdvihuje příklad prezidenta Havla, který výši svého majetku zveřejnil.¹⁶⁶

Komentoval složení politických stran i vznik české pravice, kterou posměšně častuje adjektivem nejpravavicovější.¹⁶⁷ Tehdejší koalice je pro Hanáka nouzově vyspravované souručenství¹⁶⁸ a přirovnává ji ke šnekovi, který je sám sobě i samicí. V koalici totiž podle něj neexistovala pravá opozice.¹⁶⁹ Rozepisuje se o opozici mimoparlamentní, kterou byli Svobodní demokraté. V nich, ve spojení se sociální demokracií, vidí naději na budoucí funkční opozici.¹⁷⁰ Později je pro něho možnou opozicí pouze sociální demokracie, jejímuž počínání věnuje celý sloupek.¹⁷¹

Ve několika sloupcích píše o Václava Klause. Pochválil jej za nastartování ekonomické transformace, kladně ale nehodnotil jeho „legislativní purismus“.¹⁷²

¹⁶² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 54.

¹⁶³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 71.

¹⁶⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 32.

¹⁶⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 97.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 143.

¹⁶⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 101.

¹⁶⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 107.

¹⁶⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 126.

¹⁶⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 130.

¹⁷⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 133.

¹⁷¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 149.

¹⁷² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 117.

Nejednou píše o možných výsledcích voleb a následném zformování koalice.¹⁷³

4.2.1.4 Prezident Václav Havel

Osoby prezidenta Václava Havla se týkalo osm sloupků.

Hanáka nenadchla Havlova ostrá kritika parlamentu, ani zrušení trestu smrti. Nikoliv proto, že by byl jeho zastáncem, ale proto, že jej Havel zrušil, aniž by byl proveden průzkum mezi voliči a poslanci.¹⁷⁴ Jeho jméno, pověst a autoritu však bere jako jednu z mála českých vývozních komodit a považuje ho za nenahraditelného.¹⁷⁵ Píše o jeho nástupu do úřadu Prezidenta České republiky¹⁷⁶ a unikátnosti představení se nejvyššímu zákonodárnému orgánu. Rozebírá možnosti využití prezidentského mandátu.¹⁷⁷ Později rekapituluje první rok Havla ve funkci.¹⁷⁸

Tématem jednoho ze sloupků je také srovnání Václava Havla s Václavem Klausem. Každý z nich vstupoval do politiky jinak a Hanák čeká na jejich střet.¹⁷⁹

4.2.1.5 Odsun Němců

Odsun sudetských Němců je předmětem tří sloupků. Hanák komentuje událost vytvoření české komise pro dialog s odsunutými Němci a spojuje ji s historickým výkladem o „sudeťácích“.¹⁸⁰

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 117.

¹⁷³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 135.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 140.

¹⁷⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

¹⁷⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 64.

¹⁷⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 84.

¹⁷⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 86.

¹⁷⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 122.

¹⁷⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 119.

¹⁸⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 95.

4.2.1.6 Politika

Hanák píše o politice hodně. Velkou část jeho sloupků, celkem dvacet jedna, nelze zařadit do žádné konkrétnější kategorie. Ve sloupcích opakovaně polemizuje o demokracii a naší cestě k ní,¹⁸¹ o současném a možném budoucím stavu naší politické scény nebo o otázkách integrace a vstupu České republiky do NATO a Evropské unie.¹⁸²

U některých sloupků využívá odkazů do minulosti a připodobňuje je k aktuálnímu stavu.¹⁸³ Píše mimo jiné o Sládkově volebním triumfu,¹⁸⁴ české polistopadové sociální demokracii,¹⁸⁵ o naší lhostejnosti k zahraničním událostem a konfliktům¹⁸⁶ a lustračním zákoně.¹⁸⁷

4.2.2 Historie

Vzhledem k tomu, že se Jiří Hanák orientuje v historii, ve velké části svých sloupků odkazuje k různým historickým událostem, domácím i zahraničním. Takových útvarů je v knize dvacet šest. Kategorii jsem rozdělila na dvě skupiny. Jedna shrnuje sloupky s čistě historickou tematikou. V ní Hanák komentuje a vysvětluje události minulosti a vůbec, nebo jen velmi málo, je vztahuje k současnému stavu. Druhá skupina má historickou tematiku také, ale tyto sloupky se vztahují k současnému stavu výrazně.

¹⁸¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 20.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 136.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 145.

¹⁸² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 91.

¹⁸³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 129.

¹⁸⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 76.

¹⁸⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 81.

¹⁸⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 102.

¹⁸⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 115.

4.2.2.1 Historie

Historickou tematiku, která se téměř nevztahuje k současnému stavu, má osm sloupků.

Hanák píše o ročním pozvolném umírání Československé republiky v letech 1938 až 1939, přemýšlí o našem vztahu k Německu.¹⁸⁸ Stejně jako ve sloupcích pro Právo¹⁸⁹ i zde Hanák věnuje sloupek odkazu Jana Palacha. Jeho smrt srovnává se sebeupálením Julia Hribíka.¹⁹⁰ Vrací se ke konci druhé světové války.¹⁹¹ Zamýšlí se nad osobou Alexandra Dubčeka, který je pro něj stále nejviditelnějším slovenským politikem.¹⁹² Věnuje se též dokumentu „Slovo do vlastních řad“. To považuje za původce všech pozdějších antichart.¹⁹³ Výročí zformování Košického vládního programu využívá Hanák k zamyšlení nad důležitostí onoho dokumentu, který i v pozdějších letech ovlivňoval život v naší společnosti.¹⁹⁴ Pozornost věnoval odchodu ruských vojáků z evropského území.¹⁹⁵

4.2.2.2. Historie vztahující se silněji k aktuálním tématům

O historických událostech, které lze vztáhnout k současnosti, je osmnáct sloupků.

Hanák srovnává situaci střední Evropy roku 1920 a 1990. Dochází k tomu, že jsou si dosti podobné. Československou výchozí pozici i nyní chápe jako nejlepší ze států střední Evropy.¹⁹⁶ Podobně přirovnává k současnému stavu „Švihovou aféru“ z

¹⁸⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 17.

¹⁸⁹ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 17. 1. 2009, roč. 19, č. 14, s. 6.

¹⁹⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 19.

¹⁹¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 57.

¹⁹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 71.

¹⁹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 93.

¹⁹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 129.

¹⁹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 145.

¹⁹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 22.

roku 1914 - ke „kauze poslance Bartončíka versus ministerstvo vnitra.“¹⁹⁷ Hanák píše o situaci v rozhlasu,¹⁹⁸ rekapituluje příběh naší armády.¹⁹⁹ V historických tématech se nevyhýbá svému častému námětu, odsunu sudetských Němců a zejména otázce, zda uznat právo na odškodné či nikoliv.²⁰⁰

Několik sloupků se týká českých osobností – Jana Nepomuckého²⁰¹ a svatého Václava, k jehož tradici se podle Hanáka uchylujeme pouze v době, kdy nám teče do bot. Tradice tohoto spoléhání se na Václava prý spočívá v tom, že nám nedá zahynouti.²⁰² Za důležitého označuje Antonína Švehlu. Na otce vnitřní politiky vzpomíná u příležitosti výročí jeho úmrtí.²⁰³ Píše také o Ježíšovi, jehož vtipně přemísťuje do předlistopadových a politických podmínek.²⁰⁴

Hanák s nadhledem komentuje posměch Čechů nad Slováky, že vyrábějí vlastní minulost. Sami si přitom neuvědomujeme, že i my máme v dějinách obdobný jev – padělané Rukopisy.²⁰⁵

Další témata historických a k současnému stavu vztahujících se sloupků jsou například komunismus,²⁰⁶ lustrace našich prezidentů²⁰⁷ a evropská integrace.²⁰⁸

¹⁹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 25.

¹⁹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 30.

¹⁹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 40.

²⁰⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 39.

²⁰¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 95.

²⁰² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 70.

²⁰³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 118.

²⁰⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 121.

²⁰⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 78.

²⁰⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 47.

²⁰⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 58.

²⁰⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 66.

4.2.3 Život ve společnosti

Jiří Hanák se ve svých sloupcích nevěnuje pouze politice a historii. Námětem devatenácti sloupků jsou společenské jevy jako nedostatek kvalifikovaných učitelů, antisemitismus a problematika menšin.²⁰⁹

O učitelích píše Hanák vícekrát. Jsou pro něho těmi, kdo rozhodují o kvalitě naší budoucí populace, ale jsou velmi nedocení po finanční stránce.²¹⁰ Proto by jim zvýšil platy více než stát. Oněch devadesát pět korun měsíčně nazývá almužnou.²¹¹

Antisemitismus zakořeněný v lidech Hanák odsuzuje, v první řadě v podobě tiskoviny „Týdeník Politika“. Ten působí jako pokračovatel protektorátního „Árijského boje“ Rudolfa Nováka.²¹² Antisemitismus ale vidí i v obyčejném, neorganizovaném ničení hřbitovů.²¹³

Hanák i ve společenské části píše o seznamech. Nepíše přímo o seznamech StB, jako v jiných případech,²¹⁴ ale o vzniku seznamů obecně. Čeká, kdy se nějaký objeví, protože česká historie je seznamů lidí, vzniklých za různými účely, plná.²¹⁵

Dále jsou sloupky se sociální tematikou věnované například tomu, jak dnes lidé chápou penzi,²¹⁶ jak se orientovat v peněžnictví a všudypřítomných nabídkách pojišťoven.²¹⁷ Dalšími tématy jsou mimo jiné Harvardské fondy²¹⁸ a polemika o obnovení trestu smrti v závislosti na zjištění, že velká část populace by byla pro jeho obnovení.²¹⁹

²⁰⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 52.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 85.

²¹⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 88.

²¹¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 31.

²¹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 76.

²¹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 56

²¹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 52.

²¹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 83.

²¹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 103.

²¹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 110.

²¹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s.

²¹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 113.

4.2.4 Zahraničí

Všech pět sloupků se zahraniční tematikou se nějakým způsobem vztahuje k Rusku. Hanák přemítá nad jeho armádou a nad tím, co čeká prezidenta Borise Jelcina.²²⁰ Projevuje jistou znepokojenost nad vyjádřením Ruska, že si nepřeje členství středoevropských států v NATO.²²¹ Před vstupem do NATO vidí podporu středoevropských států v existenci visegrádské čtyřky.²²²

4. 3 Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne)

V druhé knize sebraných sloupků Jiřího Hanáka je osmdesát sloupků, které vycházely v nedělní příloze Lidových novin pod souhrnným názvem Co to je, když se řekne. Hanák se zastavuje u historických momentů, o nichž si myslí, že mohou něco sdělit současnosti.²²³

Sloupky jsem rozdělila na dvě skupiny podle toho, zda v nich Hanák rozebíral historické události domácí či zahraniční, a ty rozdělují podle doby, kdy se moment udál.

4.3.1 Domácí

4.3.1.1 19. a počátek 20. století až do vzniku Československé republiky

Sloupků zařazených do této kategorie je dvanáct. Reflektují události z dob Rakouska-Uherska a první světové války.

²²⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 106.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 112.

²²¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 114.

²²² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 111.

²²³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 7.

Hanák píše o vzrušené době konce 19. století v Rakousko-Uhersku, o tom, jak si Češi a čeština museli vybojovat své místo „na slunci“.²²⁴ Připomíná pochvalu rakouského císaře určenou českým jabůrkům za jejich věrnost, s níž za říši bojovali v bitvě u Sadové.²²⁵ Kromě bitvy u Sadové píše Hanák o bitvě u Hradce Králové roku 1866, v níž vyhrálo Prusko nad Rakouskem.²²⁶ Vojenskou tematiku má také sloupek o Františku Alexandru Zachovi. Tento vystudovaný právník se stal shodou náhod prvním srbským generálem.²²⁷ Hanák vzpomíná i sebevraždy následníka trůnu Rudolfa na zámku Mayerling²²⁸ a pokrokového studentského hnutí Omladina, které charakterizovala spolupráce intelektuálů s mladými dělníky.²²⁹

Hanák se vrací do doby vzniku prvních katolických politických stran u nás, zmiňuje existenci tělovýchovné jednotky katolických tovaryšů – Orla.²³⁰ Zklamání české politické reprezentace z vývoje vyrovnání mezi Rakouskem a Uherskem demonstruje na příkladu poutě na Rus roku 1867, která je pro něho trapností.²³¹

V jednom ze sloupků popisuje Hanák etapy rozchodu Čechů s Němci,²³² v jiném se pozastavuje nad sociálním zákonodárstvím, které panovalo v Předlitavsku na konci 19. století. Myslí si, že bychom si z tohoto modelu mohli vzít příklad i v dnešní době.²³³ Hanák vysvětluje, jaký má původ název Předlitavsko a Zalitavsko.²³⁴ Ve sloupku věnovaném záhřebskému velezrádnému procesu zmiňuje důležitou roli Tomáše G. Masaryka, jehož zásluhou došlo ke smíření znesvářených stran.²³⁵

²²⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23

²²⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

²²⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 84.

²²⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 100.

²²⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51

²²⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 63.

²³⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 64.

²³¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 68.

²³² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 77.

²³³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 80.

²³⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 93.

²³⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 101.

1. světovou válku zachycuje Hanák ve třech sloupcích. Samozřejmě zachycuje dobu rozpoutání války po atentátu na následníka trůnu v Sarajevu.²³⁶ Zmiňuje existenci pražské tajné protirakouské organizace Maffie a seznamuje čtenáře s málo známou skutečností, že tato organizace byla málem poslána do vězení téměř ihned po svém vzniku.²³⁷ Poslední sloupek o první světové válce popisuje nespolehlivost italského spolenectví s Rakouskem a Německem uzavřeného před válkou.²³⁸

4.3.1.2 Poválečná léta a vznik Československé republiky

Vznikem Československa a následnými lety se zabývá Hanák v deseti sloupcích.

Hanák vzpomíná na české legionáře v Rusku, hlavně na události v Čejlabinsku a pozdější návrat legionářů zpět do vlasti.²³⁹ Shrnuje vznik a vývoj největšího, jak sám říká, výkonu české zahraniční politiky – Malé dohody.²⁴⁰ Připomíná, že na konci první války měla Československá republika právě na straně Dohody čtvrtou největší armádu a je zásluhou vojáků, že Masaryk mohl vybojovat samostatnou republiku.²⁴¹

V souvislosti se vznikem Československa zmiňuje Hanák, stejně jako v předchozím souboru sloupků,²⁴² maďarizaci Slovenska, kterou vznik společné republiky Čechů a Slováků pomohl zarazit.²⁴³ Vypustit si Hanák nemohl dovolit významnou událost v dějinách formování naší republiky - převrat rukou mužů 28. října.²⁴⁴ Jejich osudy ve sloupku sledoval až do smrti.²⁴⁵

²³⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 11.

²³⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 36.

²³⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 65.

²³⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

²⁴⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 22.

²⁴¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 56.

²⁴² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 41.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 61.

²⁴³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 49.

²⁴⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 71.

²⁴⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 55.

Dalšími tématy, jimiž se Hanák v tomto časovém horizontu zabýval, byla pozemková reforma,²⁴⁶ spor s Polskem o Těšínsko²⁴⁷ a vzpomínka na československé vojáky padlé roku 1919 u Trnavy při obraně Slovenska proti vpádu maďarských nacionálních bolševiků.²⁴⁸

4.3.1.3 Období před druhou světovou válkou, během ní a poválečná léta

V osmi sloupcích zaměřených na období před druhou světovou válkou Hanák zmiňuje některé z důležitých pojmů naší historie jako ani ne rok trvajících Druhou republiku²⁴⁹ či „Homolův puč“, který v důsledku způsobil vznik pozdějšího totalitního Slovenské Štátu.²⁵⁰

Vícekrát se objevuje motiv sudetských Němců, například ve sloupku o tzv. Karlovarských požadavcích. Při jejich splnění šel prezident Beneš až za hranice naší suverenity v zájmu toho, aby sudetští Němci zůstali na našem území. Nakonec se stejně obrátili směrem k Německu.²⁵¹ V jiném sloupku Hanák shrnuje vývoj soužití Čechů a sudetských Němců od jejich zapojení se do vlády až do počátku války.²⁵²

Hanák vypráví krátký příběh českého fašismu,²⁵³ poznamenává fakta o květnové²⁵⁴ a záříjové²⁵⁵ mobilizaci a návštěvě lorda Runcimana v Československu v roce 1938.²⁵⁶

²⁴⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 69.

²⁴⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 88.

²⁴⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 94.

²⁴⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24.

²⁵⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 29.

²⁵¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 35.

²⁵² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 86.

²⁵³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 39.

²⁵⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 46.

²⁵⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 103.

²⁵⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 76.

Na období druhé světové války cílí Hanák čtyři sloupky. V jednom z nich představuje čtenářům méně známou kapitolu odsunu – odsun Maďarů, který skončil na svém začátku.²⁵⁷ Hanák píše také o odboji, o důstojnické odbojové organizaci Obrana národa.²⁵⁸ Zamýšlí se nad protektorátem, nad tím, kolik lidí bylo popraveno²⁵⁹ a vzpomíná na devět obětí listopadu 1939.²⁶⁰

Období po druhé světové válce líčí Hanák v pěti sloupcích. Jedná se o tzv. Krabičkové atentáty, při nichž se kdosi snažil balíčkem naplněným tritolem zabít tři nekomunistické politiky Drtinu, Zenkla a Masaryka. Na svědomí je měla, jak se nakonec zjistilo, komunistická strana.²⁶¹ Dalším jevem charakterizujícím poválečné období je milionářská dávka, kterou ovšem neměl platit milionář, ale každý s majetkem nad 400 tisíc korun.²⁶² Hanák sleduje provedení odsunu sudetských Němců.²⁶³ Dále nepochybuje o zločinech Jozefa Tisa a jemu podobných²⁶⁴ a vzpomíná na chuť kakaa a lančmítu z dodávek UNRRA, které pro Československo skočily 7. května 1948.²⁶⁵

Dále Hanák ve spojitosti s druhou světovou válkou píše o Ukrajinské povstalecké armádě neboli Banderovcích²⁶⁶ a o osobě Rudolfa Berana.²⁶⁷

4.3.2 Zahraničí

V osmnácti sloupcích orientovaných na zahraniční politiku Hanák nejčastěji píše o Německu, osmkrát, a Rusku, čtyřikrát.

²⁵⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 61.

²⁵⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 62.

²⁵⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 66.

²⁶⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 17.

²⁶¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 42.

²⁶² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 53.

²⁶³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 54.

²⁶⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 89.

²⁶⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 96.

²⁶⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 12.

²⁶⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 14.

Z doby před první světovou válkou se zaměřuje na Rusko, na jednu z méně známých porážek ruské armády u ostrova Cušima.²⁶⁸ Píše také o životě a smrti Stolypina.²⁶⁹ Více známou událostí, o níž se Jiří Hanák rozepsal, je Říjnová revoluce.²⁷⁰ Z první světové války si vybral Hanák jedinou událost, bitvu u Verdunu.²⁷¹

Meziválečné období Hanák popisuje na příkladu Německa – informuje čtenáře o vyvraždění špiček SA neboli o noci dlouhých nožů²⁷² a o osobě Horsta Wessela. Z něho, pouličního pasáka, vytvořil Josef Göbbels básníka a skladatele a „Píseň Horsta Wessela“ se stala druhou hymnou nacistického Německa.²⁷³

Mimo oblast Německa Hanák rekapituluje rok 1934 a považuje jej za rok velkého politického vraždění.²⁷⁴

I ve sloupcích z období druhé světové války se nejvíce Hanák věnuje událostem v Německu – Hessově misi, o níž se dodnes jen dohaduje, zda byla či nebyla provedena na základě dohody s Adolfem Hitlerem,²⁷⁵ křišťálové noci,²⁷⁶ akci majora Remera roku 1944²⁷⁷ a o německé totální válce.²⁷⁸ Neopomíná ani válku, kterou Sovětský svaz vyhlásil Finsku²⁷⁹ a ve světovém měřítku píše o zákonu o půjčce a pronájmu, který ve výsledku Rusům pomohl vyhrát válku.²⁸⁰

²⁶⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 19.

²⁶⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 85.

²⁷⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

²⁷¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 97.

²⁷² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 58.

²⁷³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 99.

²⁷⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 73.

²⁷⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 27.

²⁷⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 43.

²⁷⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 70.

²⁷⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 92.

²⁷⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 26.

²⁸⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 102.

Poválečné období charakterizuje Hanák ve sloupcích berlínskou blokádu,²⁸¹ karibskou krizí²⁸² a korejskou válkou.²⁸³

Tak, jako máme z české historie zakořeněný vztah k číslu osm na konci letopočtu, má Německo podobný vztah k datu 9. listopadu. Toho si Hanák všímá v jednom ze sloupků shrnující období světových válek.²⁸⁴ Dále odhaduje vývoj situace na Balkáně.²⁸⁵

4.3.3 Domácí historické souvislosti, zahraniční historické souvislosti s vlivem na domácí události

4.3.3.1 Historické

V šesti čistě historicky zaměřených sloupcích Hanák obeznamuje čtenáře s familiantským zákonem a dalšími akcemi křesťanů proti židům,²⁸⁶ zamýšlí se nad postavou Jana Husa a jeho významem pro nás²⁸⁷ a nad Tolerančním patentem.²⁸⁸ Píše o ražení mincí na našem území a vynalézavosti českých „podnikavců“²⁸⁹ a kurucích, povstalcích na území mezi Osmanskou říší a Vídní.²⁹⁰ Hanák také vytváří vhled do historie české šlechty.²⁹¹

²⁸¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

²⁸² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 34.

²⁸³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 41.

²⁸⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 20.

²⁸⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 50.

²⁸⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 25.

²⁸⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 31.

²⁸⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 90.

²⁸⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 32.

²⁹⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45.

²⁹¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 79.

4.3.3.2 Historické týkající se 20. století a dlouhodobého sledování nějakého fenoménu tohoto období

Hanák ve svých devíti sloupcích z této kategorie buď sleduje vývoj nějaké události, skupiny obyvatel nebo jevu.

Některými z předmětů Hanákova rozboru jsou agrární strana,²⁹² Sokol²⁹³ a Kominternu.²⁹⁴ V souvislosti s komunistickou stranou seznamuje čtenáře se slovním spojením občané nepřátelsky naladěni vůči komunistickému režimu a popisuje jejich rozčlenění do čtyř kategorií.²⁹⁵ Připomíná komunistickou „akci 77 000“, při níž bylo několik desítek tisíc úředníků převeleno do výroby.²⁹⁶ Vzpomíná na Chartu 77, jmenuje ty, kteří se na jejím vzniku podíleli. Zmiňuje i „Antichartu“.²⁹⁷ Putuje až do konce 19. století a vyzdvihuje Masarykovy zásluhy při hilsneriádě.²⁹⁸ Vzhledem ke svým zkušenostem přemýšlí o odkazu let šedesátých.²⁹⁹

5. Jazyková charakteristika Hanákových sloupků

5.1 Hláskové hledisko

Z hláskového hlediska lze zkoumat, zda autor preferuje výrazy hovorové či knižní, zda užívá jazyka nespisovného či spisovného.

Jiří Hanák je ve svých psaných projevech přísně spisovný a většinou užívá prostředků s rázem knižnosti. To lze demonstrovat na několika příkladech:

²⁹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 9.

²⁹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 83.

²⁹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 40.

²⁹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 57.

²⁹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 10.

²⁹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

²⁹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 28.

²⁹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 47.

Ve slovech přejatých se varianty s krátkou hláskou začaly počítovat jako knižní. Dlouhá samohláska se začala psát až se zdomácněním, krátká samohláska je tedy příznakem cizosti a knižnosti. Na rozdíl od většiny zmiňovaných jevů, v tomto případě dává Hanák přednost variantě s hláskou dlouhou, tedy bez příznaku knižnosti.³⁰⁰

Příklady:

maratónu³⁰¹

balkónech³⁰²

fantóm³⁰³

miliónů³⁰⁴

Ve slovech domácího původu bývají slohově rozlišeny varianty s -é-/-í- (psáno také -ý-). Podoby s -é- nabývají knižní charakter, podoby s -í- mají ráz hovorový.³⁰⁵ Hanák v tomto případě volí spíše variantu s -é-, variantu s -í- užívá výhradně při označování skutečností všedních.³⁰⁶

Příklady:

chytil se stébla³⁰⁷

znaménkem mínus³⁰⁸

V rámci spisovnosti volí Jiří Hanák u slov začínajících na ú-, respektive o-, vždy tuto spisovnou variantu oproti nespisovné ou-, respektive vo-. Obdobné je to u slov s

³⁰⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 83.

³⁰¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

³⁰² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

³⁰³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

³⁰⁴ HANÁK, Jiří. Stud. Právo. 8. 7. 2009, roč. 19, č. 157, s. 6.

³⁰⁵ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 83.

³⁰⁶ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 83.

³⁰⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45.

³⁰⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

hláskou -í- (často psáno -ý-). Také zde Hanák trvá na spisovnosti a vždy upřednostňuje spisovnou podobu s -ý oproti nespisovné -ej-.³⁰⁹

Příklady:

nevlídně smýšlet³¹⁰

existuje také proto³¹¹

než na výšku dlaně³¹²

5.2 Morfologické hledisko

Stejně jako u výše popsaného hlediska hláskového, i u hlediska morfologického lze vysledovat, zda Jiří Hanák užívá prostředků jazyka nespisovného či spisovného a zda upřednostňuje výrazy knižní či hovorové.

Zkoumat Hanákův jazyk je opět možné na několika příkladech. Pro jednodušší orientaci jsou jednotlivé příklady rozděleny podle zařazení do slovních druhů.

5.2.1 Podstatná jména

Stylově rozlišeny bývají dvojtvary -i, -ové v 1. pádě pl. maskulin typu pán, muž. Tvary s koncovkou -ové mívají knižní charakter, tvary s koncovkou -i bývají neutrální a hovorové. Stejně je rozlišení na ose knižnost – hovorovost u mužských jmen zakončených na -ita, -ista, -asta, -an, u nichž je knižnost vyjádřena koncovkou -é. Ačkoliv jsou tvary s zakončením na -i již často považovány za spisovné, Jiří Hanák častěji užívá tvarů knižního rázu.³¹³

Příklady:

občané³¹⁴

židé³¹⁵

³⁰⁹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 84.

³¹⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24.

³¹¹ HANÁK, Jiří. Pasení. Právo. 6. 8. 2009, roč. 19, č. 182, s. 6.

³¹² HANÁK, Jiří. Projev solidarity. Právo. 8. 8. 2009, roč. 19, č. 184, s. 6.

³¹³ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 87 – 88.

³¹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 28.

sociální demokraté³¹⁶

fašisté³¹⁷

5.2.2 Přídavná jména

Jiří Hanák při psaní užívá přísudek jmenný. Tyto jmenné tvary adjektiv v přísudku mají většinou zřetelně knižní ráz.³¹⁸ Často užívá tvar přídavného jména na konci z krátkou souhláskou, případně bez samohlásky, tento tvar považuje Čechová³¹⁹ za silně archaický. Hanák užívá jmenných tvarů adjektiv i mimo přísudek.

Příklady:

redaktoři hodni své profese³²⁰

byla jistě okradena³²¹

vypeskován jako nezvedná parta kulisáků³²²

propůjčena ve zlatém provedení³²³

byl nakloněn³²⁴

Nekodifikovaných tvarů přídavných jmen vzniklých rozšiřováním -ý na -ej Hanák neužívá. V jeho přísně spisovném písemném projevu pro ně není místo. Vzhledem k zaměření Hanákových sloupků nepotřebuje autor využívat těchto prostředků pro charakteristiku doby či osoby.

Příklady:

³¹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 28.

³¹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 36.

³¹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 39.

³¹⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 93

³¹⁹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 93

³²⁰ HANÁK, Jiří. Objektivita. Právo. 14. 1. 2009, roč. 19, č. 11, s. 6.

³²¹ HANÁK, Jiří. Oplatek. Právo. 6. 6. 2009, roč. 19, č. 131, s. 6.

³²² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

³²³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 38.

³²⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24

takový³²⁵

ten muž je známý³²⁶

zemítý³²⁷

5.2.3 Zájmena

Hanák užívá zájmena já ve 2. a 4. pádě téměř výlučně ve tvaru mne. Ten je dnes pociťován jako knižní.³²⁸

Příklady:

mne ochromil³²⁹

lekají mne³³⁰

mne však vytrhly dvě věci³³¹

napadne to, co mne³³²

Dalším důkazem o Hanákově oblibě knižních tvarů je patrná v užívání zájmena on ve 2. pádě. Tvar jej je považován za knižní.³³³

Příklady:

obalil jej³³⁴

když jej tak trošinku poznásilníme³³⁵

ty jsi jej však nepřekročila³³⁶

chce jej zrušit³³⁷

³²⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24

³²⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 53.

³²⁷ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

³²⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 95.

³²⁹ HANÁK, Jiří. Stud. Právo. 8. 7. 2009, roč. 19, č. 157, s. 6.

³³⁰ HANÁK, Jiří. Hin se hukáže! Právo. 12. 12. 2009, roč. 19, č. 289, s. 6.

³³¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 35.

³³² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 49.

³³³ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 95.

³³⁴ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

³³⁵ HANÁK, Jiří. Jak na to. Právo. 9. 9. 2009, roč. 19, č. 221, s. 6.

³³⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 48.

Hanák využívá existence synonymních zájmen jenž a který. Tvary zájmena jenž jsou považovány za knižní, míra příznaku knižnosti se ale liší mezi jednotlivými tvary. Zejména tvar již je velmi řídký a knižní.³³⁸

Příklady:

loutkou, za jejíž provázky budou tahat³³⁹

ztráta, jejíž rozměr³⁴⁰

monstrace, jejichž lesk³⁴¹

ministr, jehož schopnosti³⁴²

s jehož pomocí³⁴³

5.2.4 Slovesa

U sloves se poměrně zřetelně rozlišují slohové varianty starší a mladší. Varianty starší postupně ustupují a nabývají knižní platnosti. Hanák užívá v rámci své spisovnosti spíše variant starších. V přítomných tvarech jsou takto rozlišeny 1. os. sg. a 3. os. pl. sloves 3. třídy a tvary měkkých a smíšených typů 1. třídy.³⁴⁴

U sloves 3. třídy bývají tvary na -i, -í hodnoceny jako neutrální a tvary na -u, -ou pouze jako hovorové. U sloves 1. třídy typu maže se tvary na -i, -í posunuly na stylové ose směrem ke knižnosti a týž proces probíhá u sloves třídy 3. U některých sloves typu maže jsou tyto tvary zastaralé.³⁴⁵ Hanák užívá vždy tvarů na -i, -í.

Příklady:

³³⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

³³⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 97.

³³⁹ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

³⁴⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

³⁴¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 149.

³⁴² HANÁK, Jiří. Míse a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

³⁴³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 48.

³⁴⁴ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 98.

³⁴⁵ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 98 – 99.

nedokáží³⁴⁶

považuji to za³⁴⁷

vyškrabuji poslední středoškolské znalosti³⁴⁸

dále žijí³⁴⁹

navrhují³⁵⁰

U sloves s infinitivem končícím na -ci a -ct je infinitiv končící na -ci považován za knižní, infinitiv na -ct pak za neutrální. I v tomto případě dává Hanák přednost variantě knižní.³⁵¹

Příklady:

dá se těžko říci³⁵²

nemůže říci³⁵³

budou moci říci i ti³⁵⁴

nebude moci učinit³⁵⁵

Stejný pohyb od neutrálnosti ke knižnosti jako o sloves končící na -ci a -ct proběhl i u sloves zakončených na -t. Dnes zcela převládá tvar na -t. I u Hanáka silně převládá tvar končící na -t, nicméně najde se několik příkladů, v nichž Hanák záměrně užil tvaru zakončeného na -ti.³⁵⁶

Příklady:

³⁴⁶ HANÁK, Jiří. Oplatek. Právo. 6. 6. 2009, roč. 19, č. 131, s. 6.

³⁴⁷ HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, roč. 19, č. 178, s. 6.

³⁴⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 48.

³⁴⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

³⁵⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 77.

³⁵¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 99 – 100.

³⁵² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 13.

³⁵³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 77.

³⁵⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 84.

³⁵⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 104.

³⁵⁶ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 100.

nečinící si nárok býti programem³⁵⁷
mají tendenci býti zaplňovány³⁵⁸
z huby do rukou sjeti ráčilo³⁵⁹

Tvarům přičestí s odsunutým -l (2. třídy typu nes, tisk) se Hanák vyhýbá, jedná se o tvary nekodifikované tvary spisovné.³⁶⁰

Příklady:

otevřeně řekl³⁶¹
necouvl ani o píd³⁶²
vypukl až dnes³⁶³

Slovesa 4. třídy a její tvary 3. os. pl. zakončená na -í, -ejí bývají z hlediska slohového označovány za nediferenciované. Z jazykové praxe ovšem vyplývá, že snaha po vybraném vyjadřování se projevuje spíše užíváním kratších tvarů. Zajímavé je, že ačkoliv se Hanák obecně vyjadřuje spíše vybraně, u tohoto typu sloves užívá tvaru delšího.³⁶⁴

Příklady:

musejí mít radost³⁶⁵
přicházejí a odcházejí³⁶⁶
kteří musejí jednat³⁶⁷

³⁵⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 81.

³⁵⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 130.

³⁵⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 138.

³⁶⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 101.

³⁶¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 38.

³⁶² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 49.

³⁶³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 60.

³⁶⁴ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 101

³⁶⁵ HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 12. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.

³⁶⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 30.

nesmějí být³⁶⁸

sjíždějí³⁶⁹

Dubletní tvary 1. os. pl. sloves zakončených v 1. os. sg. na -u a -i (1. - 3. třída) jsou stylově diferenciovány, variantní koncovka -m má hovorový ráz, oproti tomu varianta s -me získává charakter oficiálnosti. Hanák užívá tvaru -me.³⁷⁰

Příklady:

začneme věnovat otázkám³⁷¹

budeme překvapeni³⁷²

opravdu dovolit nemůžeme³⁷³

okuřujeme kadidlem³⁷⁴

nepozdvihujeme jako monstraci³⁷⁵

dokážeme to³⁷⁶

Co se týče tvarů slovesa být, je Hanák přísně spisovný. I přesto, že se mnohdy i v projevech spisovných objevují nespisovné tvary typu seš, bysme,³⁷⁷ Hanák jich neužívá. Vždy se drží tvaru spisovného. Knižní ráz má přitom spisovný tvar bychom, který Hanák často užívá.³⁷⁸

Příklady:

³⁶⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 49.

³⁶⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 38.

³⁶⁹ HANÁK, Jiří. Konjunktura skandálů. Právo. 3. 8. 2009, roč. 19, č. 179, s. 6.

³⁷⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 101.

³⁷¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45

³⁷² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 60.

³⁷³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23.

³⁷⁴ HANÁK, Jiří. Zápis do dějin. Právo. 11. 3. 2009, roč. 19, č. 59, s. 6.

³⁷⁵ HANÁK, Jiří. Zápis do dějin. Právo. 11. 3. 2009, roč. 19, č. 59, s. 6.

³⁷⁶ HANÁK, Jiří. Zabodoval. Právo. 6. 4. 2009, roč. 19, č. 81, s. 6.

³⁷⁷ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 102.

³⁷⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 102.

dále už bychom museli hodně přemýšlet³⁷⁹

zaznamenat bychom ho však měli³⁸⁰

aniž bychom se dostali³⁸¹

kterou bychom v Praze trpěli³⁸²

Pokud srovnáváme u Hanáka zvrtný a opisný způsob vyjadřování trpného rodu, Hanák si vybírá častěji opisný. Z hlediska slohového je tento považován za knižní a zvrtný za neutrální a hovorový.³⁸³

Příklady:

pasti třeba nebylo³⁸⁴

bylo u nás opředeno tak hustou sítí³⁸⁵

bylo těžko jim uvěřit³⁸⁶

byl vysloven³⁸⁷

Zcela knižní ráz mají tvary přechodníku minulého. I těch však Hanák ve svých sloupcích užívá.³⁸⁸

Příklady:

zvítězivši³⁸⁹

zešilevši³⁹⁰

³⁷⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 90.

³⁸⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 93.

³⁸¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 109.

³⁸² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 141.

³⁸³ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 102.

³⁸⁴ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

³⁸⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23.

³⁸⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 55.

³⁸⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 62.

³⁸⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 102.

³⁸⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 27.

³⁹⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 66.

U Hanáka je častá záměna čísla. Když o sobě autor mluví v 1. os. pl, zahrnuje se tím mezi své čtenáře. Čtenář je pak vtažen do problémů, které řeší autor: čtenář jako by se podílí na objevování, odkrývání skutečností, vztahů, na celé myšlenkové činnosti autora projevu.³⁹¹

Co se týče rozkazů, zákazů, výzev či přání, Hanák neužívá zákazů a rozkazů. Zřejmě jako vyjádření jisté úcty ke čtenářům užívá v těchto případech opět 1. os. pl., stejně tak jako u výzev.

Příklady:

Žádnou vnitřní výstřednost si dnes opravdu dovolit nemůžeme.³⁹²

My, občané a voliči, zde však budeme i potom.³⁹³

Oni nejsou schopni pokání, v naší moci je však nadosmrtní si je ošklivit.³⁹⁴

Když se podíváme na výsledky všech svobodných parlamentních voleb od roku 1918, neunikne nám fakt:³⁹⁵

Takže se usmívejme, možná budeme mít někdy i proč.³⁹⁶

Tvarů přítomného času se užívá ve vypravování minulých dějů pro oživení a ke zvýšení dynamiky vypravování. Prézens historický je vděčný slohový prostředek³⁹⁷ a Jiří Hanák se mu též nevyhýbá, především se sloupcích týkajících se událostí již minulých.

Příklady:

³⁹¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 104.

³⁹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23

³⁹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. 45

³⁹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. 83

³⁹⁵ HANÁK, Jiří. „Petrolejníci“. Právo. 21. 3. 2009, roč. 19, č. 68, s. 6.

³⁹⁶ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

³⁹⁷ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 104.

Chtěli zastrašit, a to se jim určitě povedlo. Praha byla ten den a dny následující plná pověstí. Dokonce i ilegální měsíčník „V boj“ píše o šesti desítkách popravených studentů³⁹⁸

...Ministr Rašín hbitě do rozpočtu zabudoval 15 miliard zlatých marek. „Největší národ“ bez kolonií? Povolání pánové se začali dohadovat, zda pro nás bude výhodnější Togo, Kamerun či jihozápadní Afrika. Koridor k moři? O tom není třeba ani mluvit. To byl sametový líc vyznamenání.³⁹⁹

5.2.5 Příslovce

U příslovcí mají různou stylovou platnost komparativní a superlativní tvary s -e a bez -e. Původní neutrální tvary s -e se posouvají směrem ke knižnosti a tvary bez -e z pozice hovorové k neutrální. Hanák užívá tvarů knižních.⁴⁰⁰

Příklady:

dále žijí⁴⁰¹

co nejvíce⁴⁰²

podobni tím více⁴⁰³

vymáčknot více⁴⁰⁴

5.3 Slovo – Sousloví – Slovní zásoba

Hanákova slovní zásoba je pestrá, ve sloupcích užívá různých druhů pojmenování.

³⁹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 17.

³⁹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

⁴⁰⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 106.

⁴⁰¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 54.

⁴⁰² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 128.

⁴⁰³ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

⁴⁰⁴ HANÁK, Jiří. Zlomená lavice. Právo. 5. 12. 2009, roč. 19, č. 283, s. 6.

5.3.1 Nespisovná pojmenování

Ačkoliv píše Jiří Hanák své sloupky spisovnou češtinou, nevyhýbá se ani prostředkům z jazyka nespisovného - pojmenováním nářečným a hovorovým:

Příklad nářečnických:

kventlík⁴⁰⁵

„vochmatická“⁴⁰⁶

moderého šantaly⁴⁰⁷

Zapomněl hosudar jasné sluněčko⁴⁰⁸

Tož možná proto šavle hore a jde se k volbám⁴⁰⁹

lživý drek⁴¹⁰

zemitý chachar⁴¹¹

valacha⁴¹²

na oštaru⁴¹³

naplevat'!⁴¹⁴

tož⁴¹⁵

„chlap s gulama“⁴¹⁶

jen si huč⁴¹⁷

„tri doktoré“⁴¹⁸

„hin se hukáže“⁴¹⁹

hukázání⁴²⁰

vyčíňali doma jen tak pro sebe, vem je šarkan⁴²¹

vachrlaté⁴²²

⁴⁰⁵ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁴⁰⁶ HANÁK, Jiří. Hořlavina. Právo. 16. 1. 2009, roč. 19, č. 13, s. 6.

⁴⁰⁷ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívek. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

⁴⁰⁸ HANÁK, Jiří. Naducaní mocí. Právo. 7. 2. 2009, roč. 19, č. 32, s. 6.

⁴⁰⁹ HANÁK, Jiří. Neomezené nemožnosti. Právo. 13. 2. 2009, roč. 19, č. 37, s. 6.

⁴¹⁰ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁴¹¹ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴¹² HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴¹³ HANÁK, Jiří. Půlení lidovců. Právo. 8. 1. 2009, roč. 19, č. 6, s. 6.

⁴¹⁴ HANÁK, Jiří. Latifundie. Právo. 6. 5. 2009, roč. 19, č. 105, s. 6.

⁴¹⁵ HANÁK, Jiří. Prkotiny. Právo. 10. 7. 2009, roč. 19, č. 159, s. 6.

⁴¹⁶ HANÁK, Jiří. Slaměný žralok. Právo. 7. 10. 2009, roč. 19, č. 234, s. 6.

⁴¹⁷ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 4. 11. 2009, roč. 19, č. 257, s. 6.

⁴¹⁸ HANÁK, Jiří. Doktoři. Právo. 7. 11. 2009, roč. 19, č. 260, s. 6.

⁴¹⁹ HANÁK, Jiří. Hin se hukáže! Právo. 12. 12. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

⁴²⁰ HANÁK, Jiří. Hin se hukáže! Právo. 12. 12. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

⁴²¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 77.

Příklady hovorových:

móresu⁴²³

pořlincat⁴²⁴

fidlat na housličky⁴²⁵

kšeftovat⁴²⁶

vzdělanovštinou⁴²⁷

fujtajblů⁴²⁸

nehandluje⁴²⁹

psovstva⁴³⁰

rochní⁴³¹

ošulit⁴³²

bagančat⁴³³

pišišvoráren⁴³⁴

tůdle nůdle⁴³⁵

sympat'ák⁴³⁶

neštymovalo⁴³⁷

pucfleci⁴³⁸

naivka⁴³⁹

⁴²² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 101.

⁴²³ HANÁK, Jiří. Hořlavina. Právo. 16. 1. 2009, roč. 19, č. 13, s. 6.

⁴²⁴ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

⁴²⁵ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

⁴²⁶ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁴²⁷ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴²⁸ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴²⁹ HANÁK, Jiří. Obamovy kopretiny. 6. 3. 2009, roč. 19, č. 55, s. 6.

⁴³⁰ HANÁK, Jiří. Obamovy kopretiny. 6. 3. 2009, roč. 19, č. 55, s. 6.

⁴³¹ HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁴³² HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁴³³ HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁴³⁴ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

⁴³⁵ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁴³⁶ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁴³⁷ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁴³⁸ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

⁴³⁹ HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

5.3.2 Expresivní pojmenování

Expresivní lexikální prostředky jsou ta slova, kterými se projev osobně motivuje.⁴⁴⁰ Patří mezi ně eufemismy, dysfemismy, ironie⁴⁴¹, případně dále pejorativa, vulgarismy, deminutiva, částice, citoslovce a onomatopoeia.⁴⁴²

5.3.2.1 Eufemismy

Eufemismů se někdy užívá z důvodů společenských nebo citových v případech, kdy se nehodí užít přímého a neutrálního pojmenování. Zvláště k označování trapných, nelibých, nežádoucích jevů se používá pojmenování jiných, zjemňujících.⁴⁴³ Jsou to stylistická synonyma, jimiž se nahrazují tabuizovaná slova. Nejčastěji jsou eufemismy víceslovná pojmenování, perifráze.⁴⁴⁴

Příklady:

byl křesťansky pochován⁴⁴⁵

nízké pudy⁴⁴⁶

mdlá vůně zaprášených protokolů⁴⁴⁷

5.3.2.2 Dysfemismy, pejorativa a vulgarismy

Dysfemismy jsou opakem eufemismů, jde o příznačné prostředky vulgární mluvy, prostředky zhrubělé. Mimo jiné se jich využívá slohově, při vyhraněném záporném hodnocení.⁴⁴⁸

⁴⁴⁰ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 80.

⁴⁴¹ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání nevedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 49 – 50.

⁴⁴² MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 81 – 86.

⁴⁴³ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání nevedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 50.

⁴⁴⁴ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 81 – 82.

⁴⁴⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

⁴⁴⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 53.

⁴⁴⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 31.

⁴⁴⁸ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání nevedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 50.

Blízko k dysfemismům mají pejorativa. Oproti dysfemismům, které jsou vyjádřeny přejmenováním, pejorativa karikují, zveličují některou z negativních vlastností.⁴⁴⁹

Sémanticky blízké dysfemismům a pejorativům jsou vulgarismy. Jedná se o slova, kterými nekulturní uživatelé jazyka přímo pojmenovávají choulostivé nebo nechutné fyziologické jevy v souvislosti s člověkem.⁴⁵⁰

Vulgarismů Jiří Hanák neužívá, ovšem pakliže chce vyjádřit svůj negativní postoj, volí dysfemismy či pejorativa.

Příklady dysfemismů a pejorativ:

verbež⁴⁵¹

svinstvo⁴⁵²

čubinec⁴⁵³

trouba⁴⁵⁴

do řiti⁴⁵⁵

do prčic!⁴⁵⁶

5.3.2.3 Ironie

Při užití ironie dochází k pojmenování ve významu opačném. Pochopit smysl sdělení pak umožňuje adresátovi kontextová souvislost a komunikační situace.⁴⁵⁷

Příklady:

Tyto „maličkosti“ a také maličkosti, které maličkostmi nejsou ...⁴⁵⁸

S politickým nadhledem kuřete Napipi...⁴⁵⁹

⁴⁴⁹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 82.

⁴⁵⁰ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 82.

⁴⁵¹ HANÁK, Jiří. Dědičné hříchy. Právo. 1. 7. 2009, roč. 19, č. 152, s. 6.

⁴⁵² HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁴⁵³ HANÁK, Jiří. Jak na to. Právo. 9. 9. 2009, roč. 19, č. 211, s. 6.

⁴⁵⁴ HANÁK, Jiří. Práce pro zvoníka. Právo. 1. 10. 2009, roč. 19, č. 229, s. 6.

⁴⁵⁵ HANÁK, Jiří. Otázka. Právo. 3. 10. 2009, roč. 19, č. 231, s. 6.

⁴⁵⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 53.

⁴⁵⁷ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání nevedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 51.

⁴⁵⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

⁴⁵⁹ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

To bychom klidně mohli legalizovat úplatky od firem, které takto získávají dobré zakázky.⁴⁶⁰

5.3.2.4 Deminutiva

Na expresivité výrazu se může podílet jeho morfemická stavba, u Hanáka je toto patrné zejména ve využití deminutiv. Deminutiva jsou zdrobňující slova, která pojmenovávají malé, drobné věci nebo osoby. Deminutiva jsou mohou být také užita jako výrazy ironizující, vyjadřující vztah nelibosti⁴⁶¹ a právě ty Hanák užívá.

Příklady:

Chce finančně potrestat ty ředitele škol ve svém pašalíčku...⁴⁶²

Takové menší vydíráníčko.⁴⁶³

Vy, politici, nám přihrajete líbeznou zakázečku⁴⁶⁴

... stále z toho bude sumička, pro kterou se vyplatí šlapat politický chodník.⁴⁶⁵

... aby si ubastlovali nějakou bombičku a podnikli s ní nějaké dobrodružství.⁴⁶⁶

Vy nějaký ten meloušek, my nějakou tu vilku.⁴⁶⁷

Jen kdyby tam nebyla ta prožluklá slovíčka „případné zveřejnění“.⁴⁶⁸

Chodí v oblečcích od Benettona...⁴⁶⁹

5.3.2.5 Částice

Částice jsou slova, která se v rámci slovních druhů vyčleňují jako osobitá třída. Definují se jako pomocná slova, kterými autor/mluvčí (slov. podavatel) vyjadřuje svůj

⁴⁶⁰ HANÁK, Jiří. Nmoderní hudba. Právo. 14. 8. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

⁴⁶¹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 82.

⁴⁶² HANÁK, Jiří. Naducaní mocí. Právo. 7. 2. 2009, roč. 19, č. 32, s. 6.

⁴⁶³ HANÁK, Jiří. Pod hradním větříkem. Právo. 4. 4. 2009, roč. 19, č. 80, s. 6.

⁴⁶⁴ HANÁK, Jiří. Pasení. Právo. 6. 8. 2009, roč. 19, č. 182, s. 6.

⁴⁶⁵ HANÁK, Jiří. Pasení. Právo. 6. 8. 2009, roč. 19, č. 182, s. 6.

⁴⁶⁶ HANÁK, Jiří. Nobelova záloha. Právo. 10. 10. 2009, roč. 19, č. 237, s. 6.

⁴⁶⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 13.

⁴⁶⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 101.

⁴⁶⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 107.

osobitý postoj k výpovědi nebo k její části.⁴⁷⁰ Dále se podílejí se na vyjadřování modalit, uvozují výpovědi současně i s naznačováním emocí.⁴⁷¹

Příklady:

... nenásilná, bezbolestná a čert ví, jaká.⁴⁷²

K čertu s pravidly..⁴⁷³

Budiž však spravedlivě řečeno...⁴⁷⁴

Tož jak je to s tím hradním mandátem nemandátem?⁴⁷⁵

Ale nic realističtějšího na stole není!⁴⁷⁶

Před blížícími se volbami, ať mimořádnými, ať řádnými⁴⁷⁷

Ba více než nakročení.⁴⁷⁸

Tož vzhůru, právníci!⁴⁷⁹

No neberte to!⁴⁸⁰

5.3.2.6 Citoslovce a onomatopoeia

Pomocí citoslovcí, amorfních a citově nezpracovaných projevů, vyjadřuje hovořící spontánně své city, vůli, zážitek. K citoslovcím řadíme i onomatopoeia, která se od vlastních citoslovcí odlišují tím, že se jimi pojmenovává zvukový jev napodobováním. Nejsou tedy spontánními výrazy.⁴⁸¹

Příklady:

Já, heč!⁴⁸²

⁴⁷⁰ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 83 – 84.

⁴⁷¹ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 73.

⁴⁷² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

⁴⁷³ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6

⁴⁷⁴ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

⁴⁷⁵ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁴⁷⁶ HANÁK, Jiří. Svět po krizi. Právo. 5. 6. 2009, roč. 19, č. 130, s. 6.

⁴⁷⁷ HANÁK, Jiří. Půlení lidovců. Právo. 8. 1. 2009, roč. 19, č. 6, s. 6.

⁴⁷⁸ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 4. 11. 2009, roč. 19, č. 257, s. 6.

⁴⁷⁹ HANÁK, Jiří. Nobelova záloha. Právo. 10. 10. 2009, roč. 19, č. 237. s. 6.

⁴⁸⁰ HANÁK, Jiří. Hin se hukáže! Právo. 12. 12. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

⁴⁸¹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 85.

⁴⁸² HANÁK, Jiří. Práce pro zvoníka. Právo. 1. 10. 2009, roč. 19, č. 229, s. 6.

... ouvej hej ...⁴⁸³

A heč...⁴⁸⁴

(sic!)⁴⁸⁵

5.3.3 Nepřímá pojmenování

Vedle pojmenování přímých se v jazyce objevují pojmenování nepřímá, kdy místo uzuálního, ustáleného pojmenování se užije pojmenování jiné. Jde o pojmenování na základě vnější nebo vnitřní podobnosti.⁴⁸⁶

5.3.3.1 Metafora

Pojmenování vzniklé přenesením na základě vnější podobnosti předmětů se nazývá metafora.⁴⁸⁷ Namísto pravého pojmenování je použito pojmenování jevu patřící do jiné smyslové oblasti, do jiné sféry věcí, a to na základě jisté podobnosti vzhledu, velikosti, množství, stavu, pohybu nebo jiných vlastností.⁴⁸⁸ Jestliže se metafora stane běžným prostředkem pojmenování, jde o metaforu lexikalizovanou.⁴⁸⁹ Hanák samozřejmě užívá těchto metafor lexikalizovaných, ty však nejsou pro charakteristiku jeho jazyka důležité, protože jsou užívány běžně v normální lidské komunikaci. Pro zkoumání jeho osobitého stylu jsou důležitější nelexikalizované typy metafor, tedy ty, které si Hanák sám vymýšlí.

Příklady metafory:

křížová cesta lisabonské smlouvy⁴⁹⁰

zmizet v modrém moři⁴⁹¹

⁴⁸³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45.

⁴⁸⁴ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁴⁸⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 95.

⁴⁸⁶ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 51.

⁴⁸⁷ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 51.

⁴⁸⁸ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvvedeno. s. 135.

⁴⁸⁹ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 51.

⁴⁹⁰ HANÁK, Jiří. Křížová cesta. Právo. 18. 2. 2009, roč. 19, č. 41, š. 6.

⁴⁹¹ HANÁK, Jiří. Půlení lidovců. Právo. 8. 1. 2009, roč. 19, č. 6, s. 6.

peče se vítězství⁴⁹²

vzdušný přístav⁴⁹³

politických žraloci⁴⁹⁴

V rámci metafory lze vydělit její druh personifikaci (zosobnění). V tomto případě vzniká metafora přenesením lidských vlastností a činů na věci.⁴⁹⁵

Příklady personifikace:

oživuje klinickou mrtvolu zahraniční politiky⁴⁹⁶

pochoduje hudba⁴⁹⁷

jak se brdský radar noří do Obamových spodních šuplíků⁴⁹⁸

Na metaforickém principu stojí také přirovnání. V porovnání s metaforou je elementárnější způsob vyjadřování. Klasické přirovnávací konstrukce jsou konstrukce se spojkami jako, než, ani..., časté jsou konstrukce s adverbiálními výrazy.⁴⁹⁹

Příklady:

Zatím se loudí jako jezinka.⁵⁰⁰

lež jako kněždubská věž⁵⁰¹

... prezident Václav Klaus mohl ve svém novoročním projevu třesknout nějakou urážlivou nejasností na adresu Evropské unie, obalil jej Václav Moravec ve svých nedělních Otázkách jako karbanátek v hamburgeru množinou...⁵⁰²

jako by se jednalo o výstavbu kozího chlívku⁵⁰³

⁴⁹² HANÁK, Jiří. Vorvaň v lodí. Právo. 4. 7. 2009, roč. 19, č. 155, s. 6.

⁴⁹³ HANÁK, Jiří. Muž v politice. Právo. 16. 12. 2009, roč. 19, č. 292, s. 6.

⁴⁹⁴ HANÁK, Jiří. Slaměný žralok. Právo. 7. 10. 2009, roč. 19, č. 234, s. 6.

⁴⁹⁵ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 139.

⁴⁹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

⁴⁹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 43.

⁴⁹⁸ HANÁK, Jiří. Neomezené nemožnosti. Právo. 13. 2. 2009, roč. 19, č. 37, s. 6.

⁴⁹⁹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 140.

⁵⁰⁰ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁵⁰¹ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁵⁰² HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁵⁰³ HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívek. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

vymýšleli, až se za ušima potili⁵⁰⁴
se střídali jako apoštolové na orloji⁵⁰⁵
objevit jako anděl spásy⁵⁰⁶
Zájem o československý stát u nich vypukl až dnes jako pozdní spalničky.⁵⁰⁷

5.3.3.2 Metonymie

Metonymie je dalším druhem přenášení pojmenování. Jde o přenášení pojmenování na jiný předmět na základě věcné, zvláště vnitřní souvislosti.⁵⁰⁸ Touto souvislostí je většinou vztah příčiny a účinku, části a celku, rodu a druhu, formy a látky, věcí a místa, přívlastku a jeho nositele. Metonymie se neobjevuje náhodně, ale v souvislostech, tudíž je při užití metonymického obratu vždy jednoznačně jasný označený předmět.⁵⁰⁹

Příklady:

spolehlivý státní úředník, už čtvrt století pilíř všech státních rozpočtů⁵¹⁰
jiskrný břinkot slovních kordů⁵¹¹
lidé, kteří si ještě před krátkou dobou stlali útulné pelíšky přímo v řiti Matky strany⁵¹²
dva dravci rvali se o Koreu⁵¹³
nejzabetonovanější komunistické režimy⁵¹⁴
překročení zákona se trestalo bičováním⁵¹⁵
do slovenských rukou⁵¹⁶

⁵⁰⁴ HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁵⁰⁵ HANÁK, Jiří. Nepřizpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁵⁰⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 23.

⁵⁰⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 60.

⁵⁰⁸ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 52.

⁵⁰⁹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 141.

⁵¹⁰ HANÁK, Jiří. Latifundie. Právo. 6. 5. 2009, roč. 19, č. 105, s. 6.

⁵¹¹ HANÁK, Jiří. Dvojřeč. Právo. 1. 6. 2009, roč. 19, č. 126, s. 6.

⁵¹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

⁵¹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 19.

⁵¹⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 20.

⁵¹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 25.

Český lev se ještě jednou a naposled rozmáchl tlapou.⁵¹⁷

otěže politického řízení⁵¹⁸

a to nebyl žádný holubník⁵¹⁹

5.3.4 Frazeologická pojmenování

Frazém je ustálené, víceslovné, obrazné, často expresivní pojmenování.⁵²⁰

Hanákova frazeologie je pestrá, ve svých sloupcích užívá téměř všechny dále zmíněné druhy. Často je ale nenechává v původním znění a upravuje je do svého kontextu.

Mezi tradiční frazémy patří rčení (úsloví).

Příklady:

... valašské úsloví: po všech drek, jen po včelách med!⁵²¹

Komu čest, tomu čest, pastýřovi trouba.⁵²²

Staří sedláci znali moudrost: nejdříve tomu musí smrdět (hnojení), aby to vonělo (hody)⁵²³

Dále k frazeologii řadíme ustálená přirovnání se srovnávacím výrazem jako a než.

Příklady:

Topolánek bil jako lev⁵²⁴

slova nevázná a lehká jako peříčka opouštějí v těchto dnech ústa českých politiků⁵²⁵

⁵¹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 29.

⁵¹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 29.

⁵¹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 38.

⁵¹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

⁵²⁰ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 53.

⁵²¹ HANÁK, Jiří. Drek a med. Právo. 6. 11. 2009, roč. 19, č. 259, s. 6.

⁵²² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 38.

⁵²³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 46.

⁵²⁴ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

⁵²⁵ HANÁK, Jiří. Pod hradním větříkem. Právo. 4. 4. 2009, roč. 19, č. 80, s. 6.

Dalším typem jsou pořekadla. Ta mají charakter větný, zahrnuje často zkušenost lidí. Patří sem i pranostiky, výroky týkající se roční doby, počasí a závislosti prací v zemědělství na nich.

Příklady:

... jednej vlídně, ale pro jistotu však drž za zády solidní klacek!⁵²⁶

Pokadí-li tě holub, poděkuj pánu Bohu, že nedal křídla kravám!⁵²⁷

K frazémům se někdy řadí i přísloví. Za ně zpravidla považujeme ustálené obrazné výpovědi dvousložkové: první část přísloví něco konstatuje, druhá část z toho vyvozuje (mravní) poučení.

Příklady:

Každá vrána chválí svůj ocas.⁵²⁸

Nejen láska, ani tradiční zájmy nerezaví.⁵²⁹

Kdo vysoko létá, může vysoko usednout, taky však může z velké výšky spadnout.⁵³⁰

K frazémům řadíme i sousloví. Jsou to ustálená dvojčlenná spojení slov, které v textu vystupují jako samostatné jednotky.⁵³¹

Příklady:

konec konců⁵³²

chtě nechtě⁵³³

konec konců⁵³⁴

nota bene⁵³⁵

⁵²⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 35.

⁵²⁷ HANÁK, Jiří. Latifundie. Právo. 6. 5. 2009, roč. 19, č. 105, s. 6.

⁵²⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 47.

⁵²⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 67.

⁵³⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 135.

⁵³¹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 93.

⁵³² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 12.

⁵³³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 40.

⁵³⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 40.

⁵³⁵ HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

at' tak či onak⁵³⁶

Všechny výše uvedené frazémy jsou frazémy lidové, vedle nich existuje i frazeologie kulturní, která je hlavně původu antického nebo pozdějšího. Náleží k ní i pouhá dvojslovná rčení cizojazyčná.

Příklady:

ex post⁵³⁷

unisono⁵³⁸

de facto⁵³⁹

de iure⁵⁴⁰

Hanák užívá frazémy velmi často, mezi nimi frazeologický srůst a frazeologické spojení. U srůstu se jedná o spojení slov, která nemají nic společného se sémantikou frazeologického srůstu. Jsou to metaforické výrazy, které projevy ožívují.⁵⁴¹ Ve frazeologických spojeních pojmenovává jeden komponent přímo, zatímco druhý metaforicky.⁵⁴²

Příklady:

museli by jít žebrem⁵⁴³

nejsme pupkem politického světa⁵⁴⁴

bratři z mokrých čtvrtí⁵⁴⁵

⁵³⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 132.

⁵³⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 22.

⁵³⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

⁵³⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 63.

⁵⁴⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 63.

⁵⁴¹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 93.

⁵⁴² MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 93.

⁵⁴³ HANÁK, Jiří. Nepřízpůsobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁵⁴⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 66.

⁵⁴⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 74.

5.3.5 Historicky příznaková pojmenování

Slova lze klasifikovat z různých hledisek. Jedním z nich je hledisko dobové.⁵⁴⁶ Časové kritérium je nekvalifikuje jako nespisovné, přestože jim vtiskuje charakter příznakovosti v porovnání s lexikou, kterou chápeme jako nadčasovou, dobově neutrální, neváží se na žádnou dobu, na žádný časově vymezený úsek.⁵⁴⁷

Z historického hlediska se v současné spisovné češtině vyčleňují jako charakteristické vrstvy archaismy, historismy, zastaralá a zastarávající slova, některá slova knižní a neologismy. Uvnitř těchto vrstev se vyčleňují některé tematické skupiny slov jako například biblismy, poetismy, termíny zanikajících řemesel a další.⁵⁴⁸

5.3.5.1 Archaismy

Archaismy jsou spisovná slova, která se vyskytují ve starších textech. Dnes máme namísto nich modernější náhrady. Používají se jako charakterizační prostředek doby v uměleckých dílech, v esejistice nebo v rétorice.⁵⁴⁹ Jiří Hanák je ve sloupcích užívá, aby text ozvláštnil.

Příklady:

fištrón⁵⁵⁰

vicišpán⁵⁵¹

fořti⁵⁵²

vandrovníci⁵⁵³

peleš lotrovskou⁵⁵⁴

staré vysloužilé politické šmotraly⁵⁵⁵

⁵⁴⁶ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 65.

⁵⁴⁷ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvvedeno. s. 72.

⁵⁴⁸ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvvedeno. s. 73.

⁵⁴⁹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, 1985. 584 s. ISBN neuvvedeno. s. 73.

⁵⁵⁰ HANÁK, Jiří. Nepřízpusobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁵⁵¹ HANÁK, Jiří. Vorvaň v lodi. Právo. 4. 7. 2009, roč. 19, č. 155, s. 6.

⁵⁵² HANÁK, Jiří. Prkotiny. Právo. 10. 7. 2009, roč. 19, č. 159, s. 6.

⁵⁵³ HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, roč. 19, č. 178, s. 6.

⁵⁵⁴ HANÁK, Jiří. Konjunktura skandálů. Právo. 3. 8. 2009, roč. 19, č. 179, s. 6.

žoužel⁵⁵⁶

kibicování⁵⁵⁷

5.3.5.2 Historismy

Historismy jsou spisovná slova pojmenovávající již neexistující realie. Je to bohatá skupina pojmenování, které měly v jistých časových úsecích velmi velkou frekvenci a dnes již nemají co pojmenovat. Vyskytují se v historických, dějepisných textech jako termíny.⁵⁵⁸ U Hanáka se objevují především v historicky laděných sloupcích.

Příklady:

jeremiáda⁵⁵⁹

„československého“⁵⁶⁰

měštěnin⁵⁶¹

bodáky⁵⁶²

staročechi⁵⁶³

janičářů⁵⁶⁴

postulátů⁵⁶⁵

hilsneriáda⁵⁶⁶

Banderovci⁵⁶⁷

⁵⁵⁵ HANÁK, Jiří. Kandidát. Právo. 2. 11. 1009, roč. 19, č. 255, s. 6.

⁵⁵⁶ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

⁵⁵⁷ HANÁK, Jiří. Klofací pořádek. Právo. 4. 9. 2009, roč. 19, č. 207, s. 6.

⁵⁵⁸ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 73.

⁵⁵⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 47.

⁵⁶⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 62.

⁵⁶¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 74.

⁵⁶² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 74.

⁵⁶³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 74.

⁵⁶⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 74.

⁵⁶⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 135.

⁵⁶⁶ HANÁK, Jiří. Muž v politice. Právo. 16. 12. 2009, roč. 19, č. 292, s. 6.

⁵⁶⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 12.

sovět⁵⁶⁸

moždíře⁵⁶⁹

kříšťálová noc⁵⁷⁰

5.3.5.3 Knižní slova

V minulosti byla knižní slova vymezena na opozici knižnost – ústnost a knižní bylo vše, co nebylo ústní. Dnes se knižnost staví proti hovorovosti. Ačkoliv většina knižních slov nese patinu archaičnosti, patří mezi ně i mnohé celkem nové rétorické a internacionální výrazy.⁵⁷¹ Hanák jich užívá často, pravděpodobně jde o pozůstatek jeho vzdělání a záliby v literatuře.⁵⁷²

Příklad:

což jest⁵⁷³

toť otázka⁵⁷⁴

arcit⁵⁷⁵

byt⁵⁷⁶

načež⁵⁷⁷

ba⁵⁷⁸

anóbrž⁵⁷⁹

nýbrž⁵⁸⁰

zešilevši⁵⁸¹

jež⁵⁸²

⁵⁶⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 16.

⁵⁶⁹ HANÁK, Jiří. Neomezené nemožnosti. Právo. 13. 2. 2009, roč. 19, č. 37, s. 6.

⁵⁷⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 20.

⁵⁷¹ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 74 – 75.

⁵⁷² Viz příloha č.1: Rozhovor s. 116.

⁵⁷³ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁵⁷⁴ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁵⁷⁵ HANÁK, Jiří. Nepřízpusobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

⁵⁷⁶ HANÁK, Jiří. Jak na to. Právo. 9. 9. 2009, roč. 19, č. 211, s. 6.

⁵⁷⁷ HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 12. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.

⁵⁷⁸ HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 4. 11. 2009, roč. 19, č. 257, s. 6.

⁵⁷⁹ HANÁK, Jiří. Dařbujánství. Právo. 11. 4. 2009, roč. 19, č. 86, s. 6.

⁵⁸⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 36.

⁵⁸¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 66.

jejíž⁵⁸³

budiž ihned vyřčena⁵⁸⁴

kterou bylo lze využít⁵⁸⁵

zvíčí⁵⁸⁶

vypuknuvší⁵⁸⁷

taktéž⁵⁸⁸

bohda⁵⁸⁹

nejapnost⁵⁹⁰

lavírování⁵⁹¹

vrchnosti ku radosti⁵⁹²

náhubku netřeba⁵⁹³

takřka⁵⁹⁴

nuže⁵⁹⁵

5.3.6 Útvary, které pronikly do publicistického z vědeckého stylu, a charakterizační citáty

Jiří Hanák užívá často i útvary, které do publicistického stylu pronikly ze stylu vědeckého a charakterizačních citátů. Jedná se především o výroky známých osobností, citace dobového tisku, uměleckých děl apod.

Příklady výroků:

⁵⁸² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

⁵⁸³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

⁵⁸⁴ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

⁵⁸⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 72.

⁵⁸⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 90.

⁵⁸⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 93.

⁵⁸⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 98.

⁵⁸⁹ HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, roč. 19, č. 178, s. 6.

⁵⁹⁰ HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

⁵⁹¹ HANÁK, Jiří. Míse a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

⁵⁹² HANÁK, Jiří. Naducaní mocí. Právo. 7. 2. 2009, roč. 19, č. 32, s. 6.

⁵⁹³ HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

⁵⁹⁴ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo. 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

⁵⁹⁵ HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo. 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

„kolektivní agitátor, propagandista a agitátor“ (opět Lenin)⁵⁹⁶

„zamrzlý tón z Prášilovy trouby“, abych si vypůjčil obrat Karla Kramáře⁵⁹⁷

Clemenceauův výrok: „vous êtes la plus grande nation!“⁵⁹⁸

Příklady citací z dobových médií:

Tehdy známý televizní moderátor urval pochybnou palmu vítězství tím, že začal systematicky hovořit o „chátře 77“⁵⁹⁹

„Jen katolictví musí vládnouti, poroučeti, určovati, vésti, mluvíti a tvořiti a všechno ostatní musí býti velmi uctivě a pokorně zticha, chce-li, aby vůči tomu byla zachována tolerance. Stát se musí dostati pod protektorát katolictví.“ To napsal Jaroslav Durych v „Rozmachu“.⁶⁰⁰

Ostatně Ladislav Jedlička, opět v „Národní obnově“ na adresu demokratů: „Zalezte do skrýší jako netopýři, ponořte se do hlubin mořských. Vyjdete-li očištěni, budou tu pracovní tábory.“⁶⁰¹

Dobový tisk neváhal: dílo komunizujících socialistů!“⁶⁰²

Příklady odkazů na umělecká díla (filmy, literaturu):

Padouch nebo hrdina, všichni jedna rodina!⁶⁰³

Vybavila se mi slova básníka Ritsose z minulého století: „A když jsem, prázdná dojná kráva přišel, a že už sotva lezu, přeřkali mi lidská práva a zazpívali mi Marseillaisu!“⁶⁰⁴

Tak jako Peer Gynt odlupoval vrstvy cibule...⁶⁰⁵

⁵⁹⁶ HANÁK, Jiří. Zápis do dějin. Právo. 11. 3. 2009, roč. 19, č. 59, s. 6.

⁵⁹⁷ HANÁK, Jiří. Bez hanby i s hanbou. Právo. 7. 5. 2009, roč. 19, č. 106, s. 6.

⁵⁹⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 15.

⁵⁹⁹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 18.

⁶⁰⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24.

⁶⁰¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 24.

⁶⁰² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 75.

⁶⁰³ HANÁK, Jiří. Klofací pořádek. Právo. 4. 9. 2009, roč. 19, č. 207, s. 6.

⁶⁰⁴ HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, roč. 19, č. 178, s. 6.

⁶⁰⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

5.4 Věta a souvětí

Jiří Hanák ve svých sloupcích užívá bohatá souvětí s několika větami hlavními a vedlejšími. Jedná se o souvětí podřadná i souřadná. Hanákovi jsou vlastní konstrukční zvláštnosti a větné ekvivalenty a fragmenty a právě ty činí, mimo jiné, jeho sloupky snadno rozpoznatelné od ostatních autorů.

5.4.1 Konstrukční zvláštnosti

5.4.1.1 Samostatný větný člen

Samostatný větný člen je výraz, který stojí mimo vlastní větu, před ní nebo za ní, má nejčastěji vlastnosti podmětu, předmětu nebo příslovečného určení ve větě, k níž patří, a je zastoupen ve větné konstrukci odkazovacím výrazem zájmené povahy.⁶⁰⁶

Příklady:

...ještě ani nezačala a už je desetiprocentní. To je jen rozcvička.⁶⁰⁷

...komunisty po celou dobu hýčkající červenou pracovní knížku, nemám důvod hájit. Ti věděli do poslední chvíle, co hýčkají.⁶⁰⁸

...dr. Rath. Ten totiž jako vorvaň nabourává kýl sociálnědemokratické volební lodi.⁶⁰⁹

5.4.1.2 Osamostatněný větný člen

Osamostatněný větný člen je větný člen oddělený od věty zvukově (graficky). Stojí na konci věty a je od věty oddělen tečkou nebo jiným znaménkem zpravidla obsahujícím tečku. Osamostatněné větné členy si zachovávají konstrukční i sémantické vlastnosti příslušných větných členů, nejsou samostatnými výpověďmi. Někdy jsou

⁶⁰⁶ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 259.

⁶⁰⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 46.

⁶⁰⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 51.

⁶⁰⁹ HANÁK, Jiří. Vorvaň v lodi. Právo. 4. 7. 2009, roč. 19, č. 155, s. 6.

provázeny změnou slovosledu nebo zesilovacími částicemi, které výrazněji vyjadřují funkci osamostatněného větného členu, totiž jeho zdůraznění.⁶¹⁰

Příklady:

...stále tatáž jeremiáda. Měkká koruna, plíživá inflace, stoupající dražota, nezaměstnanost, pocit nejistoty, obavy z blízké budoucnosti.⁶¹¹

... přivolávat blesk a čekat, že neuhodí. Dnes jako před sedmdesáti lety.⁶¹²

... má u nás skutečně daleko hlubší kořeny, než se zdá. Možná už v Říši velkomoravské.⁶¹³

5.4.1.3 Vsuvka

Vsuvka je část textu, která nepatří do jeho základní roviny, která je autorem vsunuta do textu jako vedlejší informace, hodnotící poznámka apod., která přetíná syntaktickou strukturu výpovědi a do této struktury není zapojena větnými vztahy. V textu bývá vyznačena graficky, zvláště závorkami nebo pomlčkami.⁶¹⁴

Příklady:

...z činné politické služby, která – ne její vinou – trvala pouhých dvacet roků⁶¹⁵

...teprve co by zbylo – co by vlastně zbylo? - by se za federaci vydávalo.⁶¹⁶

Proslechlo se – a více než proslechlo – že v budoucnu...⁶¹⁷

5.4.1.4 Citoslovce

Citoslovce tvoří buď sama citoslovečné výpovědi, které se ovšem mohou těsně spojovat s výpověďmi jinými nebo se významově zapojují do výpovědi jako její

⁶¹⁰ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 260.

⁶¹¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 47.

⁶¹² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 75.

⁶¹³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 77.

⁶¹⁴ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 261.

⁶¹⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 41.

⁶¹⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 46.

⁶¹⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

expresivní modifikátor nebo jako kontaktní prostředek. V takovém případě nejsou do struktury výpovědi syntakticky zapojena, a nejsou tedy ani větným členem.⁶¹⁸

Příklady:

Já, heč!⁶¹⁹

ouvej hej ...⁶²⁰

A heč...⁶²¹

(sic!)⁶²²

5.4.2 Větné ekvivalenty a větné fragmenty

Syntaktické útvary a konstrukce, jimiž se realizují nevětné výpovědi, se nazývají větnými ekvivalenty. Existují v několika typizovaných podle způsobu vyjádření jejich základního členu. Tím může být jméno podstatné, přídavné, příslovce, částice, infinitiv a citoslovce. V Hanákových sloupcích se nejčastěji objevují větné ekvivalenty jmenné, tedy se základem substantiálním, adjektivním, adverbialním a částicovým.⁶²³

Mimo větných ekvivalentů existují nevětné výpovědi, které mají pouze člen nebo členy rozvíjející a řídící základní člen jim chybí – větné fragmenty.⁶²⁴

Příklady:

Pohádka?⁶²⁵

Oznámení velice problematické!⁶²⁶

Jaká ironie!⁶²⁷

⁶¹⁸ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 262.

⁶¹⁹ HANÁK, Jiří. Práce pro zvoníka. Právo. 1. 10. 2009, roč. 19, č. 229, s. 6.

⁶²⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 45.

⁶²¹ HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

⁶²² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 95.

⁶²³ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 287 – 288.

⁶²⁴ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 289.

⁶²⁵ HANÁK, Jiří. Svět po krizi. Právo. 5. 6. 2009, roč. 19, č. 130, s. 6.

⁶²⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 54.

⁶²⁷ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 19.

...ministr obrany Luboš Dobrovský. Statečný muž!⁶²⁸

5.4.3 Další typické rysy Hanákových sloupků

5.4.3.1 Řečnické otázky

Otázkou vyjádřená oznamovací funkce je tzv. řečnická otázka. Ta obsahuje sama v sobě výpověď. Je to funkčně oznamovací výpověď, často citově zabarvená.⁶²⁹

Příklady:

jaký svět nás čeká po vzniku České a Slovenské republiky?⁶³⁰

Co s tím?⁶³¹

A pravda ...?⁶³²

Bylo to trápení? Nebylo to trápení?⁶³³

5.4.3.2 Užití tří teček

Jiří Hanák často užívá tři tečky. Ty se užívají k označení přerušované či nedokončené výpovědi.⁶³⁴

Příklady:

A pravda ...?⁶³⁵

A fronta je dlouhá, dlouhá, od moře až po švýcarské hranice...⁶³⁶

5.5 Text

⁶²⁸ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 40.

⁶²⁹ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 233.

⁶³⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 67.

⁶³¹ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 67.

⁶³² HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

⁶³³ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 25.

⁶³⁴ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvvedeno. s. 243.

⁶³⁵ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 33.

⁶³⁶ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 98.

5.5.1 Slohový postup

Na základě svých zkušeností a schopností jazykových a jiných (tzv. jazykové kompetence) volí autor jistý způsob podání tématu. Určité druhy textů mají jistá pravidla, jimiž se jejich produkování a stavba řídí.⁶³⁷

Pro Jiřího Hanáka je typický slohový postup úvahový. Subjektivností se liší od postupu výkladového, někdy se pokládá za jeho variantu. Úvahové pasáže uměleckého díla vedou čtenáře k zaujímání postoje k nějaké situaci, události, postavě v díle zobrazeném. Výkladové pasáže směřují k zachycení vnitřních souvislostí sdělovaných faktů. Základem jsou závislosti příčinné, ty však probíhají obvykle v čase a prostoru, a tak by měly být v textu také vyjádřeny.⁶³⁸ U Hanáka se tyto pasáže kombinují a výsledkem je text, který informuje a zároveň nutí k zamyšlení.

5.5.2 Textový vzorec

O Hanákových sloupcích nelze jednoznačně říci, jaký je jejich textový vzorec. Liší se totiž sloupek od sloupku. Obecně je však možné uvést několik znaků o jednotlivých částech útvaru. V úvodu Hanák nastíní, o čem má daný sloupek být. K tomu poslouží buď odkaz na nějakou událost,⁶³⁹ řečnická otázka⁶⁴⁰ nebo jakákoliv informace, která autora napadne a od níž se poté odvíjí celý text.⁶⁴¹ Ve střední části Hanák většinou více rozepíše úvodní část, doplní k ní další informace. Někdy ovšem naváže na další téma a celý sloupek pak směřuje jiným směrem. V závěru Hanák shrnuje sloupek, jeho vyznění. Právě v závěru přichází „ke slovu“ Hanáková ironie a další jazykové prostředky. Často zde cituje osoby či lidská moudra, odkazuje k různým uměleckým dílům či situacím. V některých sloupcích se vrací zpět k úvodu, ale není to pravidlem.

⁶³⁷ ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství. 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 350.

⁶³⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 65.

⁶³⁹ HANÁK, Jiří. Obamovy kopretiny. 6. 3. 2009, roč. 19, č. 55, s. 6.

⁶⁴⁰ HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmluvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8. s. 97.

⁶⁴¹ HANÁK, Jiří. Uzavřená otevřenost. Právo. 20. 3. 2009, roč. 19, č. 67, s. 6.

Součástí textového vzorce je tematická struktura textu: buď jde o jedno téma – hypertéma, doplňované jinými tématy – motivy, různými odbočkami apod., nebo jde o více témat, vzájemně propojených, navazujících, postupně představovaných.⁶⁴²

V případě Hanákových sloupků se jedná o více témat, vzájemně propojených, navazujících a postupně představovaných. Hanák pracuje na několika rovinách, vsouváním výpovědi se dostává k dalším a dalším tématům a poté se mnohdy vrací zpět k úvodní části. Neplatí to vždy, zejména u historicky laděných sloupků se objevuje pouze jedno téma – hypertéma. Tyto případy jsou ale ojedinělé.

5.5.3 Intertextualita

Sdělení existuje ve složité síti intertextových vztahů. Intertextualita je každý odkaz na jiný text či na nějaký jiný prvek či aspekt sociální reality obsažený v daném textu. Významnými příklady intertextuality jsou citace a parafráze.⁶⁴³

Hanákově je intertextualita vlastní, jeho sloupky jsou plné odkazů, ať už zřejmých či hůře rozpoznatelných. Kromě citátů osob, reálných či fiktivních, parafrází notoricky známých výroků, cituje Hanák z dobového tisku (u historicky laděných sloupků) i ze současných médií (často zmiňuje například účast politiků v diskuzním pořadu Otázky Václava Moravce). Dále odkazuje k uměleckým dílům – literatuře, kinematografii, ale i lidovým písním, pořekadlům apod.

5.5.4 Titulek

Na nejexponovanějším místě v psaném útvaru je titulek. Je nositelem závažných obsahových částí celého textu. Spojuje čtenáře s vlastním textem – přitahuje jej, informuje a uvádí do textu. Samotným titulkem lze někdy sdělit více než sáhodlouhým textem.⁶⁴⁴

Pro stylistickou hodnotu je důležitá jeho jazyková podoba. Důležité je, zda je titulkem celé nebo neúplná věta. Pakliže je jím neúplná věta i s určitým slovesem,

⁶⁴² ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9. s. 350.

⁶⁴³ JIRÁK, Jan, Köpplová, Barbara. Masová média. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 416 s. ISBN 978-20-7367-466-3. s. 276 – 277.

⁶⁴⁴ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 318.

potom je titulek konkrétní a opisný. Čím je ale titulek delší, tím se zastírá jeho jádro a jádro avizovaného textu.⁶⁴⁵

V publicistice má titulek větší váhu. Buď má říci co nejvíce a nebo má na čtenáře zapůsobit tak silně, aby vyvolal zvědavost a chuť přečíst si všechno. V beletrizovaných textech, mezi něž patří i sloupek, se důraz klade na atraktivitu, srozumitelnost a metaforičnost. Sám název má vyvolat čtenářovu zvědavost a upozornit na článek prostřednictvím své zvláštnosti a stylizovanosti.⁶⁴⁶

Hanákovy titulky jsou velmi nápadité, mnohdy ironické. Zejména u titulku je znatelný Hanákův posun. Sloupky ze začátku devadesátých let jsou častěji jednoslovné, výstižné. I u těchto sloupků se objevují titulky ironické či metaforické, ale nikoliv v takové míře jako ve sloupcích z poslední doby. Sám Hanák o výběru titulku nepřemýšlí a zvolí takový, jaký ho zrovna napadne.⁶⁴⁷

6. Publicistický styl

Vzhledem k tomu, že je sloupek žánrem publicistickým a mnou analyzované Hanákovy sloupky vycházely na stránkách novin, rozeberu nejprve publicistický styl jako takový, posléze rozeberu specifika publicistického stylu a Hanákův „vztah“ k nim.

Publicistika je známa jako mezilidská komunikace informující o aktuálních společenských a politických událostech a komentující je.⁶⁴⁸

Pro sloupkaře Hanáka je typické komentování současné situace. Čtenáře vzdělává a informuje spíše o historických událostech, u aktuálních témat předpokládá alespoň částečnou čtenářovu orientaci v problému.

Publicistický styl je vzhledem k žánrovému rozpětí nesmírně bohatý. Základ publicistiky je ve zpravodajských žánrech a některých analytických. Stylové rozpětí publicistiky obsáhlo informující novinové zprávy s prostou funkcí sdělnou, zahrnuje slohové útvary informačně analytické s funkcí komunikační a současně získávací a ovlivňovací, objektivní výkladové pasáže komentující se střídají s objektivizovanými úvahami. Právě široký tematický záběr publicistických projevů, které spojuje funkce

⁶⁴⁵ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 318.

⁶⁴⁶ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno. s. 319.

⁶⁴⁷ Viz příloha č.1: Rozhovor, s. 116.

⁶⁴⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Štylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 176.

agitační a uvědomovací, spolu s rozsáhlou publicitou je pro tuto komunikační sféru příznačný.⁶⁴⁹

6.1 Rozdělení útvarů publicistického stylu

Pro snadnější orientaci v publicistickém stylu zde jeho klasifikace, vzniklá z definice stylu, útvaru a žánru:

- 1) zpravodajské žánry (zpráva, referát, interview, oznámení, komuniké, inzerát, plakát, hlášení)
- 2) analytické žánry (úvodník, komentář, glosa, posudek, recenze, kritika, diskuze, polemika, debata, karikatura, entrefilet, pamflet)
- 3) beletristické žánry (fejetón, besednice, causerie, reportáž, črta, feature, sloupek)⁶⁵⁰

6.2 Funkce publicistického stylu

Jako jeden z funkčních stylů současné češtiny představuje publicistický styl zobecněné a nadřazené označení pro všechny typy jazykových projevů, které vedle své funkce sdělné, informativní, komunikační plní ještě funkci ovlivňovací, přesvědčovací a získávací.⁶⁵¹

Charakter projevů publicistického stylu je podmíněn jejich širokým společenským posláním – úkolem rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáta nejrůznějšího sociálního zařazení, věku a vzdělání, zprostředkovávat myšlenky s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností, bezprostředností a přesvědčivostí, získávat čtenáře nebo posluchače pro přístup k problémům v duchu názorů, které publicistický orgán reprezentuje.⁶⁵²

V Hanákových sloupcích jsou patrné zejména funkce ovlivňovací, přesvědčovací a získávací. V aktuálních sloupcích ustupuje informativnost do pozadí a slouží Hanákovi jako odrazový můstek k ovlivňování, přesvědčování a získávání čtenáře. V popředí stojí informativní funkce u sloupků historických.

⁶⁴⁹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 176.

⁶⁵⁰ MISTRÍK, Josef. Stylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 468.

⁶⁵¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 176.

⁶⁵² ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 177.

6.3 Vlastnosti a výrazové prostředky publicistického stylu

Publicistický styl se definuje jako způsob cílevědomého výběru a tematického uspořádání těch spisovných jazykových prostředků, které se užívají k pohotové, přesné a přesvědčivé informaci veřejnosti o nejaktuálnějších otázkách.⁶⁵³

Základní vlastnosti publicistického stylu jsou písemnost, monologičnost, veřejnost a pojmovost.⁶⁵⁴

Všechny tyto vlastnosti lze v Hanákově tvorbě sledovat. Vzhledem k žánru sloupku je evidentní písemnost. Jeho sloupky vycházejí pravidelně v deníku Právo, případně v minulosti v Lidových novinách. Sloupky sice Hanák adresuje čtenářům, nicméně jejich forma je monologická, autor do přímého styku se čtenářem nepříjde. V souvislosti s tím, že sloupky vycházejí v deníku, se potvrzuje další základní vlastnost – veřejnost. Poslední vlastnost, pojmovost, je u Hanáka také patrná. Snaží se být srozumitelný. Výjimečně se někdy uchýlí k přesnému termínu a nenahradí jej opisem tak, jak pro publicistiku typické. K tomu dochází u Hanákových vzhledů do minulosti.

Specifické vlastnosti publicistického stylu jsou informativnost, variabilnost, zhuštěnost a aktualizovanost.⁶⁵⁵

Vzhledem k obsahové charakteristice Hanákových sloupků a charakteristice sloupku jako takového lze potvrdit informativnost. Hanák přináší informace z historie i současnosti, stejně tak jako z dalších oblastí, například literatury či filmu. Variabilnost publicistického stylu lze sledovat i na osobě Jiřího Hanáka. Nestává se často, nicméně i Hanák dá čas od času přednost fejetonu před sloupkem. Aktualizovanost demonstruje fakt, že většina Hanákových sloupků nějakým způsobem komentuje aktuální události. U Hanáka, kvůli jeho zálibě v historii, tato aktualizovanost stoprocentně neplatí, protože se věnuje také historickým tématům a historii je věnována jedna celá kniha jeho sloupků. Faktem ale zůstává, že i u těchto historicky zaměřených útvarů Hanák často odkazuje k současnosti. Vlastnost zhuštěnosti u Hanákových sloupků příliš patrná není. To je nejspíše dáno tím, že sloupek je žánr beletristický a jeho hlavní funkcí není informativnost. Proto není nutné zhušťovat za sebou fakta.

⁶⁵³ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 460 – 461.

⁶⁵⁴ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 460 – 461.

⁶⁵⁵ MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN nevedeno. s. 460 – 461.

6.4 Jazyková stránka publicistických projevů

Výběr jazykových prostředků ovlivňují stěžejní úkoly publicistiky spjaté s jejími základními funkcemi, získávacími a přesvědčovacími.⁶⁵⁶

Publicistovi práci usnadňuje práci jistá modelovost způsobů vyjádření, která je v souhlase s opakujícími se situacemi, o nichž zejména zpravodajská část publicistiky informuje.⁶⁵⁷

Zdůrazňovaná ustálenost a setrvávání na automatizovaných modelech komunikace by bylo výhodné pro plnění informační funkce, nevyhovuje však funkci získávací, protože nepodněcuje zájem čtenáře. Publicisté ji proto vědomě porušují. Cílevědomé porušení modelovosti a očekávané stereotypnosti probíhá v užití jazyka.⁶⁵⁸

Tato ustálenost není pro Hanáka úplně typická. V jeho osobitém stylu psaní lze nalézt jisté ustálené modely, nicméně se rozhodně nejedná o modely, které by bylo možné vztáhnout na veškerou publicistiku všech autorů. V zájmu funkce získávací je v jeho stylu silně patrné vědomé porušování modelovosti.

Pro publicistický styl je příznačné těsné sepětí s dobou, toto sepětí je patrné také na jazykových prostředcích, publicismech.⁶⁵⁹

Publicismy se v Hanákových sloupcích samozřejmě vyskytují, protože komentář současné doby není možný bez jejich užití. Tyto publicismy nejsou pro jeho styl charakteristické.

Pro publicistický styl je typická automatizace jazykového vyjadřování, tedy relativně stálá skupina ustálených jazykových prostředků, stereotypně se opakujících konstrukcí a obrátů, po nichž publicista v určitých situacích sahá téměř mechanicky.⁶⁶⁰

Na straně druhé je pro publicistický styl typické i obměňování stabilizovaných výrazových prostředků. Užívané prostředky se mění, aktualizují, jsou výrazně proměnné a svou novostí pak výrazněji působí na adresáta.⁶⁶¹

⁶⁵⁶ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 179.

⁶⁵⁷ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 180.

⁶⁵⁸ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 180.

⁶⁵⁹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 180.

⁶⁶⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 180.

Hanák prostředky spíše aktualizuje a právě to činí jeho sloupky, respektive celý jeho styl, velmi autorskými.

6.5 Specifické výrazové prostředky publicistického stylu

6.5.1 Obrazná vyjádření⁶⁶²

Co se týče obrazných vyjádření, Jiří Hanák jich užívá velmi často. Při jazykové analýze jeho sloupků jsem v nich našla mnoho příkladů metafor a metonymií.

6.5.2 Módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku⁶⁶³

Jiří Hanák sice není zpravodajem, u něhož je užití pojmenování aktuálních věcí základem, nicméně i v jeho tvorbě nalezneme mnoho výrazů odrážející dobu svého vzniku. Hanák nemusí informovat, nicméně tato pojmenování i tak užívá, protože události komentuje. Příkladem takových pojmenování jsou publicismy.

Kromě toho, že Hanák komentuje aktuální události, navrácí se i do historie a tím pádem užívá pojmenování historicky příznaková – historismy, archaismy apod.

6.5.3 Frazémy a jejich modifikace⁶⁶⁴

Frazeologické a idiomatické jednotky užívá Hanák poměrně často. Ať už se jedná o ustálená spojení lidová a kolokviální nebo o frazémy knižní, literární, téměř v každém jeho sloupku je lze nalézt. Mezi frazémy lze zařadit také publicismy, i ty se v Hanákově tvorbě objevují.

Příklady publicismů:

volební rajón⁶⁶⁵

⁶⁶¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 181.

⁶⁶² ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 182.

⁶⁶³ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 183.

⁶⁶⁴ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 184.

⁶⁶⁵ HANÁK, Jiří. Projev solidarity. Právo. 8. 8. 2009, roč. 19, č. 184, s. 6.

volební pat⁶⁶⁶

vláda padla⁶⁶⁷

hasí finanční požáry⁶⁶⁸

6.5.4 Výrazy zobecňující sdělení⁶⁶⁹

Jako protichůdná tendence (oproti tendenci publicistiky informovat věcně a výstižně) se jeví vyjadřování neurčité, povšechné, popř. obecně shrnující.

U Hanáka lze tyto výrazy nalézt, nicméně pakliže píše o nějaké konkrétní události, snaží se o její hlubší popis. Výrazy zobecňující sdělení užívá tehdy, klade-li důraz na vylíčení něčeho jiného a nepovažuje za důležité uvádět přesné souvislosti.

6.5.5 Specifický shodný atribut⁶⁷⁰

Jde o specifický atribut publicistický, vytčený. Publicisté mu dávají přednost pro jeho jednoduchost, stručnost a přímost. To jsou výhody oproti sdělení vyjádřených stylizací širší, opisem, užitím vedlejších vět, popř. užitím neshodného atributu explicitního.

Užití atributu je mnohdy vyjádřením aktualizace, důležité jsou v tomto případě novost, nevšednost, neotřelost, vtípnost.

Zde existuje jistá podobnost s výrazy zobecňujícími sdělení. Hanákovi je vlastní spíše stylizace širší, specificky shodných atributů užívá v situaci, kdy pro něj toto sdělení není hlavní, a nebo v případě, že je tento specifický shodný atribut vyjádřením aktualizace. Protože právě neotřelost a vtípnost jsou Hanákovými charakteristickými rysy.

⁶⁶⁶ HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 12. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.

⁶⁶⁷ HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 12. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.

⁶⁶⁸ HANÁK, Jiří. Otázka. Právo. 3. 10. 2009, roč. 19, č. 231, s. 6.

⁶⁶⁹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 186.

⁶⁷⁰ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 187 – 188.

6.5.6 Parenteze specificky publicistické, uplatnění citátů⁶⁷¹

Parenteze, specificky publicistické, jsou ty, které vyjadřují postoj jiných. Buď adresátovi připomínají obecné, veřejné mínění nebo se dovolávají svědectví jiného pramene, a to konkrétního. Tyto prostředky přinášejí do stylu publicistického bezprostřednost sdělení, naléhavost argumentu, závažnost agitace, projev oživují.

Osobitý typ parentezí tvoří ty případy, které buď uvozují přímou řeč, nebo kterých se užívá při předávání již jednou někým vyřčené myšlenky.

Vložené poznámky a odkazy projev většinou aktualizují, zesilují autentičnost informací, získávací a přesvědčovací funkce je zvýrazněna připomínkou myšlenek významných lidí, odvoláním na trvalé hodnoty lidové frazeologie nebo na rozmanitá okřídlená rčení.

Hanákovy sloupky jsou plné odkazů, citací, poznámek apod. Užívá je, aby čtenáře ujistil o autenticitě popisovaného jevu, aby text ozvláštnil a aby čtenáře získal pro svůj názor.

6.5.7 Specifické užití jiných jazykových prostředků spisovného jazyka⁶⁷²

Pro úvodník nebo politický komentář je charakteristický vytýkací opis.

Stylová sféra publicistická využívá také prostředků kondenzačních, zajišťujících sevřenou syntaktickou stavbu. Tomu napomáhají některé konstrukce s nepůvodními předložkami a s výrazy předložkové povahy.

Získávací a uvědomovací funkci publicistiky podporují také prostředky signalizující kontakt s adresátem. K nim patří užívané imperativy, a to nejčastěji pro 1. os. pl., zřídka i pro 2. os. pl. Tutěž funkci plní užívané věty tázací, zvolací a přací, zvláště řečnické otázky, např. titulky.

Dalšími rozšířenými jevy ve sféře publicistické jsou tzv. nepravé věty vedlejší a hromadění genitivních vazeb. Nepravé věty vedlejší jsou typické pro mluvené projevy, oproti tomu hromadění genitivní vazeb je časté v oblasti politického zpravodajství.

Informační a agitační působení publicistických projevů je výrazně podtrženo uplatněním výrazů emocionálních, expresivních.

⁶⁷¹ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 188 – 189.

⁶⁷² ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 189 – 190.

Emocionálně zabarvené výrazy Hanák užívá často, stejně jako imperativy a věty tázací, zvolací, přací a řečnické otázky. Imperativy jsou vyjádřeny 1. osobou plurálu. Méně častým je u něho vytýkací opis a konstrukce s nepůvodními předložkami a s výrazy předložkové povahy, rozhodně se nejedná o jeho charakteristický rys, na rozdíl od např. výše zmíněného imperativu či řečnických otázek.

6.5.8 Využití jazykových prostředků z jiných útvarů a poloutvarů národního jazyka⁶⁷³

Základem jazyka publicistiky je neutrální spisovný jazyk. Všechny výrazové prostředky jiných vrstev, z jazyka spisovného i za jeho hranicí, jsou příznakové a vystupují jako stylově aktivní. Psaná publicistika využívá zejména prostředků knižních a slov citátových.

Pro styl Jiřího Hanáka je typický spisovný jazyk, ovšem nikoliv neutrální, ale knižní. Užívá výrazů knižních, hovorové výrazy se objevují tehdy, hodí-li se do textu a dodávají-li mu neotřelost, případně vyjadřují-li emocionalitu.

6.5.9 Metajazykový charakter vyjadřování⁶⁷⁴

V dnešní publicistice se mnohdy objevují jevy vymykající se současnému lexiku spisovného jazyka a stylovým normám publicistickým. Může se jednat o záměrné užití nespisovných výrazů či výrazů spisovných, které se ovšem nehodí do daného textu. Autor pak naznačuje svůj uvědomělý postoj užitím uvozovek.

V rámci svého osobitého stylu Hanák užívá velmi často výrazů nespisovného jazyka, zejména slov nářečních. Stejně tak jako záměrně užívá výrazů, které se do daného textu nehodí. Co je zajímavé, u Hanáka není pravidlem, že tyto výrazy klade vždy do uvozovek.

⁶⁷³ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 190.

⁶⁷⁴ ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8. s. 191.

Závěr

Jedním z cílů této práce bylo zjistit, jakými tématy se Jiří Hanák ve svých sloupcích zaobírá, a to jak v jednotlivých souborech, tak celkově ve všech analyzovaných sloupcích. Pokud se zaměřím pouze na texty publikované v Právu v roce 2009, byly více ovlivněny aktuálními událostmi než sloupky z knihy Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). Do tohoto srovnání vůbec nezahrnuji sloupky z knihy Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne), protože ty se zabývaly pouze historickými, a nikoliv aktuálními tématy.

Hlavním tématem sloupků publikovaných v Právu byla politika. Vzhledem k událostem na naší politické scéně bylo nejčastěji tématem sloupků svržení Topolánkovy vlády během předsednictví Evropské unie, následné debaty ohledně předčasných voleb a hodnocení tzv. úřednické vlády. Dalším vděčným tématem je Hanákovi kritika politiků, jejich nedomyšleného vyjadřování, ať už v podobě nesprávně užitých příměrů nebo hloupých předvolebních slibů a programů. Témata sloupků ovlivnil i dlouhý proces schvalování Lisabonské smlouvy, kterou Hanák chápal jako důležitou součást integračního procesu. Jako novinář se samozřejmě věnuje vzájemnému vztahu novinářů a novin k politikům a politice. Vzhledem k jeho politické orientaci se věnoval i ČSSD (v souvislosti s ČSSD nelze nezpomenout na „vajíčkové mítinky“), případně střetů dvou největších politických stran. Dalšími aktuálními tématy byl brdský radar, česká armáda a její účast v Afghánistánu.

Mimo témat politických se věnoval i tématům historickým a aktuálním. Z historických lze jmenovat vzpomínku na Jana Palacha, Miladu Horákovou a události v Kosovu. Z aktuálních to byla například návštěva papeže v České republice, udělení Nobelovy ceny americkému prezidentovi Baracku Obamovi. Hanák komentoval svá častá témata – učitelé a seznamy StB. Přemýšlel i o ekologii a to v domácím i světovém měřítku.

Pakliže mám shrnout nejčastější témata sloupků z knihy Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie), určitě je to opět politika a z ní nejčastěji Česko-slovenské vztahy. Logicky, vzhledem k období, kdy byly sloupky publikované, se Hanák zabývá i KSČ a KSČM. Dále rozebíral „vznik“ české politické scény po Listopadu a s tím v

souvislosti hodnotil počínání Václava Havla. Často se vrací k odsunu Němců. Tyto sloupky však nemají čistě historickou tematiku, jedná se o sloupky politické z historickým vhladem do problému.

Kromě témat politických se Hanák i v tomto souboru věnoval tématům historickým. Ty jsem rozdělila na dva celky podle toho, zda se jednalo o čistě historické téma nebo zda se jednalo o téma, které se silněji vztahovalo k aktuálním událostem. Z prvního celku lze jmenovat osoby Jana Palacha, Alexandra Dubčeka či dokument „Slovo do vlastních řad“. Z druhého celku lze jmenovat osoby Jana Nepomuckého, svatého Václava, Ježíše a Antonína Švehlu.

V souboru sloupeků Hanák komentoval i život ve společnosti – neutěšený stav učitelů u nás, romskou menšinu či antisemitismus. Hanák psal také o zahraniční. Tématem všech těchto sloupeků bylo Rusko.

Knihy Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne) obsahuje pouze sloupky s historickou tematikou. Hanák se v nich vracel k událostech, o nichž si myslel, že by nám mohli něco sdělit k současnosti. Z témat domácích v období do vzniku Československé republiky lze vyzdvihnout několikrát vzpomínky na Rakousko-Uhersko a na první světovou válku. Dále se Hanák vrací ke vzniku republiky a k poválečným letům. Z témat to byli například legionáři v Rusku a sloupky věnující se našemu vztahu ke Slovensku a slovenské maďarizaci. Hanák se věnuje i období druhé světové války, v nich je samozřejmě častým tématem Německo, odboj a odsun, avšak nejen pouze německý, ale i maďarský.

Za zahraničních jsou rozhodně nejčastějším tématem Německo a o něco méně častým Rusko. Dále Hanák rozebírá mimo jiné osobu Jana Husa, familiantský zákon a Toleranční patent z jevů do konce 19. století. Z fenoménů 20. století se věnuje například Kominterně, Sokolu, Chartě 77 a „Antichartě“.

Z čistě zahraničních témat se věnuje obecným tématům jako občanství či socialismus.

Celkově lze o obsahu Hanákových sloupků ze všech tří souborů říct, že nejčastějším tématem je jednoznačně politika, která zabírá 211 z celkového počtu 354 sloupků. Druhým nejčastějším tématem je historie. Jí je věnován jeden celý soubor sloupků Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne) a nemalá část sloupků z knihy Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). Historickým tématům se Hanák věnoval i v Právu, ale v menší míře.

Mám-li vybrat témata, o nichž lze v jeho sloupcích číst vícekrát, jsou to učitelé, romská menšina, odsun Němců, antisemitismus. Ze zahraničních témat je zmiňováno nejčastěji Německo a Rusko.

Co se týče jazykové charakteristiky jeho sloupků, jsou ozvláštněny mnoha druhy neobvyklých pojmenování. Nalezneme u něho pojmenování expresivní (eufemismy, dysfemismy a pejorativa, ironie, deminutiva, částice, citoslovce a onomatopoeia), nepřímá (metafora, přirovnání, metonymie), frazeologická (rčení, ustálená přirovnání, pořekadla, pranostiky, přísloví, sousloví, kulturní frazeologii i obyčejné frazémy). Dále užívá pojmenování historicky příznakových (archaismy, historismy, slova knižní) a často cituje výroky známých osobností, dobová média či umělecká díla.

Jiří Hanák je ve sloupcích přísně spisovný, často knižní. Ačkoliv je spisovný, pro ozvláštnění textu užívá i pojmenování nespisovných a to nářečních a hovorových.

O Hanákových větách a souvětích lze tvrdit, že obsahují konstrukční zvláštnosti (osamostatněný větný člen, samostatný větný člen, vsuvka, citoslovce) a větné ekvivalenty a fragmenty. Mezi další rysy jeho sloupků patří například řečnické otázky. V textu Hanák často přeskakuje z jednoho tématu na druhé, odkazuje, pomocí vsuvek a závorek vysvětluje. O výběru titulku Hanák nepřemýšlí a vybírá jej automaticky. I přesto jsou titulky často zábavné, ironické.

Obecně lze při porovnání sloupků z první poloviny 90. let a aktuálních říci, že v současnosti je Hanák více ironický a tak říká si „nebere servítky“, což je patrné i ve výběru titulků.

Při stylovém rozboru jsem dospěla k závěru, že Jiří Hanák publicistický styl z většiny dodržuje. V jeho sloupcích se objevují specifické výrazové prostředky publicistického stylu (obrazná vyjádření, módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku, frazémy a jejich modifikace, specifický shodný atribut, parenteze specificky publicistické, uplatnění citátů, specifické užití jiných jazykových prostředků spisovného jazyka, využití jazykových prostředků z jiných útvarů a poloútvárů národního jazyka, metajazykový charakter vyjadřování).

Jiří Hanák je nepochybně velmi pozoruhodným publicistou uplynulých let. Již třináct let pracuje jako sloupkař v deníku Právo, do něhož přispívá několikrát Týdně. Byl u zrodu ilegálních Lidových novin v lednu 1988, po převratu prošel několika redakcemi. Když po roce 1968 nemohl pracovat jako novinář, zastával různé dělnické profese, které jej obohatily pro budoucí život. Hanák je sloupkařem kritickým, nešetří politiky z obou stran politického spektra, nešetří ani své kolegy novináře. Perfektně se vyzná v historii, je velmi sečtělý, což se projevuje na jeho stylu a slovní zásobě.

Jeho sloupky jsou velmi čtivé, čtenáře pobaví i poučí, pomohou utříbit si názory. Hanák věcně argumentuje, každé jeho tvrzení je podloženo příklady. Jeho sloupky jsou skutečně mistrnou ukázkou toho, jak by měla vypadat publicistika.

Resumé

Práce Jiří Hanák ve sloupcích přináší analýzu Hanákových sloupků po stránce obsahové, jazykové a stylové. Obsahový rozbor ukázal, že nejčastějším Hanákovým tématem je politika, která je tématem dvou třetin všech sloupků. Druhým tématem, o němž Hanák často píše, je historie. Historie je tématem jedné celé knihy sloupků, Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne), o historii však Hanák psal i do sloupků publikovaných ve své druhé knize a do Práva. Témata, která se v jeho sloupcích objevují jsou například učitelé, odsun Němců, romská menšina. Sloupky o zahraničí se týkaly nejvíce Německa a Ruska. Z jazykové hlediska práce přináší zjištění, že je Jiří Hanák spisovný a své sloupky ozvlášťňuje mnoha různými druhy pojmenování. Dále popisuje jednotlivé typy pojmenování, které Hanák užívá, a jejich příklady z textu. Stylistická část popisuje publicistický styl a ukazuje, že jej Hanák, až na výjimky, dodržuje.

Summary

Thesis „The characteristics of Jiří Hanák's columns and feuilletons” brings the analyse from the content, language and stylistics angle. The content analyse has shown, that the most often theme of Hanák's columns is the politics. It is the subject of two-thirds of the columns. The second most often theme is the history. History is the subject of whole book of columns Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). But Hanák wrote about history both to Právo and to his second book. The themes that appear in Hanák's columns are for example teachers, the transfer of Germans, the gypsy minority. The columns about abroad countries refer to Germany and Russia. From the language angle the thesis brings the findings that Hanák uses literary Czech and many different types of denominations to make his columns unique. Furthermore the thesis describes and gives examples of the denominations. The stylistics part of the thesis describes the publicistic style and shows that Hanák keeps the publicistic style with only minor exceptions.

Použitá literatura

Prameny

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích I. (polistopadová historie). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd 1. Praha: Praktik, 1994. 151 s. ISBN 80-901822-0-8.

HANÁK, Jiří. Jiří Hanák ve sloupcích II. (co to je, když se řekne). S předmlouvou Jaroslava Veise. Vyd. 1. Praha: Praktik, 1994. 104 s. ISBN 80-901822-0-8.

HANÁK, Jiří. Myši s žábami. Právo. 2. 1. 2009, roč. 19, č. 1, s. 6.

HANÁK, Jiří. Půlení lidovců. Právo. 8. 1. 2009, roč. 19, č. 6, s. 6.

HANÁK, Jiří. Objektivita. Právo. 14. 1. 2009, roč. 19, č. 11, s. 6.

HANÁK, Jiří. Hořlavina. Právo. 16. 1. 2009, roč. 19, č. 13, s. 6.

HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 17. 1. 2009, roč. 19, č. 14, s. 6.

HANÁK, Jiří. Očekávání. Právo. 21. 1. 2009, roč. 19, č. 17, s. 6.

HANÁK, Jiří. Česká hadice. Právo. 23. 1. 2009, roč. 19, č. 19, s. 6.

HANÁK, Jiří. Indulona na sešlost. Právo. 24. 1. 2009, roč. 19, č. 20, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dábel a Belzebub. Právo. 26. 1. 2009, roč. 19, č. 21, s. 6.

HANÁK, Jiří. K věci samé. Právo. 28. 1. 2009, roč. 19, č. 23, s. 6.

HANÁK, Jiří. Mnohoobročníci. Právo 30. 1. 2009, roč. 19, č. 25, s. 6.

HANÁK, Jiří. Mise a kozí chlívěk. Právo. 5. 2. 2009, roč. 19, č. 30, s. 6.

HANÁK, Jiří. Naducaní mocí. Právo. 7. 2. 2009, roč. 19, č. 32, s. 6.

HANÁK, Jiří. Neomezené nemožnosti. Právo. 13. 2. 2009, roč. 19, č. 37, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pytlíky a náhubky. Právo. 14. 2. 2009, roč. 19, č. 38, s. 6.

HANÁK, Jiří. Křížová cesta. Právo. 18. 2. 2009, roč. 19, č. 41, s. 6.

HANÁK, Jiří. Boj s drakem. Právo. 20. 2. 2009, roč. 19, č. 43, s. 6.

HANÁK, Jiří. Bejkovec a sukovice. Právo. 21. 2. 2009, roč. 19, č. 44, s. 6.

HANÁK, Jiří. Bumpkinové. Právo. 4. 3. 2009, roč. 19, č. 53, s. 6.

HANÁK, Jiří. Obamovy kopretiny. 6. 3. 2009, roč. 19, č. 55, s. 6.

HANÁK, Jiří. Nepřízpusobení. 7. 3. 2009, roč. 19, č. 56, s. 6.

HANÁK, Jiří. Zápis do dějin. Právo. 11. 3. 2009, roč. 19, č. 59, s. 6.

HANÁK, Jiří. Štěstí. Právo. 13. 3. 2009, roč. 19, č. 61, s. 6.

HANÁK, Jiří. Mafiánské lano. Právo. 14. 3. 2009, roč. 19, č. 62, s. 6.

HANÁK, Jiří. Zamrzlá pochvala. Právo. 18. 3. 2009, roč. 19, č. 65, s. 6.

HANÁK, Jiří. Uzavřená otevřenost. Právo. 20. 3. 2009, roč. 19, č. 67, s. 6.

HANÁK, Jiří. „Petrolejníci“. Právo. 21. 3. 2009, roč. 19, č. 68, s. 6.

HANÁK, Jiří. Balkánské šibalství. Právo. 23. 3. 2009, roč. 19, č. 69, s. 6.

HANÁK, Jiří. Chlívěk a lihovar. Právo. 25. 3. 2009, roč. 19, č. 71, s. 6.

HANÁK, Jiří. Guláš v poháru. Právo. 27. 3. 2009, roč. 19, č. 73, s. 6.

HANÁK, Jiří. Stálo to za to? Právo. 28. 3. 2009, roč. 19, č. 74, s. 6.

HANÁK, Jiří. Příměří a halapartny. Právo. 1. 4. 2009, roč. 19, č. 77, s. 6.

HANÁK, Jiří. Ratlíci. Právo. 3. 4. 2009, roč. 19, č. 79, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pod hradním větříkem. Právo. 4. 4. 2009, roč. 19, č. 80, s. 6.

HANÁK, Jiří. Zabodoval. Právo. 6. 4. 2009, roč. 19, č. 81, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pomatení. Právo. 10. 4. 2009, roč. 19, č. 85, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dařbujánství. Právo. 11. 4. 2009, roč. 19, č. 86, s. 6.

HANÁK, Jiří. Vzácný vandrovník. Právo. 15. 4. 2009, roč. 19, č. 88, s. 6.

HANÁK, Jiří. Subjektové. Právo. 17. 4. 2009, roč. 19, č. 90, s. 6.

HANÁK, Jiří. Čí to bude vina. Právo. 18. 4. 2009, roč. 19, s. 6.

HANÁK, Jiří. Poučení. Právo. 20. 4. 2009, roč. 19, č. 92, s. 6.

HANÁK, Jiří. Člověk jako konto. Právo. 24. 4. 2009, roč. 19, č. 96, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dvojjediný svatebčan. Právo. 25. 4. 2009, roč. 19, č. 97, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dvě strašidla. Právo. 29. 4. 2009, roč. 19, č. 97, s. 6.

HANÁK, Jiří. Čest práci každé. Právo. 30. 4. 2009, roč. 19, č. 101, s. 6.

HANÁK, Jiří. Fordova volba. Právo. 2. 5. 2009, roč. 19, č. 102, s. 6.

HANÁK, Jiří. Latifundie. Právo. 6. 5. 2009, roč. 19, č. 105, s. 6.

HANÁK, Jiří. Bez hanby i s hanbou. Právo. 7. 5. 2009, roč. 19, č. 106, s. 6.

HANÁK, Jiří. Chlapské řešení. Právo. 8. 5. 2009, roč. 19, č. 107, s. 6.

HANÁK, Jiří. Návyk. Právo. 13. 5. 2009, roč. 19, č. 110, s. 6.

HANÁK, Jiří. Neplecha. Právo. 15. 5. 2009, roč. 19, č. 112, s. 6.

HANÁK, Jiří. Konec ohavnostem. 16. 5. 2009, roč. 19, č. 113, s. 6.

HANÁK, Jiří. Vosk do uší. Právo. 20. 5. 2009, roč. 19, č. 116, s. 6.

HANÁK, Jiří. Telegram. Právo. 23. 5. 2009, roč. 19, č. 119, s. 6.

HANÁK, Jiří. Věvec. Právo. 27. 5. 2009, roč. 19, č. 122, s. 6.

HANÁK, Jiří. K přemýšlení. Právo. 29. 5. 2009, roč. 19, č. 124, s. 6.

HANÁK, Jiří. Váha slov. Právo. 30. 5. 2009, roč. 19, č. 125, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dvojřeč. Právo. 1. 6. 2009, roč. 19, č. 126, s. 6.

HANÁK, Jiří. Svět po krizi. Právo. 5. 6. 2009, roč. 19, č. 130, s. 6.

HANÁK, Jiří. Oplatek. Právo. 6. 6. 2009, roč. 19, č. 131, s. 6.

HANÁK, Jiří. Chytání kočky. Právo. 8. 6. 2009, roč. 19, č. 132, s. 6.

HANÁK, Jiří. Motýlí křídla. Právo. 10. 6. 2009, roč. 19, č. 143, s. 6.

HANÁK, Jiří. Nestrávená historie. 12. 6. 2009, roč. 19, č. 136, s. 6.

HANÁK, Jiří. Mocná lobby. Právo. 13. 6. 2009, roč. 19, č. 137, s. 6.

HANÁK, Jiří. Příkop. Právo. 17. 6. 2009, roč. 19, č. 140, s. 6.

HANÁK, Jiří. Kolíky na nos. Právo. 20. 6. 2009, roč. 19, č. 143, s. 6.

HANÁK, Jiří. O slibech a lidech. Právo. 24. 6. 2009, roč. 19, č. 146, s. 6.

HANÁK, Jiří. Herostratos. Právo. 26. 6. 2009, roč. 19, č. 148, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pět procent. Právo. 27. 6. 2009, roč. 19, č. 149, s. 6.

HANÁK, Jiří. Dědičné hříchy. 1. 7. 2009, roč. 19, č. 152, s. 6.

HANÁK, Jiří. Vorvaň v lodi. Právo. 4. 7. 2009, roč. 19, č. 155, s. 6.

HANÁK, Jiří. Stud. Právo. 8. 7. 2009, roč. 19, č. 157, s. 6.

HANÁK, Jiří. Prkotiny. Právo. 10. 7. 2009, roč. 19, č. 159, s. 6.

HANÁK, Jiří. Mucholapka. Právo. 11. 7. 2009, roč. 19, č. 160, s. 6.

HANÁK, Jiří. Politické hroby. Právo. 15. 7. 2009, roč. 19, č. 163, s. 6.

HANÁK, Jiří. Páchnoucí ovečka. Právo. 17. 7. 2009, roč. 19, č. 167, s. 6.

HANÁK, Jiří. V pasti. Právo. 23. 7. 2009, roč. 19, č. 167, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pokr. Právo. 24. 7. 2009, roč. 19, č. 171, s. 6.

HANÁK, Jiří. Šlechtictví ducha. Právo. 25. 7. 2009, roč. 19, č. 172, s. 6.

HANÁK, Jiří. Kdo má pumpovat. Právo. 29. 7. 2009, roč. 19, č. 175, s. 6.

HANÁK, Jiří. Husí kůže. Právo. 31. 7. 2009, roč. 19, č. 177, s. 6.

HANÁK, Jiří. Každý něco pro vlast. Právo. 1. 8. 2009, roč. 19, č. 178, s. 6.

HANÁK, Jiří. Konjunktura skandálů. Právo. 3. 8. 2009, roč. 19, č. 179, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pasení. Právo. 6. 8. 2009, roč. 19, č. 182, s. 6.

HANÁK, Jiří. Projev solidarity. Právo. 8. 8. 2009, roč. 19, č. 184, s. 6.

HANÁK, Jiří. Držka a dížka. Právo. 12. 8. 2009, roč. 19, č. 187, s. 6.

HANÁK, Jiří. Nemoderní hudba. Právo. 14. 8. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.

HANÁK, Jiří. Jeremiáda. Právo. Jeremiáda. Právo. 15. 8. 2009, roč. 19, č. 190, s. 6.

HANÁK, Jiří. Herka. Právo. 19. 8. 2009, roč. 19, č. 193, s. 6.

HANÁK, Jiří. Výsada troubů. Právo. 21. 8. 2009, roč. 19, č. 195, s. 6.

HANÁK, Jiří. Pakt. Právo. 22. 8. 2009, roč. 19, č. 196, s. 6.

HANÁK, Jiří. Kůrovec na Hradě. Právo. 28. 8. 2009, roč. 19, č. 201, s. 6.

HANÁK, Jiří. Zatouchání. Právo. Právo. 29 .8. 2009, roč. 19, č. 202, s. 6.
HANÁK, Jiří. Klofací pořádek. Právo. 4. 9. 2009, roč. 19, č. 207, s. 6.
HANÁK, Jiří. Křivé huby. Právo. 7. 9. 2009, roč. 19, č. 209, s. 6.
HANÁK, Jiří. Jak na to. Právo. 9. 9. 2009, roč. 19, č. 211, s. 6.
HANÁK, Jiří. Hezky české. Právo. 12. 9. 2009, roč. 19, č. 214, s. 6.
HANÁK, Jiří. Chytrovny a košatinky. Právo. 16. 9. 2009, roč. 19, č. 217, s. 6.
HANÁK, Jiří. Házená. Právo. 18. 9. 2009, roč. 19, č. 219, s. 6.
HANÁK, Jiří. Růže a hnojník. Právo. 19. 9. 2009, roč. 19, č. 220, s. 6.
HANÁK, Jiří. Odchody a příchody. Právo. 25. 9. 2009, roč. 19, č. 222, s. 6.
HANÁK, Jiří. Slunce a kohout. Právo. 26. 9. 2009, roč. 19, č. 226, s. 6.
HANÁK, Jiří. Kdo přijel. Právo. 29. 9. 2009, roč. 19, č. 227, s. 6.
HANÁK, Jiří. Práce pro zvoníka. Právo. 1. 10. 2009, roč. 19, č. 229, s. 6.
HANÁK, Jiří. Otázka. Právo. 3. 10. 2009, roč. 19, č. 231, s. 6.
HANÁK, Jiří. Slaměný žralok. Právo. 7. 10. 2009, roč. 19, č. 234, s. 6.
HANÁK, Jiří. Nobelova záloha. Právo. 10. 10. 1009, roč. 19, č. 237. s. 6.
HANÁK, Jiří. Zadlužení Klausem. Právo. 12. 10. 2009, roč. 19, č. 238, s. 6.
HANÁK, Jiří. Provázek a lano. Právo. 14. 10. 2009, roč. 19, č. 240, s. 6.
HANÁK, Jiří. Rádce strachu. Právo. 15. 10. 2009, roč. 19, č. 241, s. 6.
HANÁK, Jiří. Záruky. Právo. 17. 10. 2009, roč. 19, č. 246, s. 6.
HANÁK, Jiří. Stíny. Právo. 21. 10. 2009, roč. 19, č. 246, s. 6.
HANÁK, Jiří. Pomník. Právo. 23. 10. 2009, roč. 19, č. 248, s. 6.
HANÁK, Jiří. Omluvy. Právo. 24. 10. 2009, roč. 19, č. 249, s. 6.
HANÁK, Jiří. Stát, který neselhal. Právo. 29. 10. 2009, roč. 19, č. 252, s. 6.
HANÁK, Jiří. Morální sloupové. Právo. 30. 10. 2009, roč. 19, č. 253, s. 6.
HANÁK, Jiří. Kandidát. Právo. 2. 11. 1009, roč. 19, č. 255, s. 6.
HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 4. 11. 2009, roč. 19, č. 257, s. 6.
HANÁK, Jiří. Drek a med. Právo. 6. 11. 2009, roč. 19, č. 259, s. 6.
HANÁK, Jiří. Doktoři. Právo. 7. 11. 2009, roč. 19, č. 260, s. 6.
HANÁK, Jiří. Tvrd kozel dojití. Právo. 11. 11. 2009, roč. 19, č. 263, s. 6.
HANÁK, Jiří. Armáda „Moravanů“. Právo. 13. 11. 2009, roč. 19, č. 265, s. 6.
HANÁK, Jiří. Dvojí vítězové. Právo. 14. 11. 2009, roč. 19, č. 266. s. 6.
HANÁK, Jiří. Poselství. Právo. 18. 11. 2009, roč. 19, č. 268, s. 6.
HANÁK, Jiří. Liška, Maryška a koleno. Právo. 20. 11. 2009, roč. 19, č. 270, s. 6.
HANÁK, Jiří. Prohrává společnost. Právo. 21. 11. 2009, roč. 19, č. 271, s. 6.

- HANÁK, Jiří. Působ malých stran. Právo. 25. 11. 2009, roč. 19, č. 274, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Vděčnost zavazuje. Právo. 27. 11. 2009, roč. 19, č. 276, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Kradení svršků. Právo. 28. 11. 2009, roč. 19, č. 277, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Zlomená lavice. Právo. 5. 12. 2009, roč. 19, č. 283, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Hin se hukáže! Právo. 12. 12. 2009, roč. 19, č. 189, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Muž v politice. Právo. 16. 12. 2009, roč. 19, č. 292, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Kdy dojde na slunce. Právo. 18. 12. 2009, roč. 19, č. 194, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Doufání. Právo. 19. 12. 2009, roč. 19, č. 295, s. 6.
- HANÁK, Jiří. Černá hodinka. Právo. 23. 12. 2009, roč. 19, č. 298, s. 6.

Sekundární literatura

ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva.
Stylistika současné češtiny. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 1997. 282 s. ISBN 80-85866-21-8.

ČECHOVÁ, Marie a kolektiv autorů. Čeština – Řeč a jazyk. Vydání neuvedeno. Praha: ISV nakladatelství, 1996. 380 s. ISBN 80-85866-12-9.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a kolektiv. Slovník české frazeologie a idiomatiky, Přirovnání. Vyd. 1. Praha: Academia, 1983. 496 s. ISBN neuvedeno.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a kolektiv. Slovník české frazeologie a idiomatiky, Výrazy slovesné A – P. Vyd. 1. Praha: Academia, 1994. 760 s. ISBN 80-200-0347-9.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a kolektiv. Slovník české frazeologie a idiomatiky, Výrazy slovesné R – Ž. Vyd. 1. Praha: Academia, 1994. 638 s. ISBN 80-200-0428-9.

ČERVENÁ, V., CHURAVÝ, M., MACHAČ, J., MEJSTRÍK, V. Slovník české frazeologie a idiomatiky, Výrazy neslovesné. Vyd. 1. Praha: Academia, 1988. 512 s. ISBN neuvedeno.

MISTRÍK, Josef. Štylistika. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1985. 584 s. ISBN neuvedeno.

OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv. Praktická encyklopedie žurnalistiky. Vyd. 2. Praha: Libri, 2004. 240 s. ISBN 80-7277-108-6.

Kolektiv autorů Encyklopedického institutu. Český biografický slovník. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992. 840 s. ISBN 80-200-0443-2.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Jiřím Hanákem ze dne 6. 5. 2010

Přílohy

Příloha č. 1: Rozhovor s Jiřím Hanákem ze dne 6. 5. 2010

Máte velmi osobitý styl psaní. Proč si myslíte, že jej ostatní novináři nemají?

Mladí tzv. dostatečně nenačetli literaturu. Projevuje se to na jazykové a vyjadřovací zásobě. Já jsem měl to štěstí, že můj otec, venkovský kantor, vlastnil obrovskou knihovnu. Měl asi čtyři tisíce svazků. Byly jsme čtyři děti a vzpomínám si, že jsme vždy trávil večer čtením. Čtení se mi pak stalo naprostou potřebou. Naučil jsem se rychločtení, knížku zvládnou rychle. Potom ale, když mě kniha zaujme, ji samozřejmě přečtu pomalu. U generace, například jako kolega Franěk či Verner, to bylo podobné, četli a proto mají ty zásoby. U mě je to možná ještě vylepšené zálibou v historii, kterou jsem chtěl původně studovat. Přečetl jsem mnoho historických knih a tam je nepřeberné množství příběhů. Těmi text vždy oživíte, učiníte čitelnějším a zajímavějším.

Jaký druh literatury máte rád, případně jakého autora?

Já mám rád německou literaturu, mým velkým oblíbencem je Heinrich Böll . V posledních letech ale čtu už pouze literaturu historickou, protože po listopadu se jí v překladu objevila strašná síla. Jsou to vynikající věci a krásnou literaturu čtu teď už minimálně.

Čtete denní tisk?

Noviny čtu všechny ty základní. Samozřejmě Právo, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Donedávna jsem četl i Mladou frontu, ale už ji nečtu, protože se mi znelíbila. A z týdeníků čtu Respekt, který se velmi vylepšil a mám pocit, že by ho novináři měli také číst.

Máte nějaký novinářský vzor?

Líbí se mi samozřejmě moji kolegové, zejména kolega Franěk, v poslední době je podle mě naprosto skvělý, a Saša Mitrofanov taky. Jinak se mi velmi líbí Jiří Pehe, politilog a vynikající publicista a novinář a blogy Jardy Weisse. Z těch starých, to jsou jen dva opravdoví novináři, které kdy české země měly. Havlíček a Peroutka. A protože Havlíček je přece jenom trochu dál, tak Peroutka. Toho mám přečteného celého. Vždycky jsem ho sháněl už před Listopadem. Dal se sehnat, když měl člověk známého antikvariátníka, za dost velké peníze. A toho mám rád nadevše, zejména jeho styl.

Máte nějaké koníčky kromě historie?

Ne, jen historii. A psaní, samozřejmě.

V jednom ze svých sloupků jste psal o nestrávené historii. Mínete tím nějaké konkrétní období, třeba 20. století?

Nestrávená je nestrávená, na období nezáleží. Všechno, o čem autor píše, o jakémkoliv úseku historie, by měl mít strávené. To dá rozum. Včera jsem náhodou poslouchal ráno rozhlas, mluvili tam o maturitách a najednou tam jeden učitel říká: „No proboha, co chcete, když mi dívka, věkově maturantka, na otázku, co se stalo v listopadu 1989, odpoví, že Němci upálili Jana Palacha.“ Tak to je tedy extrémně nestrávená historie. Novináři jsou v tom ale dost podobní.

Jaké vzdělání by podle Vás měli mít novináři?

Já si myslím, že je holý nesmysl, že by se měl dobrý novinář věnovat jedné věci. Měl by mít tak rok, dva nástavbu, řemeslo. To, čemu se člověk věnoval, má jako kotvu, která jej zajišťuje. Třeba vynikající reportér František Gel, ten mě ještě učil. František Gel proslul reportážemi z norimberského procesu. Protože byla tenkrát válka, nefungovaly spoje. On objevil, že kdysi dávno před válkou mezi Německem a Prahou existoval nějaký podzemní kabel. On ho našel, napíchl se na něj a byl okamžitě v obraze. Tenhle člověk měl například toto vzdělání – nevím přesně, ale zhruba dva semestry práv a dva semestry medicíny. Byl vynikající a napsal skvělé reportážní knihy, například Přemožitel neviditelných dravců o Pasteurovi. Byl i politických reportér. Ale na druhou stranu třeba Peroutka měl jen střední školu a vzdělával se sám.

Jak jste se stal novinářem?

Já jsem o tom kolikrát přemýšlel, ale vím zcela jistě, že když mi bylo deset nebo jedenáct roků, už jsem docela určitě věděl, že budu novinářem. Nevěděl jsem, co to je, ale noviny jsem četl od malička. Vzpomínám si, že když mi byly čtyři roky, poprvé jsem si četl v novinách. Byly to Lidové noviny, které vycházely za války. Byl to jen jeden list a vzpomínám si na ten titulek článku, mám ho na věky v hlavě. Jmenoval se Tichým oceánem duní kanóny a týkalo se to známé bitvy o Midway. Od té doby jsem noviny vždycky četl. To mě neopustilo. Poslouchal jsem také rozhlas a vždycky jsem se zajímal o politiku.

Kdy jste v sobě objevil lásku k historii? Máte ji ze školy?

Lásku k historii mám z domova a ve škole jsme měli rozumné kantory. Já jsem totálně, bohužel, stydím se za to, propadal z matematiky, tak mě pak nechali být a dali mi na konci čtyřku. Naopak v dějepise, když profesori historie zjistili, že to, co učí, mě nudí, tak mi říkali: „Klidně si čti.“

Často píšete o učitelích...

Já jsem z učitelské rodiny. Nechci, aby mi nějaká feministka řekla, že jsem blbej macho. Ale pravda je, že když jsou na školách samí kantoři ženského rodu, tak to není k ničemu dobré. My jsme měli chlapy a ti se s tím, lidově řečeno, nesrali. Dali nám pár facek a hotovo. Ale také byla jiná společnost. Když si kluk doma stěžoval, otec přišel za kantorem a řekl mu: „Příště mu dejte rovnou dvě, žaloval na vás.“ Učitelé jsou nekvalitní, protože školy jsou nekvalitní.

Proč jste, s Vaší láskou k historii, studoval novinářinu a literaturu?

Já jsem původně chtěl historii, ale přemlouvali mě, že s historií budu moct jen učit. A to se mi nechtělo, já jsem chtěl psát. Tenkrát to bylo dost výběrové, brali nás málo. V ročníku nás bylo sedm, v ročníku před námi osm, pod námi také sedm. To bylo strašně málo, brali tak ze šedesáti, sedmdesáti uchazečů.

Pamatujete si na své novinářské začátky?

Já jsem kdysi, tak ve dvanácti letech, napsal kratičký článkuček, nevím už o čem, do nějakých krajských novin. Ono to vyšlo a já jsem byl jako holub, já se nadýmal! To pro mne bylo potvrzením, že určitě budu novinářem. Tak to byl můj úplný začátek.

Když jsem byl na fakultě, zakládali Mladý svět, v osmapadesátem. Já jsem měl potřebu nějak se živit, protože jsme byli čtyři děti. Kantorský plat byl malý a já chtěl ulehčit rodičům. Tak jsem se tam nabídl, že bych externě spolupracoval. Řekli mi, ať přinesu něco na ukázkou, tak jsem přinesl, jim se to líbilo a stal jsem se externím spolupracovníkem.

Co jste do Mladého světa psal?

Komentáře. Bylo to nezvyklé, takhle mladý, ale jo.

Co Vaše působení v Československém rozhlase?

Já jsem myslel, že mě do Mladého světa automaticky vezmou, když jsem skončil školu. A oni by i vzali, ale tenkrát byla tzv. tabulková místa, která nesměli překročit. Musel jsem do zaměstnání a někdo mi doporučil rozhlas. Což byl ovšem malér, protože to bylo vysílání pro zahraničí, do Afriky, do Ameriky, v jazyce zulu a podobně. To bylo nesmyslné, nebylo to tam vůbec slyšet. Psal jsem také komentáře, ale to bylo marnění

času. Seznámil jsem se tam ale s osobnostmi žurnalistiky. Sice byli všichni o patro výš v domácím vysílání, ale já jsem za nimi chodil.

Jak jste se dostal do Reportéra?

V tom mi pomohli Stanislav Budín a Jiří Ruml, kterého jsem znal z rozhlasu. Budín byl takový duch toho, ale z politických důvodů ho nemohl vést. Hodil mi laso do rozhlasu a já jsem rád odešel. Odtamtud mám jednu pěknou, úsměvou historku. Tenkrát jsme byli zadobře s Íránem. Šáh se dal korunovat a vyšla oficiální fotografie korunovace, kde byl i jeho syn. Já jsem vybíral fotky k článku, vzal jsem tuhle fotku a nevšiml jsem si, že má vzadu nápis „nepoužívat“. Byla to totiž oficiální fotografie, ale šáhův syn na ní vyplazoval jazyk. Načež jsme ji otiskli, nikdo si toho ani nevšiml. Hromobití ale přišlo z Íránu, že je to urážka rodu. Toto hromobití směřovalo na ÚV KSČ, já jsem o tom ještě nevěděl. Na ústřední výbor mě pak povolali a pravili mi, jestli pak vím, že jsem způsobil škodu za tři miliony dolarů. Já jsem říkal, že o tom nic nevím, a oni mi vysvětlili, že je to kvůli tomu, že se Írán namíchl a odmítá nějakou leteckou spolupráci. Myslím, že to bylo o přistávání. Ptali se, jak bych to asi splácel. Odpověděl jsem jim že asi po padesátikoruně měsíčně. Kopli mě do zadku a pak přišel osmašedesátý rok a zapomnělo se na to.

Jak vzpomínáte na rok 1968?

Kdo to prožil, nikdy na to nezapomene. To byl závan netušené svobody, cenzura sama padla. Já , když chci namíchnout dnešní pravicové tržní komsomolce, jim říkám, že to byla taková tisková svoboda, jako dnes není. Protože dnes, to vždycky cituji rád z Lenina, svoboda tisku v kapitalistické zemi, je svoboda pytle peněz, který má majitel. To tenkrát nebylo. Stát nám platil mzdy, náklady na noviny, papíry, tisk, místnosti, prostě všechno a my jsme si mohli psát, co jsme chtěli, a ještě jsme ten stát kopali do zadku. Opravdu, taková svoboda to byla. Až do konce července, obrovská svoboda.

Když přijeli Rusové, bylo jasné, že je konec. Začalo tříbení duchů, ne jeden chytal sliny, že se pomýlil a že je to vlastně bratrská pomoc a tak. K dobru pražské novinářské obce ale musím říct, že se nechalo vyloučit 1100 novinářů z Prahy a okolí. Ti si zachovali páteř. Bylo to velice jednoduché zkurvit se. Pak neměli novináře do časopisů, tak různě nabízeli. Mně třeba nabízeli, ať řeknu, že mě strhli starší novináři. Já jsem ale řekl, že ne. A protože jsem byl vyloučen z KSČ, vyhodili mě se Svazu novinářů. A kdo nebyl ve svazu, nemohl vykonávat profesi, protože údajně ztratil kvalifikaci. Být novinářem znamenalo být členem Svazu novinářů. Takže jsem šel kopat.

Jakými zaměstnáními ještě prošel?

To bylo také docela zajímavé. Nejdříve jsem byl doma, půl roku, protože jsem měl ještě nějaké peníze. Když peníze došly, nastoupil jsem jako poštovní podúředník do PRS. Měl jsem na starosti vývoz několika časopisů do světa. Posílaly se do Svobodné

Evropy, do Ruska. Moje práce byla zcela stupidní, protože chodily stížnosti. Ze Svobodné Evropy ne, ale z Ruska velmi často. Třeba že objednali 400 Mladých světů a přišlo jen 350, tak jsem sedl a napsal: „Ztraceno cestou.“ To byla celá moje práce. Navíc peníze tam byly naprosto nesmyslné, asi tisíc korun. Odešel jsem do Technické ústředny spojů. Pracoval jsem tam jako zaučený, nikoliv vyučený, zámečnický a svářeč. Ne elektrodami, ale plamenem. Tam byl jsem byl nějaké tři, čtyři roky. Líbilo se mi to tam, ale nějak jsem se dostal to zoologické zahrady. Tam to bylo vynikající. Sice zničující práce, od sedmi ráno do devíti večer, o sobotách a nedělích, ale dalo se tam dost vydělat. Tam byly takové ty korupční platy, ze shora se tlačilo na lidi ze sdola, aby dávali nějaké peníze nahoru, protože předpokládali, že každý krade a každý provozovatel stánku má něco bokem. Což sice pravda byla, ale i tak to bylo prd. Já jsem řekl, že nikomu nic nedám a že odcházím. Tenkrát, zase nevím jak, jsem se dostal do Kotvy, která byla právě otevřena půl roku. Tam jsem pracoval jako pomocný skladník, formálně. Fakticky jako vedoucí potravinářského skladu pro kuchyň, která vařila obědy pro zaměstnance a pro komerci. To bylo dost velké, vařilo se denně asi tři tisíce jídel. Tam jsem byl asi dvanáct let, docela se mi to líbilo. Už jsem to všechno ovládal. Mezitím jsem samozřejmě pracoval v disentu. Jednou jsem dokonce přeložil Archipel Gulag od Solženicyna z ruštiny do češtiny. Jestli na to někde narazím, tak to spálím. Pak jsem psal do různých disidentských časopisů, které vycházely, a nakonec, když se objevily Lidovky v lednu 1988, tak jsem do nich pravidelně psával.

Mohl byste jmenovat některé disidentské časopisy?

Tak to si vzpomínám, byl jeden velmi dobrý, vycházel ale jen rok. Jmenovalo se to Čtverec. Byl vyloženě politický, hodně zahraničně-politický časopis. Já jsem tam recenzoval Kissingerovy paměti, i když anglicky vůbec neumím. Umím německy, tak jsem je četl v němčině. Byla to hodně velká práce a tenkrát jsme se ještě nepodepisovali, to bylo tak v pětasedmdesátém roce. Potom byly nejrůznější texty v obálce, ani to nebyly časopisy. Tam jsem psal fejetony.

Jak vám změnil život podpis Charty 77?

Nejdříve Vám sebrali telefon, řidičák, pas. Pas jsem měl sebraný už dřív a telefon a řidičák mi sebrali až za chartu. Potom to byla neustálá tahání na výslechy. Ve vězení jsem byl málo, asi dvakrát. Ale neobyčejně často přijel Brežněv a šup se mnou do basy, na den. Přijel někdo, šup do basy, výročí, šup do basy. Ale to nebylo vězení, to bylo zadržení. A nebo takové výslechy, tříhodinové. Typická ukázka – jednou si pro mě přišli do bytu, v šest ráno, zavedli mě na místní okrsek. Tam mě posadili na lavici, kde jsem seděl do čtyř odpoledne, a zase mě pustili. Tímhle se to projevovalo.

Bylo nebezpečné přispívat před Listopadem do Lidových novin?

To už jsme se podepisovali. To dělal hlavně Ruda Zeman a Jirka Ruml. Když se jedno číslo vydalo, šli automaticky na příslušný úřad ohlásit, že jsme to vydali. Oni jim

automaticky dali pokutu tři sta korun, ti ji zaplatili a zase šli. Když už to bylo asi po desáté, tak jim řekli, ať už neblbnou, že to stejně za rok, za dva bude normální. To už nebylo nebezpečné. Byla to příjemná práce. Dělníci v Kotvě už věděli. Já vždycky říkal: „Kluci, já jdu do tabáku psát, musím do Lidovek.“ Do tabáku proto, že tam byly kartony cigaret a z nich se dal udělat stůl a židle a v klidu psát. Bylo taky fajn, že se to rozkřiklo a pak za mnou chodili šéfové, jestli mám Lidové noviny. Já jim říkal: „Mám, půjčím, ale vrátíte dva!“ To oni to rozmnožili. Jinak se ke kopírce člověk nedostal. Tak se noviny rozšiřovali. Dělníci to tolerovali, dělali ten půlden za mě, bylo to fajn.

Jak vzpomínáte na dobu, kdy jste pracoval jako zástupce šéfredaktora v Lidových novinách?

To bylo bohužel v době, kdy jsme začínali, neuměli jsme to. Pro mne to vůbec bylo nesmyslné, kde jsem se u toho vzal, protože neumím řídit. To není moje kafe. Ani Rudolf Zeman jako šéfredaktor nebyl to nejlepší. A to byl také jeden z důvodů, proč jsme ty Lidové noviny prohráli. Ony nakonec zmodraly do barev ODS a my jsme vlastně všichni odešli.

Jak probíhala Vaše spolupráce s Týdnem?

Psal jsem do něj. Jednak pravidelné sloupky, rok a něco, možná dva a zejména jsem v Týdnu uveřejnil na pokračování Orwellovo století. To byla moc pěkná práce a musím říct, že opravdu královsky placená. Bylo to ale tak, že jsem byl úplně vyždímaný. Tady (pozn. v Právu) mi umožnili jeden den v týdnu být doma. A ten den jsem studoval a dělal si výpisky, v sobotu jsem si to dával v hlavě dohromady a v neděli jsem to napsal. Tak to jelo celý rok a bylo to dost vyčerpávající. Zejména když jsem si dvakrát omylem smazal, co jsem měl napsané. To jsem se naučil, že když si člověk něco smaže, nesmí začít hořekovat, ale naopak se ihned snažit napsat to znovu, dokud to má ještě v hlavě.

Když jsem odešel z Lidovek, byl jsem takový naiva a říkal si, že když je tu práce, těm odborářům je třeba trošku pomoci. Sčuchl jsem se s Falbrem, který byl nadšený. Měli tam poradu, já jsem si připravil proslov, mluvil jsem tam asi tři čtvrtě hodiny, kývali hlavou a práci mi dali. Potom tam přišel Stehlík. Řekněme, že v pondělí přišel a já jsem byl ve středu ve Slově.

Ve Slově jsem byl docela spokojený. Bohužel to byla velká bublina. Pak jsem odešel sem, kam mě přelanařil Dostál, bývalý ministr. Mě, Fraňka a Davida Kumermanna. My jsme ale měli podmínku, aby se to nejmenovalo Rudé Právo, což pro nás nebylo přijatelné. Když se název změnil na Právo, přešli jsme sem. Už jsem tu třináct roků.

Píšete tady v redakci nebo doma?

Píšu raději doma, protože tam mám knihy, vím, kam šáhnout. Nemohu si pomoci, ale s internetem je to strašně zdlouhavé. Píšu raději doma, ale nemůžu nebo nechci přetřhat ty

svazky tady, přece jen jsem v kontaktu s redakcí, poklábosím tu s někým. A potom je tady „četka“. Prý bych ji mohl mít i doma, že by mi ji zaplatili, ale já to považuji za rozežranost. To sem raději dvakrát, třikrát týdně zajdu.

Proč jste si vybral sloupek?

Sloupek jednak proto, že mě na to upozornil Karel Čapek a proto, že komentáře a rozbory, jakkoliv skvěle napsané, čte pár lidí, které to opravdu zajímá. Ale když čtivou, až skoro fejtonistickou formou budu podávat důležité věci, oslovím daleko víc lidí. Jde jen o to, že se do něho nedá vecpat všechno. Člověk se musí zaměřit na to podstatné.

Co Vás na psaní baví?

Když vám to řeknu, budete se smát. Když byly ještě psací stroje, fascinoval mě ten bílý nakroucený list papíru, který čekal na písmenka. Dneska čeká stejně počítač.

Často užíváte historické odkazy a vsuvky. To si všechno pamatujete?

V 99 procentech si to pamatuji. Také jsem se asi dvakrát zmýlil. Ovšem mám takové dva staré pány, zřejmě bývalé středoškolské profesory, kteří mi to velmi slušně napíšíou, podiskutujeme spolu. Já se jim omluvím s tím, že mě neučili takoví, jako jsou oni.

Kdo vybíral sloupky do knihy Jiří Hanák ve sloupcích I. A II.?

To já jsem nevybíral, to dělaly dvě dámy v redakci, které mi pořád nutily, abych to vydal. Já jim říkal, že se mi už nechce je znovu číst. Ptaly se, jestli je mohou vybrat ony, a mně to nevadilo.

Takže to nejsou všechny sloupky z toho období?

Zdaleka ne.

Jak si vybíráte témata sloupků?

U tématu musím respektovat plány redakce.

Proč užíváte často vsuvek, historických odkazů a podobně?

Chci poučit a pobavit. Pokud je čtenář blbec, tak to nechte. A pokud není blbec, ale neví to, tak se to dozví.

Co Vás tak štve na vyjadřování politiků?

Oni všichni mluví jako hovada. Jak říkal Werich: „Otevřou hubu a padají hovna.“ Tak to přesně je.

Máte nějakou oblíbenou historickou osobnost? Podle Vašich sloupků bych si tipla Churchilla.

No samozřejmě Churchill, to byl frajer! Jednak kořala, denně vypil flašku whisky a ještě nějaké brandy, vykouřil pět doutníků a dožil se devadesáti let. Ptali se ho novináři ve Francii, čemu vděčí za to, že se dožil tak vysokého věku. On jim odpovídal, že nepěstoval žádný sport.

Píšete o vlasti, jste vlastenec?

Jsem samozřejmě Evropan a Čech a nestydím se za to, že jsem Čech. A vždycky poňoukám domovníka, aby nezapomněl v sobotu vyvěsit prapor. Chci, aby tam vždy visel český a evropský. Jsem Čech rodu moravského a je to cítit. Víím, že jsem přímo odněkud. Ne jako říkal kdysi o někom Vaculík, že je odněkud z nákladového nádraží. Ne, já jsem odněkud a víím, kde mám kořeny.

Čím to je, že užíváte často knižní výrazy?

To je asi pozůstatek mého vzdělání.

Užíváte nářeční slova i v běžné mluvě?

Při normální mluvě tady v Praze těžko, v rodině ano. Ve sloupcích abych to trochu opeřil. Ale líbí se mi to.

Kde berete inspirace pro své metafory?

Já jsem kdysi velice rád četl Zaorálka. Byl profesor a vydal sbírku českých úsloví a přísloví. To byla nepřeborná studnice.

Vymýšlíte titulky?

To bohužel bych měl, titulek je velmi důležitý. Já tam nakonec dám to, co mě napadne. Ale je to chyba.

